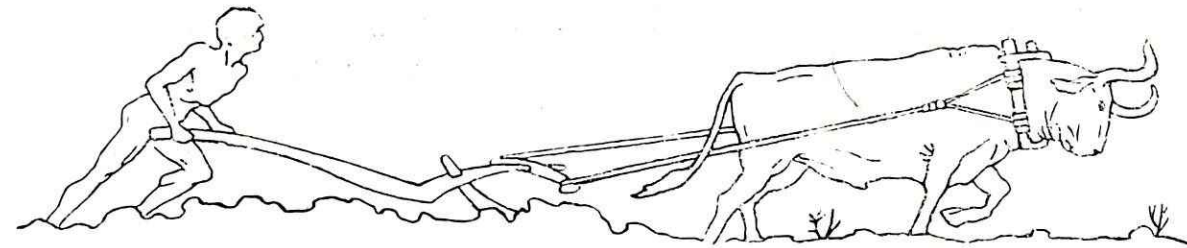

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΚΙΤΣΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΑΙΔΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ ΙΒ 30 ΝΟ-
ΕΜΒΡΙΟΥ 1911

ΤΟ ΜΕΙΔΙΑΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Κάποτε μετέβην εἰς τὴν Αἴγιναν, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Ἀφαιας, ἐπάνω εἰς τὸ ὄροπέδιον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ θεὰ εἶνε τόσον ὠραία καὶ τόσον τερπνὴ, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἡ ἀρχαία ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος μοῦ ἀπεκαλύπτετο. Τί καταπληκτικὰ θεοφάνεια! Χαρὰ θανμαστὴ τὰ συνῶδεν-σεν. . . . Ἄλλως τε τὸ συμβᾶν αὐτὸ ἐξηρητήθη ἀπὸ μερικὰ τυχαῖα γεγονότα καὶ δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι τὸ ἑλληνικὸν φάσμα ἔχει εἰς τὴν Αἴγιναν τὸ καταφύγιον αὐτοῦ ὅπου τὸ ἀνευρίσκει κανεὶς ἀσφαλῶς. Μᾶλλον τὸ θεωρῶ διεσκορπισμένον εἰς διαφόρους τόπους καὶ εἶχα διακρίνει πολλοστημόρια αὐτοῦ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὅ,τι μοῦ ἔλειπε, τὸ εὔρον εἰς τὴν Αἴγιναν.

Ἴσως εὐκολώτερα φαντάζεται κανεὶς ὅτι ἡ ἀρχαία ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος, ἀπονενοημένη, ταξιδεύει εὐρίσκετο εἰς τὴν Αἴγιναν ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Ἡ Αἴγινα εἶνε ὠραία μεταξὺ ὅλων τῶν νήσων διὰ τὸ σχῆμα τῆς τὸ κανονικὸν καὶ ἐν τούτοις ποικίλον, τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἐν τούτοις χάριεν. Ἐπειτα ἔχει τὸν πέπλον τῆς ἀπὸ δάση ἀμυγρᾶ, πράσινα καὶ φραῖα. Ἐχει ἀκόμη, διὰ γὰρ μᾶς συγκινῇ, τὴν τραγικὴν τῆς φήμης καὶ τὴν ὑπόληψιν ὅτι ἐπενόησεν ἐν μειδίαμα. Τρομεραὶ περιπέτεια τὴν ἐδήλωσαν καὶ δὲν ἤκμασεν ἐπὶ πολὺ. Αἱ ἀντίζηλοί τῆς δὲν ὁμολόγησαν εἰς αὐτὴν χάρι-τας ποὺ ἔφερε τ' ὄνομα νεάνιδος πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας ὁ Ζεὺς ἔκαμιν ὑπερόχους τρέλλας διὰ γὰρ τὴν πλησιάζῃ μετεβάλλετο εἰς φλόγας.

Ἐπεμαρτύρει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν ἔρωτα τὸν ὁποῖον ἐνέπνεεν εἰς αὐτὸν ἡ νεάνις, καὶ ἀπέκτησε μὲ αὐτὴν ἓνα υἱὸν τὸν Αἰακόν, ὁ ὁποῖος εἶνε τώρα εἰς ἀπὸ τούτων τρεῖς κριτὰς τοῦ Ἄδου. Πρὸ αὐτοῦ, ἡ Αἴγινα ἐκαλεῖτο Οἰνώνη,

ἀλλὰ εἰς ἐποχὴν τόσῃ ἀπομεμαρυσμένην ὥστε δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ τίποτε μετὰ πεποι-θήσεως. Εὐθὺς μετὰ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον, ὑπέστη τὴν κυριαρχίαν τῶν Δωριαίων τῆς Ἐπι-δαύρου, ἔπειτα οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἀργους τὴν ὑπέταξαν. Ἄλλ' εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 6ου αἰῶνος, ἡ Αἴγινα ἀπετίναξε κάθε δουλείαν. Τότε ὑπῆρ-ξεν ὀλβία καὶ βιομηχανικωτάτη διεκρίθη εἰς τὴν λεπτὴν κατεργασίαν τῶν μετάλλων, εἰς τὴν ἀγγειοπλαστικὴν καὶ ἐξήγαγεν ἀπὸ τ' ἀνθ' ἧς ἀρώματα τὰ ὁποῖα ἐπώλησεν εἰς τοὺς εἰδήμο-νας ἕως εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἔσχε τοὺς καλλιτέ-χνας τῆς, τὸν Σμῖλιν, τὸν Κἄλλωνα, τὸν Γλαν-κίαν καὶ τὸν Ὀνάταν. Ἐπλούτησε διὰ τοῦ ἐμπο-ρίου ἐξέπεμψε πανταχοῦ τὰ πλοῖα τῆς, καὶ τὰ ξένα πλοῖα τὰ ὁποῖα προήρχοντο ἀπὸ τὴν Αἴγιναν, τὴν Ἰταλίαν καὶ ἀπὸ ἄλλου, ἐστάθμευον εἰς τοὺς λιμένας τῆς.

Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν εὔρον ὀλίγησαν καὶ ὁ Περικλῆς τὴν παρωμοίᾳζε πρὸς λήμην ἡ ὁποία ἀπε-τύφλωνε τὸν Πειραιᾶ.

Ἐδόθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σημεῖον τῶν βίαιοπραγῶν. Ἡ Αἴγινα διὰ γὰρ τὴν ἀφί-σιν ἀνενόχητον, εἶχε στείλῃ πλοῖον καὶ ναῦτας εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ὁπλίτας εἰς τὰς Πλαταιᾶς καὶ εἰς τὴν Μυκάλην.

Ἀλλὰ αἱ Ἀθηναῖαι ὤμοσαν ν' ἀπαλλαγῶν ἀπὸ αὐτὴν. Κατέστρεψαν τὸν αἰγινητικὸν στόλον, ἔπειτα τὴν πόλιν, καὶ διὰ περισσοτέραν ἀσφα-λειαν, ἐξεδίωξαν τοὺς κατοικοῦς. Αὐτοὶ ἐπανήλ-θον ἔπειτα, ὅταν ὁ Λύσανδρος ἐξεδίκασε τὰ θύματα τῆς ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας. Ἐπανήλθον ἀποδεκατισμένοι, ἀποτεθαροσμένοι. Ἦτο τὸ τέλος, διὰ παντός, τῆς πρωτοτυπίας τὴν ὁποίαν ἡ Αἴγινα εἶχε πραγματώσῃ. Ἀργότερα καὶ πολὺ ἀργότερα, οἱ Ἑνετοὶ, ὁ Βαρβαρόσας καὶ ὁ

Μοροζίνι, αἱ διάφοροι βαρβαρότητες καὶ αἱ παντοειδῆς θηριωδίες δὲν εἶχον νὰ ἐξεγερθῶσιν ἢ ἐναντίον νήσου νεκρῶς.

Ἡ ἀληθὴς Αἴγινα εἶχε διαρκέσει μόνον ἓνα καὶ ἥμισυ αἰῶνα, ἀλλὰ κατὰ τὴν προνομιούχον ἐποχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, κατὰ τὴν ὥραιότεραν αὐτοῦ τελείωσιν καὶ ἐξηφανίσθη ὅταν ἤρχισεν ἡ παρακμὴ.

Αἱ πρῶται ἀπαρχαὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῆς σκέψεως τὴν ὁποίαν αὐταὶ ἐκφαίνουσιν εἶναι τραχεῖαι καὶ ἐστερημέναι ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ναὶ μὲν ἐξεγείρουσι τὴν περιέργειαν ἡμῶν, ἀλλ' ἡ ἀδεξιότης τῶν ἀποκλείει τὴν συμπάθειάν μας. Ἐπειτα ἡ δεξιότης προχωρεῖ μέχρι τῶν πλέον προφανῶν ὑπερβολῶν τότε παύομεν νὰ ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὰ εὐκόλα καὶ ἀσήμαντα τολμήματα. Ἀλλὰ μετὰ τὸ ἀγρίου ἀρχαϊσμοῦ ὁ ὁποῖος προσιμιάζεται ἐπιμόνως καὶ τοῦ ματαίου θριάμβου τῆς ἀπλῆς ἐπιδεξιότητος, ὑπάρχει βραχεῖα περίοδος τὴν ὁποίαν συνηθίζουν ἀκόμη ν' ἀποκαλοῦν ἀρχαῖζουσιν καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἀκριβῶς ἡ τῆς τελειότητος. Δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν ἔκτον αἰῶνα ἕως εἰς τὰ μέσα τοῦ πέμπτου. Καὶ κατὰ παράδοξον καλὴν τύχην, τότε ἤκμασεν ἡ Αἴγινα, νήσος διττῶς, νήσος τὴν ὁποίαν περιβρέχουν ἐν τῷ χώρῳ τὰ κύματα τῆς μεσογείου καὶ νήσος ἐπίσης τὴν ὁποίαν περιβάλλει ἐν τῷ χρόνῳ τὸ μυστήριον τῶν ἀρχῶν τῆς καὶ τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς, ἡ Αἴγινα ἡ πολῦτιμος οὕτω μετὰ τὸν ὅλων τῶν νήσων.

... Ἀφοῦ ἀναγοιγηθῇ κανεῖς μακρὰ μονοπάτια, κατὰλληλα δι' αἰγας, ὀλισθηρὰ ἀπὸ τὰς βελόνας τῶν πεύκων ποὺ τὸ καλύπτουν καὶ τόσῳ ἔρημα ποὺ νομίζει κανεῖς πὼς ἔχει ἀποπλανηθῇ εἰς νησίον ἐγκαταλειμμένον, φθάνει εἰς ὄροπέδιον ὅπου ἀμέσως θαμβώνεται. Τὸ φῶς ποὺ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δένδρα δὲν ἐξηκόντιζεν ἢ ἀραιὰ βέλη, εὐρίσκειται ἐκεῖ ὥσάν ἐπάνω εἰς ἐπίσημον ἐξέδραν ἔχει εὐρυχωρίαν καὶ ὀρχεῖται.

Ὁρχεῖται εἰς τὰ προπύλαια τοῦ ναοῦ καὶ τελεῖ λειτουργίαν μεγαλοπρεπῆ, τὴν μόνην τὴν ὁποίαν ὁ ναὸς διετήρησεν ἐν τῇ ἀχρηστίᾳ του. Ἀναπληρώνει τοὺς ἱερεῖς, τοὺς πιστοὺς, τὰς χορωδίας, τὰς ὀρχηστρίδας καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν αὐλητῶν, τόσῳ πολὺ ἀνάλογον πρὸς μουσικὴν εἶνε αἱ ὀξεῖαι, αἱ διάτοροι λάμπεις του.

Καὶ ὁ ναὸς εἶνε τὸ διάστημα τοῦ βουνοῦ. Ἐχει τοὺς στύλους τοῦ ὀρθίου, συνδεομένους διὰ τῶν ἐπιστηλίων, τοὺς στύλους τοῦ τοῦ λεπτοῦ καὶ εὐρύθμως ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντας εἰς τὰ μετὰ αὐτῶν διαστήματα ὑπάρχει ὁ

οὐρανός. Ὅταν εἶχε τὴν στέγην του καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς τοίχους, ἦτο, εἰς τὸ ὀροπέδιον αὐτό, ἄσυχον τῆς σκιάς κατέλυεν αὐτὴ εἰς τὸν κλειστὸν σηκόν καὶ τὸ φῶς ποὺ τὴν ἐξεδίωξεν ἀπὸ τὰ περίξ, δὲν τὴν κατεδίωκεν ἕως ἐκεῖ. Τώρα, ἀναπεπταμένος εἰς ὅλας τὰς φαντασιοπληξίας τοῦ ἀέρος, ἀφίνει τὸ φῶς νὰ καταλαμβάνῃ τὸν τόπον τὸν ὁποῖον ἐτήρει ἐρμητικῶς κλειστὸν καὶ θὰ ἔλεγε κανεῖς, ὅτι αὐτό, φιλοπαῖγμον ὥς ἡ θάλασσα, τὸν ἐπληξε μὲ τοὺς κλύδονάς του καὶ τὸν κατεκρήμυνε διὰ ν' ἄγῃ, ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς στόλους, τοὺς ἀπὸ ἀκτίνας ὀρχηστικὸς ἐλιγμούς.

... Καὶ θὰ ἔλεγε κανεῖς ὅτι ἡ θάλασσα ἦνθησεν.

Εἶνε θαυμαστῶς γαλανή καὶ διευθετεῖ καὶ κανονίζει σύμφωνα μὲ τὴν αἰώνιαν τῆς κίνησιν τὰς πολλαπλὰς ἀποχρώσεις τοῦ γαλανοῦ.

Τρεῖς κρίκοι μᾶς περιβάλλουν ὁ σμαράγδιδος, ὁ γαλανός, ἔπειτα ὁ χρυσοῦς κρίκος τῶν ἀκρωτηρίων καὶ ὁ οὐρανός ἐπιδραμεύει τὴν λαμπηδόνα τοῦ φαινοῦ τοῦ κρυστάλλου.

Ποντίων κυμάτων ἀνέριθμον γέλασμα, — αἱ τέσσαρες αὐταὶ λέξεις τοῦ Αἰσχύλου, μελωδοῦσιν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὰ ὦτα, ὅταν ἀπὸ τοῦ αἰγινητικοῦ ναοῦ, παρατηρεῖ κανεῖς τὴν λαμπρὰν ἔκτασιν ποὺ παρεσκευάσθη διὰ θείας ἐλεύσεως. Καὶ τοιαύτη εἶνε ἡ λατρευτὴ φαιδρότης τοῦ τοπίου.

Ὀλίγη αὖρα ἐπιπράυει τὴν λείαν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Διαγράφει ἐπάνω εἰς αὐτὴν πτυχὰς λεπτὰς καὶ ἀναλόγους πρὸς τὰς μικρὰς ἀνεστραμμένας γωνίας μὲ τὰς ὁποίας οἱ παλαιοὶ ζωγράφοι ἐσήμαινον τόσῳ ὀρθῶς τὸν σάλον τῶν κυμάτων. Εἶνε αὐταὶ ἀνὰ τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ τόσα μειδιῶντα χεῖλη. Κινοῦνται καὶ τὸ ἀναρίθμητον μειδίαμα διατρέχει τὰ πόντια ὕδατα. Ἐξεγείρει εἰς αὐτὰ ἀγαλλίασιν θαυμαστήν. Φθάνει ἕως εἰς τοὺς ὀρίζοντας καὶ πληροῖ μὲ τὸ μακάριον σύμβολόν του τὸ τοπίον. Ὀλόκληρον τὸ τοπίον δὲν εἶνε ἢ μειδίαμα ἄπειρον καὶ λαμπρόν.

Ὡ Αἴγινα, ἔλαβες ἀπὸ τὴν περίξ θάλασσαν καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπὸ τὰς μακρυνὰς ἀκτὰς τὸ μειδίαμα τὸ ὁποῖον ἐνόμιζες ὅτι ἐπενόησες.

Ὁ ναὸς τῆς Ἀφάιας, τοῦ ὁποίου σώζονται μόνον οἱ στύλοι καὶ τὰ ἐπίστυλα, ἀνεῖχεν ἀετῶματα λατρευτά. Τὰ εἶδα, εἰς τὴν βαναρκίαν τῶν ἐξορίαν, εἰς τὴν γλυπτοθήκην τοῦ Μονάχου ὅπου τὰ ἐτοποθέτησαν ὅταν τὰ ἠγόρασεν ὁ Πρίγκηψ Λουδοβίκος. Οἱ λίθοι ἔχουν τὸ πεπρωμένον τῶν πολλὰς ἀλλόκοτον καὶ τὰ συντρίμματα τῆς

Ἑλληνικῆς τέχνης, σκορπισμένα εἰς τὸν κόσμον, θέλουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τοὺς βαρβάρους οἱ ὁποῖοι τὰ ἤρπασαν οὕτω καὶ αἱ ἀρπαγεῖσαι μικραὶ δοῦλαι ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ τῆς Ἑλλάδος ἔτερπον μὲ τὸν χορὸν τῶν ἢ μὲ τὸ ἄσμα τῶν τοὺς πειρατὰς τῶν κακῶν τόπων καὶ ἐδίδασκον εἰς αὐτοὺς χάριν ἀπροσδόκητον.

Τ' αετῶματα τῆς Αἰγίνης χρονολογοῦνται ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε τοὺς μυθικοὺς πολέμους. Ὁ γλύπτης ἀναπαρέστησεν εἰς αὐτὰ ἀξιομνημόνευτα ἐπεισόδια: τὸν Ἡρακλῆα καὶ τὸν Τελαμῶνα, υἱὸν τοῦ Αἰακοῦ, παλαίοντας κατὰ τοῦ ἀπίστου Λαομέδοντος καὶ τὸν Αἴαντα καὶ τὸν Τεῦκρον ὑπεραμυνομένους τοῦ νεκροῦ τοῦ Πατρόκλου ἐναντίον στίφους Τρώων.

... Ὡπλισμένη πολεμικῶς καὶ φέρουσα τὸν μακρὸν ποδήρη χιτῶνα ἡ Ἀθηνᾶ προΐστατο τῶν ἀγώνων τούτων κατὰ τοὺς ὁποίους ὑπερεῖχον οἱ ἀπόγονοι τοῦ παλαιοῦ Αἰακοῦ, τὸ καύχημα τῶν Αἰγινητῶν. Οἱ πολεμισταί, φέροντες δόρατα, περικεφαλαίας καὶ ἀσπίδας εἶνε γυμνοί. Εὐρύστεργοι, λεπτοὶ εἰς τὴν ὀσφύν, στιβαροί, μυώδεις, ἔχουσι κινήσεις χαριέσσας. Δὲν φαίνονται νὰ εἶνε εἰς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἀγώνισμα κατὰ τὸ ὁποῖον βραβεύεται ὁ ὥραιότερος. Ὁ ὥραιότερος καὶ ὁ κομψότερος μάλιστα. Ἀλλῶς τε δὲν ὑπάρχει καμία ἀταξία συμπολικῆς, καμία μανία, εἰς τὰς συναντήσεις αὐτὰς ἡρώων τελείων δὲν παρατηρεῖ κανεῖς τὴν τραχεῖαν σύγχισιν ἡ ὁποία ἐπάνω εἰς ἐν ἀπὸ τ' αετῶματα τῆς Ὀλυμπίας, παριστᾷ τὴν ἔριδα τῶν Λαπιθῶν καὶ τῶν Κενταύρων. Ὁ καθεὶς ἀπὸ τοὺς πολεμιστὰς εἶνε σχεδὸν μόνος, μὲ τὴν στάσιν του, ἀγωνίζεται διὰ τὸν ἑαυτὸν του ἀγωνίζεται εἰς τὸ νὰ εἶνε θελκτικὸς καὶ εἴτε ἐξακοντίζει τὸ δόρυ, εἴτε τοξεύει, ἢ ἀποθνήσκει, ἐπαγρυπτεῖ ὥστε νὰ εἶνε εὐπαρουσίαστος. Ἡ ἀνατομία εἶνε σοφὴ, λεπτὴ, ἀρτία. Ἡ κίνησις ἐπίσης εἶνε φυσικὴ.

Διότι δὲν πρέπει ν' ἀπατηθῇ κανεῖς ὥς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς χαριέσεως κομψότητος τὴν ὁποίαν ὑπέδειξα. Δὲν εἶνε ἐκεῖνη τὴν ὁποίαν ἐπεξήτησαν καὶ τὴν ὁποίαν ἀγαπῶσιν ἀκόμη οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ γλύπται τῆς παρακμῆς, ἡ τόσον ἐμφαντικὴ καὶ μωρῶς ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς ἀνόνας μανιώδους δητορικῆς. Οἱ γλύπται τῆς Αἰγίνης ἔχουν ἄλλην προσποίησιν τὴν ἄκραν λιτότητα, διακρίνονται ἀπὸ τοὺς πληθωρικοὺς καλλιτέχνους μας, περίπου καθὼς ἡ αἰτικὴ εὐγλωττία, ἡ νευρώδης καὶ ξηρὰ, ἀπὸ τὴν λιπαρὰν ἀσιατικὴν εὐγλωττίαν.

Ἰδοὺ τὸ ἀποτέλεσμα, ὥς πρὸς τ' αετῶματα τῆς Αἰγίνης. Αἱ μάχαι αὐταὶ τὰς ὁποίας ἡ πα-

ρουσία τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ Ἡρακλέους καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ Πατρόκλου καθίστων σεπτὰς, φαίνονται ὥς ἀγώνισμα θαυμαστῶς ὀνυμισμόν εἰς τὸ ὁποῖον οἱ φίλαθλοι εὐφραίνονται μετὰ χάριτος.

Ἐχει κανεῖς πολὺ περισσότερον αὐτὴν τὴν αἴσθησιν ἢ παρατηρῇ τὰ πρόσωπα. Ὅλα, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ πρόσωπα τῶν τραυματιῶν, μειδιοῦν. Ὅχι μόνον τὰ χεῖλη τῶν, τῶν ὁποίων τ' ἄκρα ἀνασηκώνονται ἀλλὰ καὶ οἱ ὀφθαλμοί, κάπως συνεσταλμένοι ἐλκόμενοι πρὸς τοὺς κροτάφους, ἐκδηλώνουν παράδοξον εὐθυμίαν, φιλοσκόμματα, εὐτράπελον.

Τὸ μειδίαμα αὐτὸ εἶνε περίφημον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Τέχνης. Τὸ ἀπεκάλουν ἄλλοτε, ὅπως τυχαίως, αἰγινητικόν. Τὸ ἀποκαλοῦν ἀρχαῖκόν τότε, καὶ τὸ θεωροῦν ὥς ἐν ἀπὸ τὰ πλέον προφανῆ σημεῖα ἀφελοῦς ἀδεξιότητος, τὴν ὁποίαν ἄλλως τε δικαιολογεῖ ἀρκετὰ ἡ τόσῳ νεῖζουσα καὶ τόσῳ ἀρχέγονος ἐποχῇ. Διότι οἱ αἰσθητικοί μας, ἐπίστευσαν ὀριστικῶς εἰς τὴν ἰδέαν τῆς προόδου.

Ἡ ἀδεξιότης τῶν γλυπτῶν τῆς Αἰγίνης; ... Ἀλλ' ἀληθῶς, ὅταν ἡ δεξιότης προοδεύσῃ ὀλίγον ἀκόμη, ἡ παρακμὴ θὰ ἔχῃ ἀρχίσῃ. Τὴν δεξιότητα τῶν γλυπτῶν τῆς Αἰγίνης, τὸ πᾶν τὴν ἀποκαλύπτει τὸ σύνολον καὶ ἡ λεπτομέρεια. Ἐμελέτησαν μετὰ λεπτότητος τὴν κατασκευὴν τῶν σωμάτων, τὴν ἰσορροπίαν τῶν, τὴν ἐνεργητικότητα τῶν μυῶν καὶ τὰς ἀμοιβαίας τῶν ἐπιδράσεις. Ἡ ποικιλία τῶν στάσεων μαρτυρεῖ ἐπινοητικότητα ἀγγίζουν καὶ εὐφυᾶ. Κατεργάζονται ἄριστα τὸν λίθον προσδίδουν εἰς αὐτὸν εὐκαμψίαν καὶ δύναμιν εἶνε κύριοι τῆς ὕλης τῶν καὶ τῆς σμύλης τῶν. Καὶ ἐπιμένουν νὰ λέγουν ὅτι τὸ μειδίαμα τῶν προσώπων μαρτυρεῖ ἀπλούστατα τὴν ἀδεξιότητα τοῦ καλλιτέχνη. Τέλος, ὁ καλλιτέχνης δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κατασκευάσῃ εἰμὴ πρόσωπον ποῦ μειδιᾷ; ... Τί ἀστεία ἰδέα, καὶ τὴν ὁποίαν δὲν αἰσθάνεται κανεῖς καμίας ἐπιθυμίαν νὰ καταπολεμήσῃ διὰ τῆς εἰς αἶτοπον ἀπαγωγῆς εὐρίσκειται ἤδη αὐτὴ ἐν τῷ ἀτόφῳ! ...

Ἡ ἄλλως, διὰ ν' ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὸ αἶνιγμα τὸ ὁποῖον προβάλλει τὸ τοιοῦτον μειδίαμα, λέγουν — Τί θέλετε; ἦτο ὁ συρμός τῆς ἐποχῆς. ἔπρεπε νὰ μειδιᾷ τὸ πρόσωπον τῶν ἀγαλμάτων. Ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ μᾶς ἐξηγοῦν τοὺς τοιοῦτους συρμούς δὲν ἀρκεῖ νὰ τοὺς παρουσιάσουν ὥς φαντασιοπληξίαν. ...

Τὸ αἰγινητικὸν μειδίαμα ἔχει ἀναμφιβόλως τὴν σημασίαν του καὶ δὲν λέγουν τίποτε, οἱ παρατηροῦντες ὅτι ἦτο τοῦ συρμοῦ κατὰ τὸν

ἔκτον αἰῶνα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου, ἂν δὲν ἔχουν κανένα λόγον νὰ θεωροῦν ὡς φαντασιοπλήκτους καὶ ὡς ἄφρονες τοὺς καλλιτέχνες οἱ ὅποιοι εἰς τὸ αἶτωμα τοῦ ναοῦ προσέδιδον μειδίαμα εἰς τοὺς τραυματίας καὶ εἰς τοὺς θνήσκοντας.

Ὁ χαρακτήρ αὐτὸς ἐντελῶς διαφόρου φύσεως ἀπὸ τὴν διαστροφὴν τοῦ σώματος τῶν Παναγίων τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, δὲν μεταβάλλει τὴν στάσιν τῶν προσώπων, ἀλλὰ τὴν φυσιογνωμίαν τῶν ἢ ὅποια εἶναι τὸ κάτοπτρον τῆς ψυχῆς τῶν. Καὶ ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ γλύπται τῆς Αἰγίνης δὲν ἐνεβιάζοντο τόσο πολύ, ὅτι ἐρρόντιζον διὰ τὴν διακοσμητικὴν χάριν τῶν αἰτωμάτων τῶν καὶ δὲν ἐπεθύουν ν' ἀπαρίθουν ἀκόμη καὶ ἀποχρώσεις αἰσθημάτων, ὑπεκφεύγει προπετῶς τὴν δυσχέρειαν βεβαίονει μὲ παραπολὺ μεγάλην ἐλευθερίαν τὸ ἀντίθετον τῆς ἀληθείας.

Παρατηρήσατε ὀλίγον τὸν θανμαστὸν καὶ θελκτικὸν Ἡρακλῆ, πού φέρει τόσῳ ἐπιτυχῶς ὡς κρᾶνος κεφαλὴν λέοντος καὶ πού γονατισμένος, ἔχει ῥίγη βέλος διὰ τοῦ τόξου του. Ναι τὸ βέλος μύλις ἐρρίφη, καὶ ὁ τοξότης διατηρεῖ ἀκόμη τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβε διὰ νὰ σκοπεύσῃ, ἀλλὰ μέλλει νὰ ὀρθωθῇ. Τὸ σῶμα ἀνατείνεται πρὸς τὰ ὀπίσω· τὸ δεξιὸν γόνυ ἀνασηκώνεται ἀπὸ τὸ ἔδαφος· τὸ ἀριστερὸν σκέλος δὲν στηρίζεται ἤδη ἢ διὰ τοῦ πέλματος· ἡ κίνησις τοῦ σώματος συνεχίζει τὴν προσπάθειαν καὶ ἡ ὅποια ἐκρησίσμευσε διὰ νὰ τανυσθῇ τὸ τόξον καὶ ἡ ὅποια θὰ φέρῃ ὀρθιον τὸν τοξότην. Ἀλλ' ὅμως ἡ ὅλη ἐκφρασις δὲν εἶναι μόνον ἐκφρασις εὐστόχου τοξότου· ἀλλ' ἐνδεικνύει τὴν χαρὰν, τὴν πρόκλησιν, τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν περιέργειαν τοῦ ὅτι βλέπει, πέραν ἐκεῖ, νὰ πίπτῃ ὁ ἐχθρὸς τὸν ὅποιον τὸ βέλος δὲν ἠστόχησε. Τὸ πρόσωπον μειδιᾷ. Ὁ θεὸς τοξότης τέρεται. Τὸ πρόσωπόν του τέρεται, καὶ ὅλον του τὸ σῶμα.

Τὸ μειδίαμα αὐτὸ τὸ ὅποιον μᾶς ἐκπλήττει καὶ τοῦ ὁποίου ἡ πνευματικὴ ἀκτινοβολεῖ εἰς ὅλην τὴν σύνθεσιν τῶν αἰγινητικῶν αἰτωμάτων, μᾶς μαγεύει. Καί, ἂν ἀκόμη εὐθὺς ἀμέσως δὲν μᾶς ἀποκαλύπτῃ τὸ ἀπόρητόν του, μᾶς δελεάζει, ἴσως ὡς ἐκ τοῦ μυστηρίου του, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀγαστῆς ὠραιότητός του, μᾶς κάμνει νὰ ἐνθυμούμεθα ἐν ἀπὸ τὰ πλέον παλαιὰ μειδίαμα τῆς γῆς, τὸ ἀνάμικτον δακρύων μειδίαμα τὸ ὅποιον ὁ παγκόσμιος ἐφευρέτης, ὁ Ὀμηρος, ἀποδίδει εἰς τὴν παιδικωτάτην Ἀνδρομάχην, εἰς τὴν ἔκτην ραψωδίαν τῆς Ἰλιάδος, ὅταν ὁ μικρὸς Ἀστυάναξ φροβεῖται τὴν ἱπποῦριν τῆς περικεφαλαίας τοῦ Ἑκτόρου. Ἡ λευκώλενος Ἀνδρομάχη μειδιᾷ καὶ ὁ Ἑκτωρ

μέλλει νὰ πολεμήσῃ, μέλλει ν' ἀποθάνῃ. Οὕτω μειδιοῦν οἱ πολεμισταὶ τῆς Αἰγίνης, οἱ μὲν ἐν τῇ ἀγαλλιάσει τῆς νίκης τῶν, καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῇ ὀδύνῃ τοῦ τραύματος ἢ τῆς ἐπιθανατίου ἀγωνίας, ὁ καθεὶς τῶν κατ' ἴδιον τρόπον. Ὅλα τὰ εἶδη τῶν μειδιαμάτων ἠνθίσαν ἐπάνω εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ πρόσωπα.

Ὅσο περισσότερον τὰ παρατηρεῖ κανεὶς, τόσο περισσότερον ὑφίσταται τὴν θαυμαστικὴν τῶν γοιτείαν. Τὰ παραμονεύει, τὰ ἐξετάζει.

Ἀλλ' ὁ ναὸς τῆς Αἰγίνης ἦτο κατ' ἀρχὰς ἀφιερωμένος εἰς κάποιαν θεὰν Ἀφραίαν, ἡ ὅποια παραμένει ἀρκούντως μυστηριώδης καὶ αὐτὴ...

... Χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ ἔκτου αἰῶνος, κατεστράφη. Μετὰ τὴν ἐν Σαλαμίνι ναυμαχίαν, ὅπου οἱ Αἰγινῆται ἔδρασαν καὶ ἔδρασαν ἐνδόξως, ἐπανετίσθη ὁ ναὸς, ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου σώζονται οἱ στυλοὶ, τὰ ἐπίστυλα καί, εἰς τὸ Μόναχον, τ' αἰετώματα. Ἀφιερώθη, καθὼς ὁ ἄλλος, εἰς τὴν θεὰν Ἀφραίαν. Ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν βραχείαν ὁμόνοιαν τὴν ὁποίαν διηκόλυνεν ἡ ἀπειλὴ τῶν βαρβάρων, οἱ Ἀθηναῖοι ἐφθόνουν τοὺς Αἰγινῆτας, ἀνησυχῶν διὰ τὴν ναυτικὴν τῶν δυνάμιν καὶ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τοῦ κόσμου. Οἱ Αἰγινῆται ὑποψιάσθησαν.

Τέλος ἡ ἰθαγενὴς θεότης, ἡ θεὰ τῶν τολημῶν ναυτίλων, ἡ Ἀφραία τῶν θαλασσιῶν ἀφρητιῶν, ἀντικατεστάθη αἰφνιδίως, εἰς τὸν ναὸν τῆς Αἰγίνης, ἀπὸ ἄλλην θεότητα ἢ ὅποια δὲν θὰ ἦτο καθόλου ὑποπτος εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶν. Καὶ δὲν ἠξεύρω πῶς θὰ ἐφάνη αὐτὸ εἰς τὴν Ἀφραίαν. Οὕτε καὶ οἱ Αἰγινῆται τὸ ἔμαθον ποτέ. Ὅπως δὲ ποτε, ἐχάρησαν διότι ἐνήργησαν μετὰ συνέσεως, μάλιστα μετὰ πανουργίας.

Πιθανὸν ν' ἀπατῶμαι, — καί, ἐπὶ τέλους, πλεῖσται ὅσαι πλάναι εἶνε οἱ ἐλιγμοὶ οἱ ὅποιοι ἐν τούτοις ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἀλήθειαν — ἀλλ' ὅμως μοῦ φαίνεται ὅτι, εἰς τ' αἰετώματα τὰ ὅποια ἐκόςμουν τὸν ναὸν τῆς Αἰγίνης, διακρίνω κάτι τι ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καί, ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ εἰπῶ, τὴν ἱλαρότητα τῶν Αἰγινητῶν διότι ὑπῆρξαν περισκεμμένοι, ὀλίγην σκεπτικότητα ἢ ἂν ἡ λέξις φαίνεται ὑπερβολικὴ, κάτι τὸ φιλοπαίγμον περὶ τὴν ἀθηναϊκὴν εὐπιστίαν, περὶ τὸ ἐπιτυχὸν στρατήγημα, περὶ τὴν εὐκολίαν τῶν θεῶν, περὶ τὴν μακροθυμίαν τῶν πού στέργει τὰς περιπετείας, τὰς ὑποκρισίας καὶ τ' ἀπαραίτητα τεχνάσματα.

Ἄνθρωποι τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς περιπετειώδους ζωῆς, πολυμήχανοι κάτοικοι τῆς Μεσογείου, δὲν ἦσαν οἱ Αἰγινῆται αὐτοὶ μυστικοπαθεῖς. Ἀλλ' οὐχ ἦτον, δὲν ἐφθάναν καὶ μέχρι ἀσεβείας· ἡγάπων παραπολὺ τοὺς θεοὺς καὶ

τοὺς μύθους οἱ ὅποιοι εἰς τοὺς λιμένας ἔρχονται πανταχόθεν μαζί με τὰ φορτία, διὰ νὰ περιφρονῶν τ' ἀνέκδοτα τ' ἀποτελοῦνται τὴν ἀτομικότητα τῶν θεῶν. Ἀλλ' εἶχον ἐπίσης τὴν χαρίεσσαν ἐκείνην ἱκανότητα, τὴν ἐγκάρδιον ἐκείνην ἀπλότητα, δυνάμει τῆς ὁποίας, ἄνευ δισαρεστών μικρολογιῶν τῆς συνειδήσεως, ἀπορρίπτει κανεὶς μίαν ἀρχαίαν Ἀφραίαν, ἂν αἱ περιστάσεις τὸ ἀπαιτοῦν, καὶ προσδέχεται μίαν νέαν Ἀθηνᾶν καί, ἐπὶ τέλους, μειδιᾷ. Οἱ Αἰγινῆται καλλιτέχναι, κύριοι τῶν κοιμῶν κινήσεων, ἡγεμόνες τοῦ λεπτοτάτου τῶν μειδιαμάτων, συνεμερίζοντο τὸ αἶσθημα τοῦ λαοῦ καὶ αὐτὸ ἐξέφρασαν ὑπὸ τὰς μορφὰς τοῦ λίθου καὶ τῆς εἰρωνείας.

Μόλις τολμᾷ κανεὶς νὰ διατυπώσῃ τὴν τοιαύτην εἰκασίαν καὶ ὅλαι αἱ ἐφεκτικότητες τῆς γλώσσης δὲν ἐμποδίζουν τὰς λέξεις ἀπὸ τοῦ νὰ

προσδίδουν εἰς αὐτὴν ὑπερβολικὴν ἀκρίβειαν. Ἀλλὰ ἐνῷ ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὀροπέδιον τοῦ ναοῦ εἰς τὴν Αἰγίαν, παρετήρουν γύρω μου τὴν ἐξαισίαν τοποθεσίαν, τὴν ἀνθηρὰν θάλασσαν, τὰς θαλλούσας νήσους καὶ τέλος τὸ ἀναρίθμητον μειδίαμα τῶν ὑδάτων, τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἐπανεῖδον ὡς νὰ τὰ εἶχα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὰ δύο αἰετώματα τὰ ὅποια οἱ Βαναοὶ κατέσχον, καὶ τὰ ὅποια πέραν ἐκεῖ, εἰς τὴν χώραν τῶν βαρβάρων, ἐξακολουθοῦν νὰ μειδιοῦν καὶ τὰ ὅποια, εἰς τὸν προνομιούχον αὐτὸν τόπον τῆς γεννήσεώς των ἐμειδίον καλύτερα, ἐμειδίον ἐναρμονίως, καὶ τρόπον τινά, ἐν χαρίεσση συνενοχῇ μετὰ τῆς τοποθεσίας, μετὰ τοῦ διακόσμου, μετὰ τοῦ φωτός, μετ' ὅλης αὐτῆς τῆς μεσογείου ἱλαρότητος τὴν ὁποίαν οἱ Ἑλληνας κατέστησαν ἰδυοφυῖαν των.

[Ἀκολουθεῖ τὸ τέλος]

[Μετάφρ. Χ. Θ. Δ.]

ANDRÉ BEAUNIER

Η ΚΕΡΕΝΙΑ ΚΟΥΚΛΑ *

Περιοπατοῦσαν, ὁ ἑνας μακριὰ ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἡ Λιόλια κύτταξε τὰ χαλικάκια πού ξεκλυοῦσαν μπροστά της... Πήρανε πρῶτα τὸ δρόμο κατὰ πλάτος τοῦ βουνοῦ ἴσαμε τὰ φημένα καμίνια... Ἐπειτα κατρακύλησαν τὸν πέτρινο κατήφορο, σὰν τὰ κατσίκια πὸν ροβολοῦν κάτω τὶς πλαγιὰς σκιαγμένα ἀπ' τὸ μεσημεριᾶτικον τρόμο τοῦ βουνοῦ... διάβηκαν τὸ ξερὸ ρέμα τοῦ Ἰλισσοῦ, γεμάτο μικρολίθαρα πού γυαλοκοποῦσαν κι ἄσπρα χοντρά κοτρώνια πού λιάζονταν, καθιστὰ ὀλόγυρα σὰ ζῶα, κ' ἔβγαζαν ἕναν ἀχνὸ φλομωμένο πού τρεμοσάλενε... Προσπεράσανε μερικὰ μαντρωμένα χαμόσπιτα καὶ τὰ Σφαγεῖα... Ὅσο προχωροῦσαν, τόσο τὸ βῆμα τους ἄνοιγε, γινόταν πιὸ ἐλαστικὸ — λὲς κ' ἔφευγε ἕνα βάρος κοιμῆτια-κοιμῆτια ἀπὸ πάνω τους. Καὶ σάμπως νὰ χαλάρωνε ὁλόένα κάποιο δέσιμο ποῦχε σφιχτοζώσει τὴν ψυχὴ τους, μιὰ γαλήνη ξαστέρωνε τὰ πρόσωπά τους, τὰ μάτια τους ἀνοίγανε διὰ πλάτα καὶ λαμπερὰ καὶ πηγαίνανε νάγκουμπήσουν τὸ φῶς τους, γλυκασμένο, ὀλόγυρα: στοὺς κοκκινοφλέβηδες βράχους τῶν λατομείων πού στέκονταν ἐκεῖ μετὰ τὶς γνώριμες τους φυσιογνωμίες, σὰ φίλοι πού περιμένουν, καὶ τοὺς βλέπανε νάρχωνται ἀπὸ μακριὰ... στὶς ἀσβεστωμένες μάντρες μετὰ τὶς ρεκλάμες γιὰ γάντια

* Απόσπασμα: Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη Φέξη.

καὶ καπέλλα καὶ κάλτσες πλεχτὲς πού ξεφωνίζανε βουβὰ μετὰ θεόρατα γράμματα μετὰ τὴ σιγαλιά τοῦ βουνοῦ καὶ τῆς κάψας... στὰ χορταράκια τοῦ δρόμου πού γλυκοζοῦσαν κρυμμένα μετὰ τὶς πέτρες... στὰ μαυρισμένα τὰ καμίνια... Ὅπως τὰ καμίνια πού τάρηναν πίσω τους, ἔτσι καὶ μαῦρο μέσα τους ξεμάκρυνε, ἀπόμεινε πίσω, σὰ νὰ μὴν εἶχε δύναμη νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ παραπέρα πρὸς τὸ φῶς τὸ ἔρχετο καὶ τὰ λουλούδια...

... Κ' ἔφαγα μπροστά τους ἄπλωσαν οἱ καταπράσινοι κάμποι τῆς Καλλιθέας μετὰ τὰ μυριόχρωμα λουλούδια! Ἀ! τότε λύθηκε πιά ὁλότελα ἡ βασκανιά κ' οἱ ψυχὲς τους ἀναγέλλισαν... Ἡ Λιόλια ἔγινε ἀνέμοιστη. Ἀρχίσε νὰ τρέξῃ ἔξαφνα ἀκράτητη, σὰ νάχε κάμη φτερά, μέσα στὰ γρασίδια... Ἐσκίβε κ' ἔκοβε ἕνα λουλούδι καὶ πάλι σηκώνετο γλαῖγορα κ' ἔτρεχε καὶ ξανάσκίβε παρακάτω, σὰ νὰ τὴν ἔστελνε τὸνα λουλούδι στ' ἄλλο μετὰ μαντῆτα, ἢ λὲς καὶ φοβότανε μήπως φύγοι ἀπὸ 'κεῖ πού στέκονταν ἡ μαραθοῦν — καὶ δὲν τὰ προφθάρῃ... Ὁ Νίκος ἐρχόταν ἀποπίσω μετὰ τὸ βῆμα ἀνοιχτό, κρυφοπηδούμενο, μετὰ τὸ πρόσωπο σὰν ἀνθισμένο ἀπὸ μίαν εὐτυχία ποῦχε ξεσκίσει μονομιᾶς ἀπ' ὅλα τὰ μπομπουῖα: κάθε τόσο, ἄθελα τὸ κορμὶ τοῦ ἔκανε μπροστὰ νὰ τρέξῃ μαζί μετὰ τὴ Λιόλια, νὰ πάῃ κοντά της — μὰ πάλι σιγάλενε τὰ βήματά του λὲς καὶ τὰ βάραινε ἡ πολλὴ χαρὰ —

Τρέχε, κοριτσάκι! τρέχε! και σκύβε βαθιά στο χώμα και μάζευε τα λουλούδια της χαράς σου, μήπως και σου μαραθοῦν και δὲν τὰ προφθάσης!... Και πάλι τρέξε! Σὲ κυνηγᾷ ἡ μοῖρα σου· κ' ἐκεῖ πού πᾶς τρέχοντας, πάλι θὰ τὴνὲ βρῇς νὰ σὲ περιμένῃ...

Ἄχ, ἡ μοῖρα τῶν κοριτσιῶν! ἀλάλητη εὐτυχία εἶναι ἡ χαλασμός;—ἢ και τὰ δυὸ μαζί!...

Κόβει λουλούδια, κοριτσάκι, κόκκινα λουλούδια σὰν τὸ αἷμα τῶν παρθένων και σὰ χεῖλια πού τὰ ματώνουν τὰ φιλιά! Μάζευε κίτρινα ἄστρα σὰν τοῦρανοῦ, γιατί σὲ λίγο ἡ ψυχὴ σου θὰ γίνῃ οὐρανὸς κι αὐτὰ θὰ τὴ φωτίζουνε! Γέμιζε τὴν ποδιά σου ἄσπρους ἀνθούς γιὰ στεφάνι στ' ἀθῶο μέτωπό σου, μὰ ξεφύλλισέ τους πάλι, γιατί δὲ θὰ προκαμῆς νὰ τὸ φορέσης... και τάνθινα γαλανὰ ματάκια, σκύβε και παίρνει τα στήν ἀγκαλιά σου προτοῦ σὲ ἰδοῦν και κλάψουν... Μὰ σὰν ἀγναντέψης ἀπὸ μακριὰ ἀντισμένες μυγδαλιές, στάσου και κρῦψε τὸ πρόσωπό σου μὲς τὰ χέρια σου, γιατί δὲν πρέπει νὰ τις ἰδοῦν τὰ μάτια σου...

Καὶ σὺ ποῦρχεισαι τὸ κατόπι ἀγόρι ὀλόλαμπο ἀπὸ νιάτα και λαχτάρα, δὲν ξέρεις πὼς εἶσαι ὁ ἥλιος πού τρέχει νὰ πιάσῃ τὸ σύννεφο τὰπαλὸ και πού σὰν τὸ φθάσῃ πέρα στις βουνοκορφές και τὰγκαλιάσῃ, φλογοκαίγεται ὁλος ὁ ζαφειρένιος κάμπος κι ὁ ἥλιος γίνετ' ὁ Βασιλιάς τοῦρανοῦ και πέφτει και πνίγεται στὴ μεγάλη θάλασσα τοῦ πόθου του;

Χαμήλωνε τώρα ὁ ἥλιος. Ὁ λόφος τῆς Καστέλλας ἀκόμα φεγγοβολοῦσε κατακίτρινος σὰ θειάφι. Μὰ τὰ σπίτια τῆς Καλλιθέας κι ὁ ἐλαιῶνας, πὺδ πίσω, και στὸ βάθος πέρα τὸ κόκκινο βουνὸ τοῦ Δαφνιοῦ, τὸ θαμνωμένο σὰν ἀπὸ δασεῖα ὀρμὴ ἐφηβική, παίρνανε τώρα μιὰ γλῦκα τριανταφυλλένια. Ἡ θάλασσα τοῦ Φαλήρου και τῆς Αἴγινας ἦτονε βαθειὰ μαβιά, σὰ νᾶχε μεστώσει ὁ πόθος τῆς. Ὁ ἀέρας ἦτονε μαλακός, γεμάτος ρευστὸ χρυσάφι σὰν κρασί γλυκὸ τῆς Κύπρου...

Ὅταν, ἔτσι τρέχοντας, πέσανε μέσα σὲ κατὶ λίμνες ἀπὸ ἀνεμῶνες κόκκινες σὰν αἷμα—γιατ' εἶχανε γεννηθῇ ἀπ' τοῦ Ἄδωνη τὸ αἷμα—ἡ Λιόλια ξεφώνισε ἀπ' τὴν ἀναγάλιασῃ τῆς (πού ἀπὸ κείνην τὴ βραδιά τοῦ χοροῦ σχεδὸν ἡ φωνὴ τῆς δὲν εἶχε ἀκουστῇ):

—Κύριε Νίκο! Κύριε Νίκο, ἐλάτε! Ἐδῶ ἐλάτε νὰ δῆτε πόσες ἔχει. Φέρτε τὸ σουγιᾶ σας νὰ τις βγάλωμε μὲ τὸ χώμα! Γιὰ κυττάξετε καλέ, εἶναι μιὰ θάλασσα κόκκινη!—κι ὅλα τὰ κεφαλάκια τους μαζί!...

Κι ὁ Νίκος ἔτρεξε, και σκυμμένοι οἱ δυὸ τους, μὲ τὰ κεφάλια τους μαζί σὰν τις ἀνεμῶνες, ξε-

ρίζωναν τὰ λουλούδια σὰν αἷμα και σὰν χεῖλια αἱματωμένα ἀπ' τὰ φιλιά. Τί κόκκινα πού ἦταν και τὰ δικά τους τὰ χεῖλια—και πρὶν ἀκόμα αἱματωθοῦν ἀπ' τὰ φιλιά! Και παρακάτω ἦσαν ἄλλα πάλι κίτρινα λουλούδια πού φέγγανε σὰν ἄστρα μὲς τὰ χόρτα... κι ἀπ' αὐτὰ ἔκοβαν, ἔκοβαν και γέμιζαν τις ἀγκαλιές τους και τᾶστρα ἔγεραν ἀπάνω στὰ στήθη τους γιὰ νὰ τὰ φωτίσουν. Και πάλι πετοῦσε ἡ Λιόλια πὺδ πέρα και μάζευε γαλανὰ ματάκια ἀνθίνα, πού τὴν κυττάζανε λυπητερά και σὰ δακρυσμένα, και γέμιζε τὴν ποδιά τῆς ὅλο μαργαρίτες, χωρὶς νᾶχῃ καιρὸ νὰ τις ξεφυλλίσῃ, κ' ἔτρεχε κ' ἔκοβε κατὶ ἀσπρολούλουδα σ' ἀψηλὰ κλώνια πού ἀνθίζανε δέσμες-δέσμες κ' ἦτανε γεμάτα μέλισσες... Δὲν τὰ χωροῦσε πιά ἡ ἀγκαλιά τῆς κ' ἡ ποδιά τῆς τὰ λουλούδια κι ἀνασῆκωνε και τὴ φρουστίτσα τῆς και φράνιχε τὸ μισοφοράκι τᾶσπρο χιόνι κ' ἡ παχουλὴ γαμπίτσα τῆς. Μιὰ μέλισσα τὴν εἶδε ἔτσι και πέταξε μὲ βόμβο χαρούμενα τραγουδιστὸ νὰ τὴν τσιμπήσῃ· ἡ Λιόλια ἀπ' τὸ φόβο τῆς ἔβγαλε τις φωνές κι ἀντὶς νὰ τρέξῃ νὰ φύγῃ, γύρισε πίσω στὸ Νίκο νὰ τὴ σώσῃ. (Μέλισσα! μικρὸ θεέ, χωρὶς νὰ κεντρίσῃς, ρίχνεις τὴ σαῖτα σου!) Ὁ Νίκος ἀνοῖξε τὰ χέρια του νὰ τσακώσῃ τὴ μέλισσα... Μὰ τοῦ ξέφυγε... και πάλι ἔπιασε ἡ Λιόλια τὸ τρεχὶὸ μέσα στὰ λουλούδια... και κάθε λίγο τοῦ φώναζε τοῦ Νίκου ἀπὸ μακριὰ νᾶρθῃ νὰ βγάλῃ ἓνα ὁμορφο ἀνθος μὲ τὴ ρίζα... Οἱ πεταλοῦδες, ποῦχανε γεννηθῇ ἐκεῖνες τις ἡμέρες, ζήλεψαν τὰ λουλούδια τῆς ἢ τὴν πήρανε γι' ἀδελφὴ τους, ἔτσι πού πετοῦσε ἀπὸ ἀνθος σ' ἀνθος κ' ἔσκυβε ἀποπάνω τους· κ' ἔξαφνα τοὺς ἦρθε νὰ παίξουνε μαζί τῆς και μαζεῦτηκαν ὅλες σωρὸ γύρω ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς πού χρύσιζε, μὲ βουβὰ φτεροκοπήματα σὰν πνοὲς ἄσπρες και κίτρινες και γαλάζιες και κόκκινες—σὰν ἀνθὴ και φλόγες πού πετοῦσαν... Ξαφνίστηκε ἡ Λιόλια κ' ἔκανε γιὰ νὰ τις διώξῃ, γελώντας νευρικά ἀπὸ φόβο μαζί και χαρά· μὰ δὲν τὰ κατάφερε μὲ τὸνα χέρι πού ἀνέμιζε τὸ σαλάκι, ἴδιο συννεφάκι τριανταφυλλί—γιατὶ μὲ τᾶλλο βαστοῦσε τὰ λουλούδια μὲς τὴ φούστα τῆς: οἱ πεταλοῦδες δὲν τὸ φοβοῦνταν ὀλότελα τὸ συννεφάκι τὸ ρόδινο, παρὰ νομίζανε πὼς ἔπαιζε κι αὐτὸ μαζί τους και μὲ τόση περισσότερη ὀρμὴ ἔπεφταν ἀπάνω τῆς, ὡς πού ἐφθασε ὁ Νίκος και τις σκόρπισε μὲ τὸ καπέλλο του κ' ἔπιασε μιὰ μεγάλη κόκκινη μὲ κατὶ σὰ μάτια παγωνιοῦ στὰ φτερά τῆς και τὴν τρύπωσε μέσα στῆς Λιόλιας τὰ μαλλιά... Και πήγανε παραπέρα ὡς πίσω ἀπ' τὰ σπίτια τῆς Καλλιθέας και πὺδ κάτω ἀπ' τις φυλακές, ἴσαμ' ἐκεῖ παρχίζει ὁ ἐλαιῶνας. Μὲ μῦς ἡ Λιόλια ἔκαμε «ἄχ! κ' ἔπεσε

μέσα σ' ἓνα χαντάκι πούτον ἀψηλὸ χορτάρι φτυρωμένο και τὸ σκέπαζε πού δὲ φαινόταν ὀλότελα. Ἐτρεξε ὁ Νίκος νὰ τὴνὲ σηκώσῃ κ' ἐκεῖ πού τὴν τραβοῦσε ἀπ' τὰ δυὸ τῆς τὰ χέρια, γονάτισε κι αὐτός, και τὸ στήθος τῆς, τὸ ξεστὸ και σὰν πουπουλένιο, ἀκούμπησε ἀπάνω στὸ δικό του και τὰ χεῖλια του, τὰ φλογισμένα, ἔπесαν ἀπάνω στὰ δικά τῆς κ' ἡ πνοή τῆς, πού ἦτανε σὰν τοῦ φρέσκου ψωμιοῦ τὴν ἄχνα, τοῦρθε μὲς στὸ στόμα του...

Τότες τὴ Λιόλια τὴν ἔπιασε μιὰν ἀλλοιώτικη τρεμοῦλα:—θυμῆθηκ' ἐκεῖνο τὸ βράδυ πού τὴν πρωτοφίλησε ὁ Νίκος:—τώρα ἔξαφνα τρώμαξε ἀπὸ τὴν μοναξιά ὀλόγυρά τῆς;—ἢ ἔτρεμε καταπὼς τρέμει τὸ φύλλο τῆς λεύκας στὸ κοτσανάκι του μὸλις πού ὀρθρίσῃ, πρὶν νᾶρθῇ τὸ ἀγεράκι τῆς αὐγῆς νὰ τὸ φιλήσῃ και σὰν τὸ νερὸ πού κοιμάται κι ἀπαντέχει τὸν ἥλιο νὰ τὸ χρυσώσῃ;... Μονομιᾶς βρέθηκε ὀλόρθη κι ἄρχισε νὰ τρέχῃ—ὄχι πιά νὰ τρέχῃ μοναχά, μὰ νὰ φεύγῃ: ἔτσι φεύγει τὸ ζαρκάδι μπρὸς ἀπ' τὸν κυνηγὸ, τὸ χελιδόνι μπρὸς ἀπ' τὸ γεράκι...

Κι ἔξαφνα στὰ μάτια τῆς μπροστὰ φάνταξε ἓνα φέγγος, σὰν ἀπὸ χιόνι σταματημένο ἀνάερο, ἀκίνητο, μὲ μιὰν ἀχνὴ ρόδινη γλῦκα στὴν ἀσπράδα του και σὰ μέσα σ' ἓνα ἀθώρητο δίχτυ ἀπὸ χρυσὲς ἀχτίδες. Ἀμυγδαλιές ἦταν—τέτοιον καιρὸ πού ὅλες ἔχουνε σχεδὸν ξανθίσει!—μὴν ἦταν οἱ ἀδερφάδες τους οἱ γκοριτζιές κ' οἱ ἀγριοκορομιλίες, πούναι πὺδ τεμπέλες; ἢ μήπως τις εἶχε πάρει ὁ ὕπνος τις μυγδαλιές κι ἀργήσανε νᾶνοῖξουν τάνθινά τους μάτια ἀπ' τὰ βαθιὰ ὀνειράτα τοῦ χειμῶνα! Ἄλλες δὲν ἦταν πονθενά: αὐτὲς μονάχα ἀνθίζανε σ' ὅλον τὸν κάμπο... κ' ἦταν παγεμένες ὅλες μαζί κ' ἔσμιγαν τὰ κλαριά τους ἀπὸ πᾶνω ὡς κάτω σὰν πηχτὰ χιονισμένα ἀπὸ τάνθη...

Στάθηκε ἡ Λιόλια θαμπωμένη, ἄφωνη!... κ' ἔπειτα σὰ νὰ τὴν τραβοῦσε αὐτὴ ἡ λάμψη ἡ γλυκειά: προχώρησε μὲ βήματα ἀργὰ και μὲ μάτια μαγεμένα...

Σὰ χεροπιασμένες στέκονταν ἓνα γύρω οἱ μυγδαλιές ἔτοιμες νὰ χορέψουν... Μὰ δὲ σαλεύανε, γιατί ἀνάμεσά τους ἀνοῖγε ἓνα ὀλοστρόγγυλο ἄλωνάκι, πού ζοῦσαν ἐκεῖ ἀπόμονα πανάφηλα χορτάρια και λουλούδια μύρια. Κατὶ βᾶτα, ἀκόμα ξερά, μ' ἀγκύλες, ἦταν ὀλόγυρα

πηχτοφυτωμένα κ' ἔτσι δὲ φαινόταν τίποτ' ἀπ' τὸν κόσμον κι οὔτε καν ὁ οὐρανὸς ἀπ' αὐτὸ τὸ λουλουδιασμένο ἄλωνάκι, ποῦμοιαζε κούνια ἢ κρεβάτι νυφικὸ κάτω ἀπ' τὸν ἄσπρο θόλο ποῦκαναν τὰ ὀλάνθιστα κλαριά. Ἀλήθεια εἶχαν κάνει ἄλλον οὐρανὸ δικό τους οἱ μυγδαλιές μὲ τάνθη τῆς παρθενιάς πού στέλνει ἡ Περσεφόνη ἀπ' τοῦ Πλούτωνος τὴν κλίνη, κάθε ἀνοιξή, σὲς Κόρες τοῦ ἀπάνω κόσμου.

Ἄχ, μυγδαλιές! γιατί νὰ φανερωθῇτε μπρὸς στὰ μάτια τοῦ κοριτσιοῦ ἐνῶ ἔτρεχε νὰ ξεφύγῃ μακριὰ ἀπὸ τᾶγόρι! Και γιατί νὰ μὴν τὰ κλείσῃ τὰ μάτια τῆς ἡ κόρη, μόνο νᾶφήσῃ νὰ τὴνὲ σύρῃ τὸ γλυκὸ σας φέγγος κάτω ἀπ' τοῦρανοῦ σας τὸ λουλουδένιο μεθύσι...

Και παραμέρισε τὰ βᾶτα ἡ Λιόλια και πήγε κάτω ἀπ' τις μυγδαλές... και ἔξασε ὅλα γύρω τῆς: τὸν κάμπο μὲ τὰ λουλούδια και τις μέλισσες πού ἠθέλανε νὰ τὴν τσιμπήσουν και τις πεταλοῦδες πού τὴν πείραζαν και τὸ Νίκο πού τὴν εἶχε φιλήσει... και ξεφώνισε ἀπὸ λαχτάρα γιὰ τοὺς ἀνθούς τοὺς ἄσπρους...

Λιόλια μου! Λιόλια μου! Τὸ Νίκο δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ξεχάσῃς, ἀφοῦ ἔτρεχες νὰ μὴ σὲ πιᾶσῃ, κι οὔτε νὰ τοῦ φωνάξῃς κρυμμένη μὲς τάνθινό σου ἄντρο:

—Ἐλάτε, Κύριε Νίκο! νὰ κόψετε μερικά κλαδιὰ νὰ πάρωμε μαζί μας.

Ἔκ' ἐφθασε ὁ Νίκος, σχεδὸν προτοῦ καλὰ-καλὰ νᾶποτελειώσῃ τὸ λόγο τῆς—ὁ Νίκος πού μιὰ δύναμη θεϊκή, βγαίνοντας ἀπ' τὰ ἔγκατα τοῦ κορμιοῦ του, μιὰ και σινάμα ἐρχάμενη ἀπέξω του, τὸν ἔσπρωχνε, ἀμάχητη, λὲς και τὸν τραβοῦσε ἀπ' τὰ μαλλιά μὲ μιὰ γλυκειὰ ὀδύνῃ λιγωμένη πού τοῦλυνε τὰ μέλη, μὰ και τοῦδινε μιὰν ὑπερδύναμη φτερωσιά, ἀλλόκοτη, ἀγνωστὴ ὡς τὰ τώρα, ἀλάλητη, ὑπέργεια... Ἐφθασε ὁ Νίκος και παραμέρισε κι αὐτὸς τὰ βᾶτα και πήγε κάτω ἀπ' τις μυγδαλιές... και μὸλις βρέθηκε κάτω ἀπ' τὸν ἀνθινο θόλο, ἔξασε κι αὐτὸς ὅλον τὸν ἄλλο κόσμον: και τὴν κάμαρη τῆς ἀρρώστιας τὴν πνιγμένη ἀπὸ τὸν πόνο, και τᾶσπρισμένα μάτια τῆς Βεργινίας και τὸν ἐαυτὸ τοῦ ἀκόμα—και δὲν εἶδε ἄλλο μπροστὰ του, παρὰ τὴ λαχτάρα του ποῦχε ἀνθίσει και γλυκοτραγουδοῦσε... κι ἀγκάλιασε τὴ λαχτάρα του και κλίστηκε μαζί τῆς στὸ λουλουδιασμένο στρώμα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ

Μέσα στα μεσάνυχτα ένα φως κόκκινο σαν πυγολαμπίδα πού τρέμει στη γη. Δίπλα ένας όγκος μαύρος, ακίνητος, σαν κοιμάται από σύγνεφο γκρεμισμένο πού αποκρυσταλλώθη από τόν τρόμον της ώρας. Η Καστανού και τὸ μαγκάλι της. Σκυμμένη από πάνω γυρίζει τὰ κάστανα στὴν σάρα με τὰ χέρια της πού μοιάζουν σαν ξεροκαμένα δαυλιά. Η λάμψις της φωτιάς δέρνει τὴν κτρινομάυρη ὄψη της, πού τὴν σφιχτοτυλίγει ἓνα μαύρο μαντήλι. Τὸ μαντήλι χαμηλωμένο ἔμπροσς ῥίχνει σκοτεινιά θανάτου στὰ μάτια της, πού φαίνονται σαν βγαλμένα. Σπίθες τινάζονται καὶ σβύνουν, φωτίζοντας τὰ κουρέλια της, στρωμένα στὴν ρίζα ξεροῦ δένδρου. Εἶνε ἡ μόνη κίνησις πού δὲν ἔσταμάτησε. Λίθινος ὕπνος παντοῦ, τὰ ἔντομα τρυπωμένα σὲς ὑπόγειες τρύπες των. Στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς σέρονται ὀκνὲς σκιὲς ἀοράτων πραγμάτων. Ἀπὸ τὸ βάρος τῆς σιωπῆς σκάζουν ἡ πέτρες, φύλλα δὲν ὑπάρχουν γιὰ ν' ἀποσυντεθοῦν τριζοβολώντας. Τὸ χέρι τῆς μοίρας ἔχωσε στὰ κατὰβαθα τῆς ἀφανείας κάθε φανέρωμα ζωῆς. Εἶνε ἡ ὥρα πού δὲν ὑπάρχει ὁ κόσμος παρὰ ὁ σκελετός του. Κι' ὅμως καίει τὸ ταπεινὸ φῶς ἐκεῖ — συντροφιὰ θλιβερῆ των πεθαμένων ὁραίων. Ἀνάφθηγεν ἀπὸ δύο ἀτρόμητα χέρια — τῆς γρηῃς πού ξενυχτᾷ με ἀνοιχτὸ τὸ μάτι πρὸς τὴς δώδεκα μαυροφόρες ὥρες. Δυνατὴ γρηῃ. Καταπίνοντας θάνατον ἀγρίει ἀπὸ τὴν πολλὴν δύναμιν. Τώρα ἓνα-ἓνα μετρᾷ τὰ μυστήρια πού

ἀργοδιαβαίνουν μπροστά της χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ τὴν φοβίσουν. Γιατὶ αὐτὸς εἶνε ὁ προσορισμὸς τῶν μυστηρίων: νὰ ἐπιβάλλονται στοὺς ἀδυνάτους με κάθε τρόπον — με τὴν ὀργή, με τὴν φοβέρα, με τὸν τρόμον. Ὁ οὐρανὸς μαζεῦει τὰ σύγνεφά του δίδοντας κακὲς παραγγελίες γιὰ τὴν νέαν ἡμέραν.

Τὸ φῶς ἀκόμα φωτίζει. Ἡ γρηῃ με ἀκίνητα τὰ μάτια στὰ ξυλιασμένα κάστανα — πού συμβολίζουν πιστὰ τὴν ὑπαρξί της — διηγεῖται γιὰ μυριοστὴ φορὰ στὸν ἑαυτό της τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ της. Αὐτὴ μιλεῖ κι' αὐτὴ ἀκούει. Συχνὰ σηκώνει τὴν πτυχωτὴ φούστα της καὶ κρύβει τὸ πρόσωπό της: τότε ἀκούγεται ἓνα πνιχτὸ κλάμα — ἴδιο τὸ πνεῦμα τῆς ἀελπισίας πού ὀδύρεται σιγαλά. Ὅμως ἡ γρηῃ εἶνε δυνατὴ καὶ δὲν θέλει νὰ γίνη περιγέλως στοὺς διαβάτας. Κατεβάζει τὸ κουρέλι της καὶ ξαναγυρίζει τὰ κάστανα ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά — καμένα ἀπὸ τὸ πολὺ ψήσιμο. Πότε-πότε φαντάζεται φίλους καὶ δικούς πού τὴν ρωτοῦν γιὰ τὸ παιδί της: τότε τὰ χεῖλη παίρνουν ἓνα τρόμο, μιὰ σπασμωδικὴ κίνησι, ἓνα ὑπέρτατο παράπονο, καὶ τὰ μάτια γυαλίστερὰ στυλώνονται σὲ κενόν, σὲς φρασματικὲς παρηγορήτρες, στοὺς φανταστικούς δικούς της, στὰ συγνεφένια εἰδῶλα πού τῆς μιλοῦν. Ἀρχινᾷ ἡ διήγησις, πεῖδ δυνατὰ τώρα, γιὰτὶ μιλεῖ σὲ πολλούς. Ἔτσι περνᾷ ἡ νύχτα ἡ παραξενὴ των ὁραμάτων, — ἐπάνω ἀπ' τὴν φωτιά. Ὡς πού τὸ πρῶτο δὺὸ δάκρυα τὴν σβύνουν, τὰ τελευταῖα τῆς γρηῃς.

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΥΟ ΦΙΡΜΑΝΙΑ ΤΟΥ 1797 ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΑΝΩΝ

Ερευνῶν τὸ ἀρχεῖον τοῦ Συνοδικοῦ τῆς βασιλικῆς Μονῆς τῆς Πάτμου, εὗρον μεταξὺ ἄλλων σπονδαίων ἐγγράφων καὶ βεζυρικὸν διάταγμα «πρὸς τοὺς προεστῶτας καὶ ἐπιτρόπους τῶν νησιῶν καὶ τόπων τῆς Ἀσπρῆς θαλάσσης» ὅπως ὀνόμαζον τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Τὸ ἐγγράφον, ἔκδομένον τὴν 20 Ἀπριλίου τοῦ 1797 ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου καὶ ταυτοχρόνως ἀρχιναύαρχου Γαζή Χουσεῖν Πασᾶ ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ναυστάθμου, ἀναφέρεται κυρίως εἰς τοὺς Ἑπτανήσιους, τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὴν Βενετιάν. Ἡ Μεγάλῃ Βεζυρεία διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου κηρύττει πόλεμον ἔξοντωτικὸν κατὰ τῶν Ζακυνθίων, Κεφαλληνίων καὶ Κερκυραίων,

ἐπίσης καὶ κατὰ τῶν Κροατῶν καὶ Σκλαβούνων καὶ δὲν δηλοῦται μὲν τὸ αἶτιον τῶν ἀγρίων τούτων διαθέσεων τῆς Πύλης, οὐχ ἦττον ὅμως ἐξ ἄλλου ἐγγράφου, τὸ ὁποῖον εὗρον εἰς τὸ αὐτὸ ἀρχεῖον ἐκ τοῦ βασιλικοῦ φριμανίου τῆς 1 Ἰουνίου 1797 μανθάνομεν ὅτι «οἱ Σκλαβῶνοι, Ζακύνθιοι, Κεφαλώνιοι, Χερ[βά]ται καὶ ἄλλοι παρόμοιοι σούδιτοι Βένετοι τολμοῦν διάφορα ἀτοπήματα εἰς τὴν βασιλικὴν ἐπικράτειαν καὶ προσφάτως ἔγιναν αἰτία τῆς ἐν Σμύρνῃ ἀνωμαλίας».

Ἡ ἐν Σμύρνῃ «ἀνωμαλία» τῆς ὁποίας δὲν γνωρίζομεν τὴν φύσιν ἐκ τῶν ἐγγράφων, ἔδωκε τὴν ἀφορμὴν εἰς γενικὸν διωγμὸν κατὰ τῶν ὑπηκόων τῆς Βενετίας. Χαρακτηριστικὸν ὅτι ἡ

Πύλη εἰς τὸν διωγμὸν συμπεριλαμβάνει καὶ «τοὺς ἀγάμους Σφακιανούς» οἱ ὅποιοι ἦσαν κατὰ τοὺς χρόνους πρὸ πάντων ἐκείνους τὸ φόβητρον τῆς Ἐπικρατείας.

Δημοσιεύομεν ἐνταῦθα καὶ τὰ δύο ἐγγράφα, διότι ἀπεικονίζουν ἐποχὴν μεγάλων πολιτικῶν μεταβολῶν καὶ ἀναστατώσεων. Σημειωτέον ὅτι τὸ μὲν Α' ἐγγράφον εἶναι τὸ πρωτότυπον, γραμμένον ἑλληνιστὶ ἐν εἴδει πατριαρχικοῦ σιγίλλου ἔχον τὴν ἐπικεφαλίδαν καὶ τὴν ὑπογραφὴν παρομοίας τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων, χωρὶς νὰ παραλειφθῇ καὶ τὸ «ἐλέφ Θεοῦ» τῶν πατριαρχῶν τὸ δὲ δεύτερον, τὸ βασιλικὸν φριμάνιον, εἶναι μετάρρσας ἀνεπίσημος.

Τὰ ἐγγράφα ἔχουν ἐπὶ λέξει ὡς ἑξῆς:

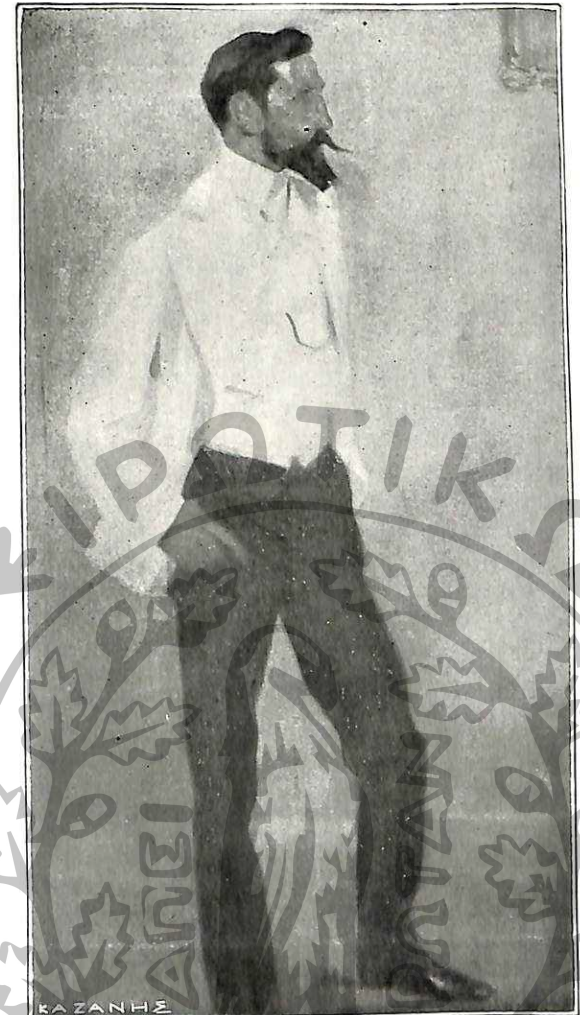
Α'

«Γαζή Χουσεῖν Πασᾶς ἐλέφ Θεοῦ Βεζύρης καὶ Καπουδάν Πασᾶς.

«Προεστῶτες καὶ ἐπίτροποι τῶν νησιῶν καὶ τόπων τῆς Ἀσπρῆς θαλάσσης» ἐμάθομεν ὅτι ὅσοι Ζακύνθιοι, Κεφαλώνιοι, Σκλαβῶνοι καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ σούδιτοι Βενετιᾶνοι ἔδραπέτευσαν ἀπὸ τὴν Σμύρνην, ὅλοι ἐκεῖνοι ἤλθον εἰς τοὺς τόπους τοὺς ἐδικούς σας καὶ ἐκάθισαν, μεταχειριζόμενοι τὸ φυσικόν τους ἐδεδισίλικι καὶ τὴν συνειδησμένην τους ἀχρεϊότητα. Ὅθεν καὶ γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου ἡγεμονικοῦ πουργουρουλδίου προεστῶτομεν σφοδρῶς καὶ ἀποφασιστικῶς ὅλους σας κοινῶς, μικροὺς καὶ μεγάλους, ἱερωμένους καὶ λαϊκοὺς, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, νέους καὶ γέροντας, ὅτι, ἂν τολμήσῃ τινὰς ἀπὸ τῶν Ζακυνθίων, Κεφαλώνιων, Κορφιάταις, Σκλαβούνων καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ σούδιτους Βενετιᾶνους νὰ ἔλθῃ εἰς τοὺς τόπους σας, νὰ μὴν τὸν ἀφήσητε καὶ μῆτε τὸ ποδάρι του νὰ πατήσῃ εἰς τὴν γῆν τοῦ νησίου σας καὶ προσέτι ὅσοι τῆς γενεᾶς ταύτης ἔφθασαν νὰ ἔλθουν εἰς τοὺς τόπους σας ἢ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ἢ πρὸ μερικοῦ καιροῦ καὶ ζοῦν πασιπόσιδες καὶ χωρὶς ἐργόχειρον, ὅλους αὐτοὺς νὰ τοὺς διώξητε ἀπὸ τοὺς τόπους σας κακαγκάκως ἐν διαστήματι ἡμερῶν ἑπτὰ, ἐὰν μετὰ καλοῦ τρόπου δὲν θέλουν νὰ ἀναχωρήσουν: ὁμοίως νὰ μὴν δέχεσθε εἰς τὸ ἑξῆς Σφακιανούς, καὶ μάλιστα νὰ διώξητε τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸν τόπον σας ἀνυπάνδρους Σφακιανούς καὶ Βενετιᾶνους.

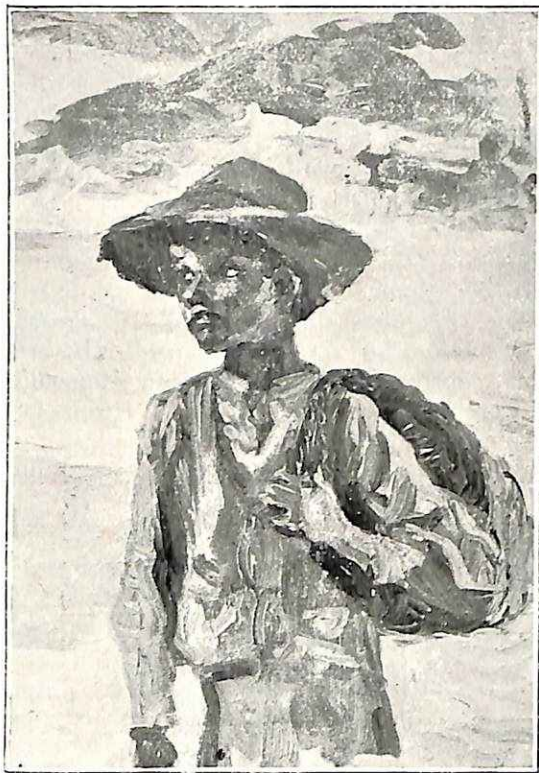
Ἀσπροθαλασίται καὶ νησιῶται, ἀνοίξατε τὰ μάτια σας καλὰ νὰ μὴν τύχῃ καὶ τολμήσῃ κανένας ἀπὸ ἐσᾶς ἢ μικρὸς ἢ μέγας νὰ κρατήσῃ εἰς τὸν τόπον σας δεφεντεύοντας τὸν παραμικρότερον Βενετιᾶνον ἢ ἀνυπάνδρον Σφακιανόν,

ἢ ἄλλον ἄτακτον, καθότι ἔχομεν δεδομένην ἐνηλὴν μας προσταγὴν εἰς τὸν πιστόν μας δοῦλον Τερσανέ κεχαγιασῇ Μεχμέτ βέην, ὅπου ὅχι μόνον τὸν διαμείναντα Βενετιᾶνον, Σφακιανόν, ἢ ἄλλον τινὰ ἄτακτον ξένον νὰ τὸν σκοτώνη παρενθύς, ἀλλὰ καὶ τὸν συμπατριώτην σας, ὅπου ἐτόλμησεν ἐναντίον τῆς παρουσίας μας ἀποφάσεως, νὰ τὸν κρεμνᾷ εἰς τὴν πόρταν τοῦ ὀπιστίου του, νὰ γίνωνται δὲ καὶ τὰ παιδιὰ του σκλάβοι βασιλικοὶ καὶ τὸ τίποτές του μηρί. Προσέτι προεστῶτομεν ὅπου καὶ τῆς πατένταις ταῖς ὁποίαις ἤθελον δίδῃ οἱ κονσόλοι Βενετιᾶνοὶ πρὸς τοιούτους, Κεφαλώνιους, Ζακυνθίους, Κορφιάταις, Σκλαβούνους, διὰ νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ νησιά, νὰ μὴν τῆς γνωρίζετε παντελῶς μῆτε νὰ τῆς ἔχετε αὐταῖς τῆς πατένταις, εἰς καμμίαν

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΥΠΟ Π. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΥ
Φωτογρ. Ἐλ. Ζακυνθοπούλου

ΠΑΡΟΠΟΥΛΟ

ΣΚΙΤΣΟ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΦΩΦΡΑ-ΚΑΡΑΒΙΑ
Φωτογρ. Έπ. Ξανθοπούλου

υπόληψιν. Οὕτως αποφασίζομεν καὶ οὕτω γενέσθω, ὥς προστάζομεν, ἐξ αποφάσεως.

Ἐξεδόθη τὸ παρὸν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Διβάνι τοῦ Βασιλικοῦ Τερσανέ, ἐν ἔτει 1797 Ἀπριλίου 20».

Β'

«1797 Ἰουνίου 1. Μετάφρασις τοῦ ἐκδοθέντος ἡδὴ ὑψηλοῦ βασιλικοῦ προσκυνητοῦ φερμανίου περὶ Βενετζάνων.

«Ἐπειδὴ οἱ Σκλαβοῦνοι, Ζακύνθιοι, Κεφαλονῖται, Χερσῖται καὶ ἄλλοι παρόμοιοι σούδητοι Βένετοι, τολμοῦν διάφορα ἀτοπήματα εἰς τὴν βασιλικὴν ἐπικράτειαν, καὶ προσφάτως ἐγέναν αἰτία τῆς ἐν Σμύρῃ ἀνωμαλίας, προστάζομεν ὅσοι τῶν τοιούτων ἔσωσαν νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Ρωσσίαν, καὶ ἡθελον ἔλθῃ εἰς τὰ μέρη τῆς ἐπικρατείας μας διὰ ὑποθέσεις πραγματείας τῶν, οἱ τοιοῦτοι νὰ γνωρίζωνται, ὥς Ρῶσοι, ἂν εἶναι γεγραμμένοι, εἰς τὴν Καντζελαρίαν τῶν Κονσόλων τῆς Ρωσσίας, καὶ εἰς τὸ ἐνυπόγραφον τεφτέρι, οἱ δὲ λοιποὶ νὰ μὴν διαφενδεύωνται, ὥς Ρῶσοι, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰ Ρώσσια

καράβια εἶναι διάφοροι, σούδιτοι Βένετοι, οἱ τοιοῦτοι νὰ μὴ κρίνωνται ὥς Ρῶσοι, οὔτε νὰ διαφενδεύωνται ἀπὸ τὸν Κόνσολον τῆς Ρωσσίας, ἀλλὰ νὰ κρίνωνται, ὥς μισθωτοί, εἰς τὰ Ρώσσια τὰ καράβια, καὶ νὰ καταδικάζωνται εἰς τὰς ἀκαταστασίας τῶν, καθὼς κατωτέρω φανερόνεται, εἰς τὸ ὁποῖον εὐχαριστήθη καὶ ὁ πρέσβυς τῆς Ρωσσίας μετὰ τὸν τοῦ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πόρταν οἱ δὲ λοιποὶ Βένετοι, ὅπου εὐρέθησαν ὑπανδρευμένοι, καὶ ἐγκάτοικοι εἰς τὴν βασιλικὴν ἐπικράτειαν, καὶ καταγίνονται εἰς τὰς τέχνας καὶ κάρια, ἀνήκοντα τοῖς ἐντοπίοις, ὅσοι δὲν ἤθελον δεχθῇ τὸ ραγιαλίκι, νὰ διώκωνται, καὶ ἂν τολμήσουν νὰ ἔλθουν ἐκ δευτέρου, ὥς κλέπτας νὰ τοὺς βάζουν εἰς τὰς ζινδάνια, καὶ φυλακάς, καὶ οἱ γκεμιτζίδες ὅπου ἔρχονται μετὰ τὰ καράβια τὰ Βιεννέτικα, νὰ μὴ περιπατοῦν ἀρματωμένοι, οὔτε νὰ εὐγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὰ καράβια ἄνευ αἰτίας, οὔτε νὰ διατρίβουν καὶ νὰ κοιμῶνται ἔξω, καὶ ἂν ἡθελον φαίνωνται ἐναντίοι εἰς αὐτὰς τὰς προσταγὰς, ἢ κάμουν καμμίαν κακίαν, νὰ μὴν εἶναι καμμιὰ ὑπόληψις εἰς τὸ ὅτι εἶναι Βενετζάνοι, ἀλλὰ καθὼς εἶναι συνήθεια εἰς ὅλας τὰς βασιλείας, οἱ ζαπίται τῶν τόπων νὰ πιάσουν τοὺς τοιοῦτους νὰ τοὺς φυλακίσουν καὶ νὰ τοὺς παιδεύουν· ὅσοι δὲ Βένετοι εἶναι ἀνὺπανδροι καὶ ἡθελον δεχθῇ τὸ ραγιαλίκι, νὰ μὴν τοὺς δέχωνται, ἀλλὰ νὰ τοὺς διώκωνται· οὕτω διαλαμβάνει αποφασιστικῶς ὁ ρηθεὶς ὑψηλὸς βασιλικὸς προσκυνητὸς ὁρισμὸς, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ὁποῖου θέλετε ἀκολουθήσει ὅλοι σας, ὥς εὐπειθεῖς ραγιαῖδες τῆς κραταιᾶς βασιλείας».

Τῶν δύο τούτων ἐγγράφων, τῶν ὁποίων τὸ ἐν ἀναπληροῦ τὸ ἄλλο, τὸ Α' ἐντονώτερον μᾶς παρέχει ἀρκετὰ ζωηρὰν εἰκόνα περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπέβαλλον τὸν νόμον τὰ ὄργανα τῆς διοικήσεως· ὁ Τερσανέ Κεχαγιασῆ Μεχμέτ βέης εἶχε τὴν ἐντολὴν καὶ τὸ δικαίωμα, ὅχι μόνον «τὸν διαμείναντα Βενετσιάνον, Σφακιανὸν ἢ ἄλλον τινὰ ἄτακτον ξένον νὰ τὸν σκοτώῃ παρρηθῆς» ἀλλὰ καὶ τοὺς χριστιανούς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους νὰ τοὺς μεταχειρίζεται κατὰ τρόπον τρυφερώτατον· χωρὶς πολλὰς διατυπώσεις συνταγματικῆς διαδικασίας ἡδύνατο τὸν Χριστιανόν, ὅπου ἐτόλμησε νὰ περιποιηθῇ Ἑπτανήσιον ἢ Σφακιανόν «ἐναντίον τῆς παρουσίας μας ἀποφάσεως νὰ τὸν κρεμνᾷ εἰς τὴν πόρταν τοῦ ὁσπιτίου του, νὰ γίνωνται δὲ καὶ τὰ παιδιὰ του σκλάβοι καὶ τὸ τίποτές του μηρί».

Ἡ ἀπλουστερά μέθοδος διοικήσεως.

Πάτρις Αὐγουστος 1911.

Δ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

ΑΡΧΑΙΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρὸ — ἔτσι ἀρχίζουν ὅλα τὰ παραμύθια — στὴν ἀρχαία, στὴν πανάρχαια Ἑλλάδα, ζοῦσε ἕνα φτωχὸ παιδί. Τίποτε δὲν τάρφησε ὁ πατέρας του φεύγοντας γιὰ τὸν κάτω κόσμον, οὔτε ἕνα κομμάτι γῆς δικό του, οὔτ' ἕνα κομμάτι ξερὸ ψωμί. Ὁ χιτῶνας του ἦταν κουρέλι γινομένος, καὶ παπούτσια δὲν φοροῦσε πιά· τὰ σκυλιὰ τοῦ δρόμου τὸ ἐλυποῦντο κ' ἐκεῖνα, ὅταν ἐγύριζε ἔτσι καὶ τοῦ ἄφιναν καμιά φορὰ κανένα τους ἀποφαγοῦδι. Μὰ μέσ' στὴ φτώχεια τοῦ αὐτοῦ, μέσ' στὴν κακομοιριά του ποὺ δὲν ἦταν πιά γιὰ λύπη ἀλλὰ γιὰ συχασιά, κρυβόταν ἕνα χρυσάφι πολύτιμο, κάποιος ἀνεκτίμητος θησαυρός. Καὶ τὸ φτωχὸ παιδί τ' ὀφρανεμένο σκέφθηκε νὰ κόψῃ κομματάκια κομματάκια αὐτὸ τὸ χρυσάφι, νὰ τὸ κἀνὴ χρήματα καὶ νὰ ζήσει σὰν ἀνθρώπος. Γιατί τάχα νὰ χαίρεται μόνον αὐτὸς τὴν τέχνην του, νὰ καμαρώνῃ μονάχος του ὅσα, θωρῶντας γύρω του, πιάνοντας μετὰ τὴν φαντασία του μετέβαλλε σὲ εἰκόνες γεμάτες ζωή;

Κι' ὅσον ἔβλεπαν τὴν ἐργασία του αὐτῇ, τὴν ὥραία ἐργασία του, μποροῦσε νὰ μὴ τοὺς ἀρέσῃ, νὰ μὴν πάρουν κάποια του ζωγραφιά;

Μὰ τὸ παιδί ἦταν πολὺ ἄγνωστο, πολὺ ἄσημο, πολὺ φτωχό· κανεὶς δὲν γύριζε νὰ κυτᾷ ὅσα δημιουργοῦσε μετὰ τόση ἀγάπη, μετὰ τόση χαρά, μετὰ τόση ἐλπίδα· κανεὶς δὲν τὸ πρόσεχε σὰν περνοῦσε ἀπ' τὴν ἀγορὰ ξυπόλυτο, νηστικό.

Κ' ἐκεῖνο τὸ κακόμοιρο τραβοῦσε τὸν δρόμον του· περπατοῦσε, περπατοῦσε ὥρες ὁλόκληρες ὥς ποῦ ἔφθανε μακρυνά, μακρυνά ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους, ἐκεῖ ποῦ δὲν ἄκουε τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ σύρσιμο τῆς σαύρας στὸ χόρτο καὶ τὸ πάτημα τοῦ ἀγριμοῦ πού, μόλις τὸν ἔβλεπε, ἔφειγε δειλό. Ἀποκαμωμένο καθόταν σὲ μιὰ πέτρα, κι' ἡ φύσις, ποῦ μόνον αὐτὴ τ' ἀγάπαε θερμά, τοῦ ἀποκάλυπτε κάθε λεπτό, κάθε ὥρα στὸ βοῦϊσμα τῆς σφύκας, στὸ πέσιμο τοῦ φύλλου, στὸ πέρασμα τῶν συννέφων ἕνα ἕνα τ' ἀναρίθμητα μυστικά της, τὰ μεγαλοπρεπῆ της θέληγτρα, τίς ἀπειρές της χάρες.

Κ' ἔτσι κυλοῦσε ἡ ζωὴ του· δὲν

εἶχε καμιάν ἄλλη σκέψιν ἐκτὸς ἀπ' τίς εἰκόνες του, δὲν ἀγαποῦσε τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπ' αὐτές. Ἐμοιαζε μετὰ τ' ἀγρίμια ποῦ ἀπαινοῦσε στὴν ἐρημιά, μετὰ τὸ πουλὶ ποῦ χωρὶς νὰ ρωτήσῃ κανέναν, ἀνοίγε τὰ φτερά του κ' ἔφειγε μακρυνά. Τί τὸ ἔμελε ἂν οἱ ἀνθρώποι νοιάζοντο πὺ πολὺ γιὰ τὰ σκυλιὰ τους παρὰ γι' αὐτόν.

Καὶ μιὰ μέρα — ποῖα ἦταν οὐδ' ὁ ἴδιος δὲν ἤξερε — ἀγάπησε μιὰν ἀληθινὴ ζωγραφιά. Τώρα πιά τίς ἔχασε τίς ἄλλες ποῦ δημιουργοῦσε ὁ ὁ ἴδιος, τοῦ ἐφαίνοντο τίποτε, μηδαμινές· ξαπλωμένος κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα, μετὰ τὰ πόδια ματωμένα ἀπ' τὸν πολὺ δρόμον, δὲν κύταζε πιά πόσο ἀλλοιώτικα πράσινα ἦταν τὸ ἕνα φύλλο ἀπ' τ' ἄλλο, ἀλλὰ κλείνοντας τὰ μάτια του ἔβλεπε ἐκείνην, νάρχεται ἀπὸ μακρυνά πάνω σὲ ρόδινο σύννεφο· τὴν ἔβλεπε νὰ καταβαίνει σὰν

ΣΚΙΤΣΟ

ΚΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΑΤΗΣ

ἀέρας στην γῆ, στ' ἄγγισμά της τ' ἀγκάθι νὰ γίνεταί ῥόδο, ἡ ξέρα κρυσταλλένιο ρυάκι, κι' αὐτός, ἀνθρώπινο κουρέλλι, βασιλῆας - θεός. Τὴν ἔνοιωθε στὸν πυρετὸ αὐτὸν τῆς φαντασίας του καθισμένην κοντά του, τὴν ἔκανε κυρά του βασιλίσσα σωστή, ἐτοίμαζε τὸν πιὸ ὑπέρολαμπρο θρόνο γιὰ τὴν ἀφθαστη ὁμορφιά της, χωρὶς ὅμως νὰ ξέρη καὶ ποῦ θὰ τὸν στήσῃ.

Στὴ γῆ; τοῦ φαινόταν ταπεινὴ καὶ χυδαία στὴ θάλασσα; τὴν εὗρισκε βρώμικη, σκοτεινὴ στ' ἀστέρια; ἦσαν πολὺ χαμηλὰ γιὰ κείνη στὸν Ὀλυμπο; ἂ! τῷξερε καλά, — ἐκεῖ θὰ τὴν ζήλευαν κι' ἡ θεές. Ποῦ λοιπόν, ποῦ ἔπρεπε νὰ τὴν καθίσῃ γιὰ νὰ πέσουν ὕστερα μπροστά της καὶ νὰ προσκυνήσουν ἄφωνοι τὴν ἀγάπη του, αὐτοὶ ποὺ τὸν κλωτοῦσαν τώρα;

Μόνον στὴν φαντασία του, μονάχα ἐκεῖ μέσα καὶ ἀμέσως τῆς ἐτοίμασε τὸν θεικτὸ τόπο ποῦχε γι' αὐτὴν προορίσει. Τότε ἀπὸ φόβο μὴν ἡ ζωγραφιὰ σβύσῃ ἀπὸ μπροστά του, ἄρχισε νὰ τρέχῃ, νὰ φεύγῃ σὰν ἀέρας γιὰ νὰ φθάσῃ ὅσο πιὸ γρήγορα μποροῦσε στὸ σκοτεινὸ του ἐργαστήρι ποὺ μύριζε φτώχεια καὶ μοῦχλα.

Ὡρες, ὦρες ὁλόκληρες δὲν ἐσήκωσε τὸ κεφάλι ἀπ' τὴν δουλειά, ζωγράφιζε, ζωγράφιζε ἀδιάκοπα χωρὶς νὰ καταλαβαίνει τί. Ἦταν ὁλόκληρος δοσμένος στ' ὄνειρό του, ἡ μορφὴ ποὺ βρισκότανε πάντα μπροστά του, τὸν εἶχε ὑπνωτίσει καὶ αὐτὴ ὁδηγοῦσε τὸ χέρι του.

Ἄτακτα ἀνεβοκατέβαινε τὸ στήθος του, ταραγμένο ἀπ' τὴν εὐτυχία καὶ τὸ πάθος, ἄγρια ἄστραφταν τὰ μάτια του ἀπ' τὴν φωτιά ποῦχε καμίνει μέσα του γίνε, γλυκὰ χαμογελοῦσε τὸ χεῖλι του στ' ὄνομά της, κ' ἐβγάζε ἀφροὺς τὸ στόμα του ἀπ' τὸν πόθο.

Βαρυεστημένος ὁ Ζεὺς ἀπ' τὴν μονότονη ζωὴ τοῦ Ὀλύμπου ἐζήταε συχνὰ νὰ ξεχαστῇ — παρ' ὅλην τὴν ζηλοτυπία τῆς συζύγου του — στὴν ἀγκάλη τῆς Σεμέλης ἢ καμιάς ἄλλης ὥραιας θνητῆς. Καὶ πολλὰς φορὰς πηγαίνοντας ἢ γυρίζοντας ἀπ' τὶς ἐρημικὰς αὐτὰς συνεντεύξεις ἐκύταζε γύρω του νὰ ἰδῇ ἂν διασκεδάζῃ κι' ὁ ἄλλος κόσμος, ἂν ἀγαπᾷ, ἂν πονῇ.

Πὼς ὑπῆρχε φτώχεια στὴν γῆ τῷξερε βέβαια, χωρὶς ὅμως νὰ τὸν νοιάζῃ γιὰ ὅσους ὑπόφεραν ἀπὸ αὐτὸς εἶχε ὅλα τὰ καλά.

Κ' ἔτσι ἔστρηψε τὸ πρόσωπό του ἀλλοῦ ὅταν ὁ δρόμος του τὸν ἔφερε μπρὸς σὲ μιὰ χαμοκέλα, σὲ μιὰ κάμαρα κάθυγρη, σκοτεινὴ, ποὺ καὶ τὰ ποντίκια θὰ δίσταζαν νὰ φωλιάσουν.

Ὁ ἥλιος, ὁ παντοδύναμος, ἀγωνίζετο νὰ ρίξῃ καὶ τὴν πιὸ μικρὴν τὴν ἀκτὴν ἐκεῖ μέσα, κι' ὁ

ἀέρας ἔπρεπε νὰ κοπιᾷ πολὺ γιὰ νὰ τρυπώσῃ ἀπ' ἓνα στενὸ μυρὸ φεγγίτη.

Ὑστερα ὅμως ὁ θεὸς παραξενεύθη καὶ μ' ὅλη τὴν συχασίαν ποὺ τὸν ἐπίασε, θέλησε νὰ μιάη ποιοὶ ἀπ' τὰ πλάσματά του μπορεῖ νὰ κάθεται ἐκεῖ.

Ἄόρατος, ἀθόρυβα ἀνοιξε τὴν πόρτα καὶ χαμηλώνοντας τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ μπῇ μέσα, αἰσθάνθηκε μιὰ στιγμὴ τὴν ἀναπνοή του νὰ πιάνεται ἀπ' τὸν μονηλιασμένο ἀέρα ποῦβγαίνει ἀπὸ κάθε γωνιά.

Μὰ ἡ περιέργειά του ἦτο μεγάλη καὶ προχώρησε. Τότε, καθὼς τὰ μάτια του ἄρχισαν νὰ συνηθίζον στὸ λιγοστὸ ἐκεῖνο φῶς τοῦ ὑπογείου, διέκρινε σ' ἓναν τοῖχο σωριασμένες τὶς εἰκόνες τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ.

Κεντήθηκε τότε πιὸ πολὺ ἡ περιέργειά του καὶ ἄρχισε νὰ κυτᾷ κάθε μιὰ προσεκτικὰ τί παράξενα, τί παράξενα πράγματα ποὺ ὑπῆρχαν στὸν κόσμον — μιὰ ποντικότρυπα ἔκρυβε τὸς θησαυροὺς.

Τὸ κεφάλι ποὺ γέννησε τὴ σοφία ἄρχισε νὰ σκοτίζεται.

Ἐξαφνα σκοτεινιάζει τὸ πρόσωπό του μέσ' τὴν ἀνήλιαγην ἐκείνη τρώγλη, τὰ θεικτὰ του χέρια κρατοῦν μιὰ ζωγραφιὰ λουσμένη ὁλόκληρη στὸ φῶς, πλημμυρισμένη ἀπ' τὴν πρασινάδα, τριγυρισμένη ἀπὸ θάλασσα, γεμάτην ἀνθὺς καὶ μπουμπουκία π' ἀρκεῖ νὰ τᾶβλεπε κανεὶς γιὰ νὰ μεθύσῃ ἀπ' τ' ἄρωμά τους.

Μιὰ βλασφημία βγήκε ἀπ' τὰ χεῖλη του. Ἐνα τέτοιο πρᾶγμα, ἓνα τέτοιο τόπο, οὔτε ὁ ἴδιος δὲν ἐφραντάσθηκε ποτέ. Ἄ! δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἄλλοιως, ἡ γῆ του ἔπρεπε νὰ πλουτισθῇ μ' ἓνα τέτοιο στολίδι κι' ἀθόρυβα ὅπως ἦλθε, ἄφησε ὁ θεὸς μὲ τὴν εἰκόνα στὰ χέρια τὴν μονηλιασμένη καμαροῦλα τοῦ φτωχοῦ.

Ὁ ἀέρας ἐτάραζε δυνατὰ τὸν πόντο, καὶ τὸ Ἴόνιον ἀφρισμένο ἔστελνε μερικὰς πιτσιλάδες στὸν Δία ποὺ βιαστικὸς περνοῦσε ἀπὸ πάνω του, ἐνῶ ὁ Ὀλυμπος χωμένος στὰ σύννεφα περιέμενε τὸν κραταῖό του δεσπότη.

Ὁ Ζεὺς ἐκύταζε προσεκτικὰ γύρω του, κι' ὅταν κάπως μακρύτερα ξεχώριζε τὰ νεφελοσκεπασμένα του παλάτια, ἔνοιωσε μέσα του τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ξαγναντεύῃ κάθε ὥρα ἀπ' τὸν ψηλὸν τοῦ θρόνου τὴν ζωγραφιὰ αὐτήν.

Τότε προχωρῶντας ἀκόμη λίγο ἦλθε καὶ στάθηκε πάνω ἀπ' τὴν θάλασσα ποὺ βρέχει τὴν Ἠπειρο κ' ἐκεῖ ἄφησε νὰ πέσῃ ἀπ' τὰ χέρια του σὲ ἀγριεμένα κύματα ἡ εἰκόνα ποὺ ἔχε πάρει ἀπ' τὸ ἀνήλιο ἐργαστήρι.

Τὴν ἄλλη μέρα, ὅταν ἡ νύχτα τράβηξε καὶ τὴν τελευταία πτυχὴ τοῦ σκοτεινοῦ της πέπλου, μεσ' ἀπ' τὰ γλαυκὰ νερά τοῦ Ἴονίου ξεπρόβαλλε στὸν ἥλιο τῆς Ἑλλάδος ἓνα νησί ὅμοιο

μ' ἐκεῖνο ποὺ ὁ ξυπόλυτος καὶ πεινασμένος καλλιτέχνης εἶχε ζωγραφίσει γιὰ τὴν ἀγάπη του.

Κι' ὡς σήμερα — ὅπως τὸ πόθησε ἐκεῖνος — μαγεύει, ξετρελλαίνει ὅλους ἢ Κέρκυρα.

[Μετάφρασις ΡΑΧΗΛ] ΒΥΛΛΕΜ ΒΑΝ ΣΚΕΡΝΕΤ

Η ΑΔΕΛΦΗ ΒΕΑΤΡΙΚΗ *

ΘΑΥΜΑ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

[Ἡ ἴδια σκηνοθεσία. Ἡ μεγάλη θύρα τοῦ μοναστηριοῦ ξανάκλεισε· κι' ὅλα τὰ παράθυρα τοῦ διαδρόμου εἶναι ἀνοικμένα σὶς πρώτες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Πρὶν σηκωθῇ ἡ αὐλαία, ἀκούονται οἱ τελευταῖοι ἤχοι τῆς καμπάνας ποὺ σημαίνει τὸν ὄρθρο. Μόλις σηκώνεται ἡ αὐλαία, βλέπει κανεὶς τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένου νὰ ἐμφυγώνεται, σὰν νὰ ἔσπνῃ ἀπὸ ἓναν μακρὸν θείον ὕπνο, νὰ κατεβαίνει τὰ σκαλιὰ τοῦ βήθρου, νὰ πλησιάσῃ τὰ κάγκελα, καὶ νὰ φορῇ ἀπάνω ἀπὸ τὴν ῥόμπα τῆς καὶ τὴν λαμπερὴ κόμη τῆς, τὸ μανδύα καὶ τὸν πέπλο ποὺ ἄφησεν ἡ Βεατρίκη. — Ἐπειτα γυρίζει πρὸς τὰ δεξιὰ ἀπλώνοντας τὸ χέρι τῆς, καὶ ἀπὸ τὴν θύρα τῆς ἐκκλησίας ποὺ ἀνοίγει στὸ κίνημά της βλέπει κανεὶς τὶς λαμπάδες τοῦ ἱεροῦ νὰ ἀνάβουν μαγικά μία μία. — Ὑστερα ζωηρεύει τὸ φῶς τοῦ λύχνου, καὶ παίρνοντας ἀπὸ τὸ βήθρο, τὸ πανέρι μὲ τὰ ῥοῦχα ποὺ πρέπει νὰ μοιραστοῦν στοὺς πτωχοὺς, προχωρεῖ τραγουδώντας πρὸς τὴν μεγάλην ἐξώθυρα].

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [τραγουδώντας].

Σὲ κάθε μιὰ ψυχὴ
ποὺ κλαίει, σὲ κάθε κρῖμα,
τὰ ἐλεητικά μου χέρια
ἀνοίω μέσ' ἀπ' τ' ἀστέρια.

Κρῖμα δὲν ζεῖ, ἡ ἀγάπη
γι' αὐτὸ ἂν παρακαλέσῃ
καμιὰ ψυχὴ, ἡ ἀγάπη
ἂν κλάψῃ, δὲ θὰ πέσῃ.

Κ' ἡ ἀγάπη, ἂν παραδέρνῃ
στοῦ κόσμου ἐδῶ τὴν πλάνη,
τὰ δάκρυα τῆς μὲ βρίσκουν,
τὰ δάκρυα τῆς δὲ χάνει. . .

[Ἐνῶ διαρκοῦν ἀκόμη τὰ τελευταῖα λόγια αὐτοῦ τοῦ τραγουδιοῦ, ἓνα χέρι δειλὸ ἐχτύπησε στὴν πόρτα τοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ Παρθένος ἀνοίγει τὰ δύο θυροφύλλα, καὶ φαίνεται στὸ κατώφλι μιὰ μικρὴ κόρη, ξυπόλυτη, πολὺ φτωχὴ καὶ κουρελιάρα. Μισοκρύβεται πίσω ἀπὸ τὸν βαλανιδένιο θυροπαράστατη, βγάζοντας μόνον τὸ κεφάλι καὶ κυττάζοντας τὴν Παρθέναν μ' ἐκπλήξι].

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Καλημέρα, Ἀλλέτη. — Γιατί κρύβεσαι;

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Νοεμβρίου.

ΑΛΛΕΤΗ [πλησιάζοντας καὶ κάνοντας τὸ σταυρὸ τῆς τρομαγμένη κι' ἐκστατική]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, εἶστε πιὸ ὥραϊα ἀπὸ κείνη! . . .

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Εἶναι ἡ μέρα τοῦ Κυρίου κ' εἶμαι πολὺ εὐτυχισμένη. . .

ΑΛΛΕΤΗ — Γιατί ἐβάλατε φῶς στὸ φόρεμά σας;

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Εἶναι παντοῦ ὅταν βγαίνει ὁ ἥλιος. . .

ΑΛΛΕΤΗ — Γιατί ἐβάλατε ἄστρα στὰ μάτια σας;

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Εἶναι συχνὰ στὸ βάθος τῶν ματιῶν ποὺ δέονται. . .

ΑΛΛΕΤΗ — Γιατί βάλατε ἀκτίνες στὰ χέρια σας;

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Εἶναι πάντα στὰ χέρια ποὺ κάνουν ἐλεημοσύνη. . .

ΑΛΛΕΤΗ — Ἡρθὰ ὁλομόναχη. . .

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Ποῦ εἶναι οἱ φτωχοί, οἱ ἀδελφοί μας;

ΑΛΛΕΤΗ — Δὲν τολμοῦν νᾶρθουν ἀπὸ τὸ σκάνδαλο.

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Ποιὸ σκάνδαλο;

ΑΛΛΕΤΗ — Εἶδαν τὴ Βεατρίκη ἀπάνω στὸ ἄλογο τοῦ Πρίγκιπα.

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Δὲν ὁμοιάζω καθόλου μὲ τὴν ταπεινὴ Βεατρίκη;

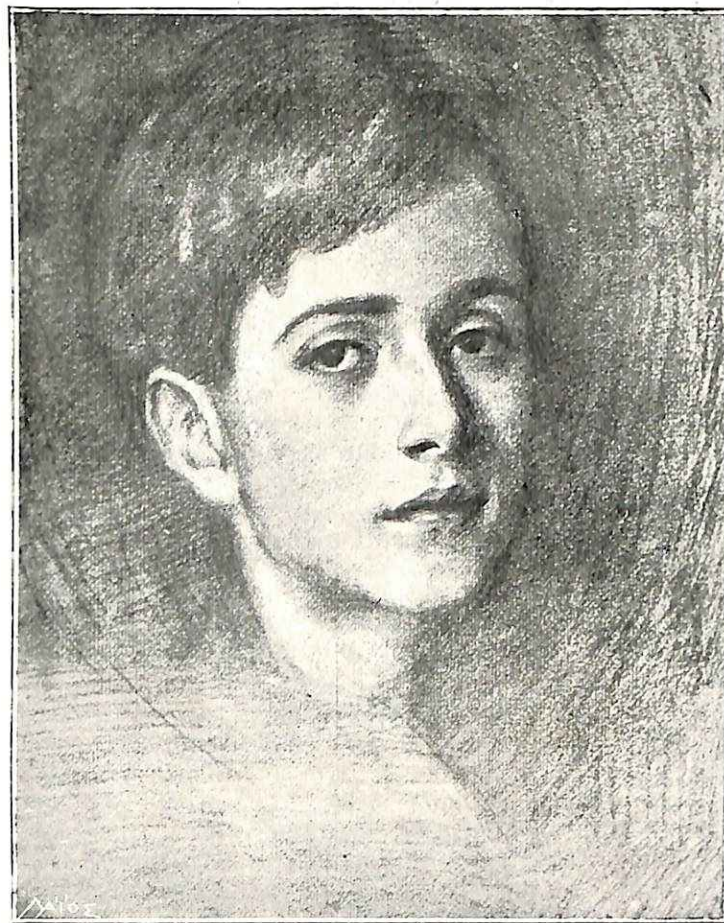
ΑΛΛΕΤΗ — Λένε πὼς τὴν εἶδαν καὶ τοὺς μίλησε. . .

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν τὴν εἶδε καὶ δὲν ἀκούσε τίποτε. . . [Παίρνει τὴν κόρη στὴν ἀγκάλιά της καὶ τῆς δίνει ἓνα φίλημα στὸ μέτωπο].

ὦ! μικρὴ μου Ἀλλέτη! . . . Ἐσὲ μονάχα σήμερα μπορῶ ν' ἀγκαλιάσω. . . Ἡ ἀθώοτης κατὰλαβε τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν τρομάζει καθόλου. . . [Κυττάζοντας τὴν Ἀλλέτη στὰ μάτια].

Πόσο ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ εἶναι καθαρὴ ὅταν τὴ βλέπει κανεὶς ἔτσι! Οἱ ἄγγελοι εἶναι πιὸ ὥραϊοι, ἀλλὰ δὲν ἔχουν καθόλου δάκρυα. . .

Πήγαινε, πήγαινε, φτωχὸ μου παιδί, ἀκούω νὰ περνοῦν οἱ δικοί σου στὸ βάθος τοῦ μέλλοντος καὶ θὰ γνωρίσῃς τὸν ἀριθμὸν τους. . . [Ἀφίνοντας κάτω τὴν Ἀλλέτη]. Ποῦ εἶναι οἱ φτωχοὶ οἱ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ

ΠΑΥΛΟΥ ΣΟΥΦΝ

ἀδελφοί μας;... Πήγαινε νὰ τοὺς πῆς, ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι γεμάτη ἀνυπομονήσια, πήγαινε νὰ τοὺς πῆς νὰ βιαστοῦν...

ΑΛΛΕΤΗ [γυρίζοντας τὸ κεφάλι καὶ βλέποντας ἔξω]. — Ἐρχονται, ἀδελφὴ Βεατρίκη.

[Πραγματικά οἱ φτωχοί, γέροι, σακάτηδες, ἄρρωστοι, γυναῖκες βαστώντας μικρά παιδιά, κ.τ.λ. προχωροῦν δειλά, καὶ νομίζοντας πὼς βλέπουν τὴ Βεατρίκη, φοβισμένοι διστακτικοί, ξαφρισμένοι, πλησιάζουν τὸ κατώφλι, σταματοῦν μπροστὰ στὴν πόρτα, κυττάζουν καὶ περιμένουν].

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [σκύβοντας ἀπάνω ἀπὸ τὸ πανέρι πὺν ἔχει τὰ δοῦχα]. — Τί περιμένετε, ἀδελφοί μου, καὶ τί συνέβηκε; Βιαστήτε, βιαστήτε: νά, ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει· εἶναι ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς καὶ οἱ ἀδελφές μου θὰ περάσουν· ἡ θύρα θὰ κλειστῇ καὶ ἡ ἐλεημοσύνη θ' ἀναβληθῇ... Ἐλάτε ὅλοι, εἶναι καιρὸς, βιαστήτε, ἐλάτε ὅλοι...

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ ΦΤΩΧΟΣ [προχωρώντας]. — Ἀδελφὴ μου, εἶδαμε δυὸ φαντάσματα αὐτὴ τὴ νύχτα...

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [δίνοντάς του ἓνα μανδύα πὺν λάμπει καθὼς τὸν βγάζει ἀπὸ τὸ πανέρι]. — Δὲν πρέπει πιά νὰ συλλογίζεστε τὰ φαντάσματα τῆς νύχτας.

ΕΝΑΣ ΣΑΚΑΤΗΣ [προχωρώντας μετὴ σειρὰ του, ἐνῶ ἀκουμπᾷ στὰ δεξάνικια του]. — Ἀδελφὴ μου, ἐβάλουμε κακὲς ἰδέες...

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [βγάζοντας ἀπ' τὸ πανέρι ἓνα ἄλλο φόρεμα πὺν φαίνεται σὰν νὰ σκεπάζεται ἀπὸ πετράδια]. — Ἀδελφὴ μου, ἀνοίξτε τὰ μάτια, εἶναι ἡ ὥρα τῆς συγχωρήσεως...

ΜΙΑ ΦΤΩΧΗ ΓΥΝΑΙΚΑ — Ἀδελφὴ μου, μοῦ χρειάζεται ἓνα σάβανο γιὰ τὴ μητέρα μου...

ΜΙΑ ΑΛΛΗ — Ἀδελφὴ μου, ἐλεημοσύνη γιὰ τὸ νεογέννητό μας...

[Οἱ φτωχοὶ μαζεύνονται ὅλοι μαζί, ἀχόρταστοι, βογκώντας, μετὰ τὰ χέρια ἀπλωμένα, γύρω ἀπὸ τὴν Παρθένα, ἡ ὁποία σκύβοντας ἀπάνω ἀπὸ τὸ πανέρι βγάζει μ' ἀφθονία φορέματα ἀπ' ὅπου ἀναπηδοῦν ἀκτίνες, πέπλα πὺν ἀκτινοβολοῦν, λινὰ πὺν εἶναι ὀλοφώτεινα. Κι' ὅσο αὐτὴ βγάζει, τόσο ξεχειλίζει τὸ πανέρι πλέον ἀφθονο, ἀπὸ στόφες, περισσότερο πολυτίμες καὶ περισσότερο λαμπρὲς καὶ, σὰν μεθυσμένη ἀπὸ τὸ ἴδιο τῆς τὸ θαῦμα, ἐνόσφ τοὺς μοιράζει τοὺς θησαυροὺς τῆς, καὶ γεμίζει τὰ χέρια, καὶ σκεπάζει τοὺς ὤμους, καὶ περιτυλίγει τὰ παιδιά μετὰ ὑφάδια ἀστραφτερά, ἡ Παρθένα λέει:]

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Ἐλάτε ὅλοι!... ἔλατε ὅλοι!... Νὰ τὸ ὠχρὸ σάβανο καὶ τὰ σπάργανα πὺν γελοῦν!...

Εἶναι ἡ ζωὴ κι' ὁ θάνατος, κ' εἶναι ἀκόμα ἡ ζωὴ!... Ἐλάτε ὅλοι, ἐλάτε ὅλοι, εἶναι ἡ ὥρα τῆς ἀγάπης κ' ἡ ἀγάπη εἶναι ἀπειρη! Ἐλάτε ὅλοι, βοηθάτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, συγχωρήστε ὅσους σὰς πρόσβαλαν, κι' ἀνακατῶστε στὴ ζωὴ τὶς εὐτυχίες σας καὶ τὰ δάκρυά σας!... Ἐλάτε, ἀγαπάτε ἀλλήλους, προσεύχεσθε γι' αὐτοὺς πὺν πέφτουν!... Ἐλάτε ὅλοι, πάρτε τα ὅλα, ὁ Κύριος δὲ βλέπει καθόλου τὸ κακὸ πὺν κάμνει κανεὶς χωρὶς μίσος... Ἐλάτε ὅλοι, συγχωράτε, δὲν εἶναι κανένα κρῖμα πὺν ἡ συγχώρηση δὲ σβύνει!...

[Τώρα οἱ φτωχοὶ θαμνωμένοι, χαμένοι, εἶναι σκεπασμένοι μετὰ λαμπρὰ φορέματα. Μερικοὶ φεύγουν πρὸς τὴν ἐξοχὴ· κινώντας στόφες πὺν λαμποκοποῦν ἀπὸ πετράδια καὶ βγάζοντας χαρούμενα οὐράσματα. Ἄλλοι, θρηνώντας μετὰ ἀναφυλλητὰ ἀπὸ εὐγνωμοσύνη, τριγυρίζουν τὴν ἁγία Παρθένα καὶ ζητοῦν νὰ τῆς φιλήσουν τὰ χέρια. Ἀλλὰ οἱ περισσότεροι, σιωπηλοὶ καὶ σὰν χτυπημένοι ἀπὸ θεῖον τρόμο, εἶναι γονατισμένοι στὸ κεφαλόσκαλο καὶ μουρμουρίζουν προσευ-

χές. Τότες ἓνα χτύπημα καιπᾶνας ἀντηγεῖ τὸ πανέρι εἶναι ξαφνικά ἀδειανὸ κ' ἡ Παρθένα, παραμερίζοντας σιγὰ τοὺς φτωχοὺς πὺν τὴ σφίγγουν, κλείνει πίσω τοὺς τὰ θυρόφυλλα].

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [κλείνοντας τὴ θύρα]. — Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, ἀδελφοί μου, εἶναι ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς...

[Ἀκούεται ἀκόμη πίσω ἀπὸ τὴν κλεισμένη θύρα τὸ μουρμουρίσμα τῆς προσευχῆς τῶν πτωχῶν πὺν μεταμορφώνεται σιγὰ σιγὰ σ' ἓνα δυσκολοδιάλυτο τραγούδι εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκστάσεως. Ἐνα δεύτερο, γοῦδι εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκστάσεως. Ἐνα τρίτο χτύπημα καιπᾶνας ἀντηγεῖ, καὶ, ἀπὸ ἐπειτα ἓνα τρίτο χτύπημα καιπᾶνας ἀντηγεῖ, καὶ, ἀπὸ τὴν ἀριστερὴν ἄκρη τοῦ διαδρόμου, ἔρχονται οἱ μοναχές, μετὰ τὴν ἡγουμένησσα μπροστὰ καὶ προχωροῦν χέες, μετὰ τὴν ἡγουμένησσα μπροστὰ καὶ προχωροῦν χέες, μετὰ τοὺς θόλους γιὰ νὰ μποῦν στὸ παρεκκλήσι.

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [σταματώντας μπροστὰ στὴν Παρθένα, πὺν μετὰ τὸ κεφάλι σκυμμένο καὶ τὰ χέρια σταυρωμένα ἀπάνω στὸ στήθος, περιμένει κοντὰ στὴν κλεισμένη θύρα]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, αὐτὸν τὸ μῆνα τοῦ ἡλίου, ἐσήμανε ὁρθρὸς ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας πρὶν τὶς τρεῖς. Θὰ νηστεύετε τρεῖς ἡμέρες καὶ θὰ προσευχηθῇτε τρεῖς νύχτες στὰ πόδια τοῦ ἀγάλματος τῆς Παρθένου μητέρας.

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [κάνοντας ὑπόκλισι μὲνα σημεῖο συναινεσεως πολὺ ταπεινῆς]. — Ὁ Θεὸς ὡς εἶναι δοξασιμένος, Μητέρα μου...

[Ἡ ἡγουμένησσα ἐξακολουθώντας τὸν δρόμο τῆς φτάνει κοντὰ στὸ βᾶθρο πὺν τὸ ἔκρυβεν ὁ τοῖχος ἀπάνω στὸν ὁποῖον στηρίζεται ὁ θόλος τῆς θύρας. Πάει νὰ γονατίσῃ ὅταν σηκώνοντας τὰ μάτια σταματάει, βγάζει μιὰ φωνή, ἀφίνει νὰ πέσῃ τὸ βιβλίο κ' ἡ πατερίτσα πὺν βαστοῦσε, κάνει ἓνα κίνημα ἀνέπωτης ἐκπλήξεως καὶ φρίκης].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Δὲν εἶν' ἐδῶ πειά!...

[Ἀνήσυχες, ἐπειτα τρελλές οἱ μοναχές τρέχουν, περιτριγυρίζουν τὴν ἡγουμένησσα, σπρώχνονται γύρω στὸ βᾶθρο· κι' ἀφ' οὗ πέρασεν ἡ πρώτη στιγμή τῆς καταπλήξεως, ἡ στιγμὴ μετὰ τὴν ἄλλη, ἀναγκτισμένες, τρομαγμένες, θρηνητικές, γονατισμένες, πρὸς τὸν ἁγίον, κλίζοντας, μιλοῦν, φωνάζουν, ἀναστενάζουν ὅλες μαζί].

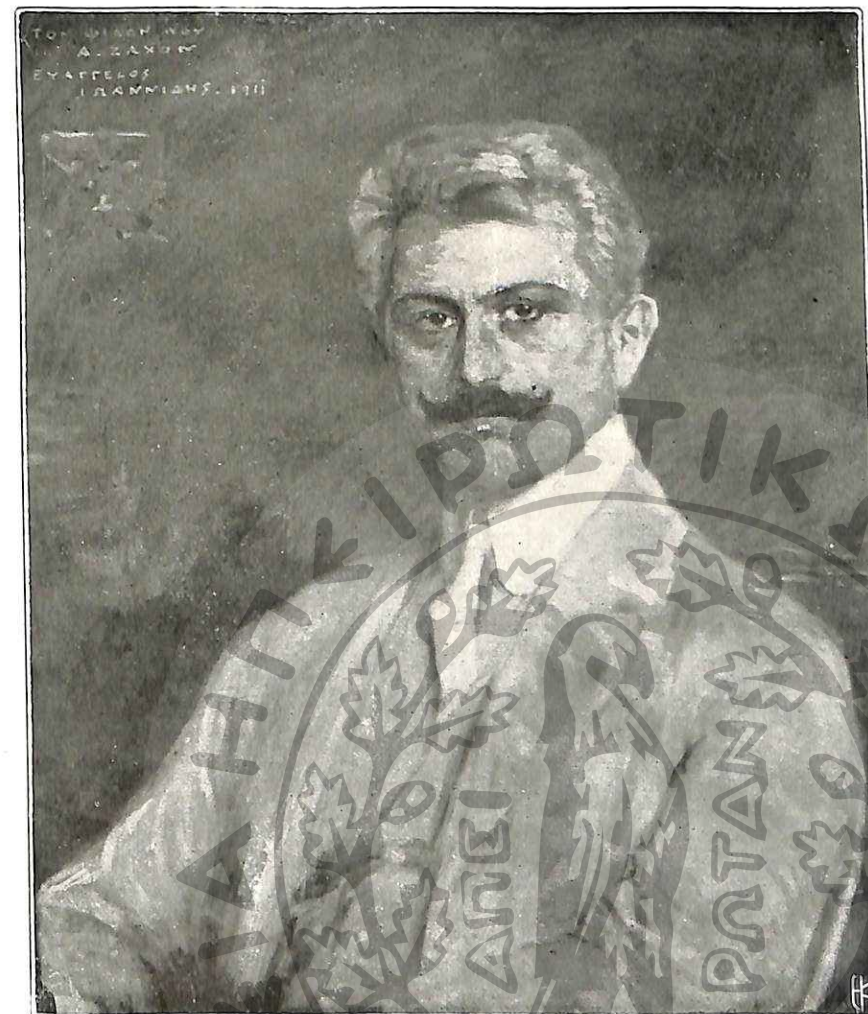
ΟΙ ΜΟΝΑΧΕΣ — Δὲν εἶν' ἐδῶ πια! Ἡ Παρθένα...

γιάθηκε!... ἔκλειψαν τὸ εἰκόνημα! Οἱ ἄσεβεῖς, οἱ ἄσεβεῖς! Μητέρα μας, Μητέρα μας! Ἱεροσολία, Ἱεροσολία! Μητέρα μου τί μέλλομε νὰ κάνουμε; τὸ μοναστήρι εἶναι βεβηλωμένο! Ἱεροσολία! Ἱεροσολία! Ὁ οἶκος θὰ πέσῃ! Ἱεροσολία! Ἱεροσολία!

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [φωνάζοντας]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη!...

[Ἡ Παρθένα προχωρεῖ καὶ στέκεται κοντὰ στὴν ἡγουμένησσα, μπροστὰ στὸ βᾶθρο. Στυλώνει τὰ μάτια τῆς στὸ μέρος πὺν βρισκόταν τὸ εἰκόνημά τῆς, καὶ σὰν κλεισμένα στὸν ἐξωτερικὸ κόσμο, τὸ πρόσωπό τῆς καὶ τὰ ἀκίνητα μάτια τῆς ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ ἓνα εἶδος σιωπῆς καὶ ἐλπίδας χωρὶς πάθος].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, ἐσεῖς εἴχατε τὴ φύλαξή τῆς. Χωροστύσατε ν' ἀγρυ-

Α. ΖΑΧΟΣ

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Φωτογρ. Ἐπ. Σανθουπόλου

πνᾶτε μέρα καὶ νύχτα στὴ δόξα αὐτῆς ποὺ ἔκανεν αὐτὴ τὴ μονὴ τὸ θησαυρὸ τῶν χαρίτων της καὶ τὴν προτιμημένη της κατοικία. Καταλαβαίνω τὸν τρόμο σας καὶ μοιράζομαι τὴ φρίκη σας. Μολαταῦτα μὴ φοβάστε τίποτε! ἡ θεία βουλή ἔχει ἐνίστε σκοπούς, ποὺ συγχίζουν τὸ ζῆλο μας καὶ τὴν ἐπαγρύπνησή μας· μιλήστε, ἀποκριθῆτε μου, ὀφείλετε νᾶχετε ἰδίῃ καὶ ὀφείλετε νὰ ξέρετε... [Ἡ Παρθένος δὲν ἀπαντᾷ]. Ἀλλὰ μιλήστε! ἀποκριθῆτε!... Τί ἔχετε; Αὐτὸ μοὺ φαίνεται παράξενο, καὶ νομίζω μερικὲς στιγμὲς ὅτι τὸ πρόσωπό σας φωτίζεται!... Καὶ τί νὰ αὐτὰ τὰ φορέματα ποὺ δὲ μοιάζουν πλέον μ' αὐτὰ ποὺ φοροῦμε!... Τὰ μάτια μου μὲ γελοῦν; Θάλεγε κανεὶς, ἂν σᾶς ἔβλεπε, ὅτι δὲν εἴστε πλέον ἡ ἴδια!... Τί κρύβετε κάτω ἀπὸ τὸν πέπλο σας ποὺ λάμπει ἔτσι μέσα ἀπὸ τὸ μάλινο ῥάσο σας; [Ψηλαφώντας τὸ μανδύα τῆς Παρθένου]. Καὶ τί νὰ αὐτὸ τὸ ρούχο, ποὺ οἱ διάφανες πτυχές του συνοδεύουν τὰ χέρια μου μὲ ἀκτίνες φωτός; [Μισοανοίγει τὸ μανδύα καὶ βλέποντας τὴ χρυσοσκαλισμένη ζώνη]. Θεὲ τοῦ ἐλέους! τί νὰ αὐτό!

[Σηκώνει ἐντελῶς τὸ μανδύα, ἔπειτα μὲ τὴν ἴδια κίνηση τῆς ἀγανακτισμένης ἐκπλήξεως, τραβάει μὲ βία τὸν πέπλο ποὺ σκεπάζει τὴν κόμη τῆς Παρθένου· καὶ αὐτὴ πάντα ἀκίνητη καὶ ἀναίσθητη, παρουσιάζεται ἔξαφνα ντυμένη μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἀπαράλλαχτη μὲ τὸ ἴδιο τὸ ἄγαλμά της ποὺ ἔπιανε τὸ βᾶθρο σ' ὅλη τὴν πρώτη πράξη. Σ' αὐτὸ τὸ θέαμα, στὴ ἡγουμένησσα καὶ ἀνάμεσα στὶς καλόγριες ποὺ σφίγγονται ὁλόγυρα, ἀπλώνεται μιὰ στιγμή σιωπηλῆς καταπλήξεως καὶ ὀδυνηρῆς ἀπιστίας, ἔπειτα ἡ ἡγουμένησσα συνέρχεται πρώτη καὶ σκεπάζοντας τὴν ὄψη της, φωνάζει μ' ἓνα κίνημα τρόμου καὶ ἀπελπισμένης κατάρας].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Θεὲ καὶ Κύριε!
ΟΙ ΚΑΛΟΓΡΙΕΣ — Παναγία μου!... Ἡ Παρθένος!... Ἐγδυσε τὸ ἄγαλμα! Ἀδελφὴ Βεατρίκη! Δὲ μᾶς ἀποκρίνεται! Οἱ Δαίμονες! Οἱ Δαίμονες! Οἱ τοῖχοι θὰ ἐκδικηθοῦν! Τρέλλα! Τρέλλα! Τρέλλα! Φρίκη! Φρίκη! Φρίκη! Φρίκη! Ὁ κεραυνὸς θὰ μᾶς κἀρη! Ἱεροσουλία! Ἱεροσουλία!

[Τραβιοῦνται πρὸς τὰ πίσω, κατάπληκτες καὶ ἔτοιμες νὰ φύγουν. Ἀλλὰ ἡ ἡγουμένησσα, ψηλώνοντας τὴ φωνή της μ' ἐπιτακτικὸ κίνημα τὶς συγκρατεῖ].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Κόρες μου, ἀκούστε... Μὴ φεύγετε, κόρες μου!... Ἀς περιμείνουμε τὴν τύχη μας· καὶ ἂς μὴ χωριστοῦμε, καὶ ὁλόνων μας τὰ χέρια καὶ ὅλες μας οἱ προσευχὲς ἂς κυκλώσουν τὴν Ἱεροσουλία καὶ ἂς προσπαθήσουν νὰ πρᾶνουν τὴν ὁργὴ ποὺ πλησιάζει...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ — Μητέρα μου, σᾶς παρακαλῶ, ἂς μὴν περιμείνουμε ἔτσι...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Ἀς πᾶμε νὰ ζητήσουμε τὸν ἱερέα.

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Ναί, ἔχετε δίκιο... Πηγαί-

νετε, ἀδελφὴ Κλημεντία καὶ ἡ ἀδελφὴ Εὐτυχία... [Ἡ ἀδελφὴ Κλημεντία καὶ ἡ ἀδελφὴ Εὐτυχία πηγαίνουν πρὸς τὸ παρεκκλήσι. Πηγαίνει γλήγορα, πηγαίνει γλήγορα, αὐτὸς θὰ ξέρη τί ἀρμόζει νὰ κάνουμε, γιὰ νὰ σταματήσουμε τέλος, ἂν εἶναι ἀκόμη καιρὸς, τὸ θρίαμβο τοῦ πονηροῦ καὶ τὴ ῥομφαία τοῦ Ἀρχαγγέλου... Ἀδελφές μου, φτωχές μου ἀδελφές! ἡ φρίκη δὲ λέγεται πᾶ καὶ τὰ μάτια μας ἐβυθοσκοπῶσαν τὰς ἀβύσσους τοῦ ἔδου... ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ [πλησιάζοντας τὴν Παρθένου]. — Βέβηλος!...

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ [πλησιάζοντας τὴν μὲ τὴ σειρά της]. — Ἱερόσυλος!...

ΑΔΕΛΦΗ ΡΕΓΙΝΑ [μὲ μανία]. — Δαίμονα! δαίμονα! δαίμονα!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ [μὲ φωνὴ λυπημένη καὶ πολὺ γλυκεῖα]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, τί ἔκανες;...

[Στὸν ἥχο αὐτῆς τῆς φωνῆς, ἡ Παρθένος γυρίζει τὸ κεφάλι, κυττάζει τὴν ἀδελφὴ Ἐγκλαντίνη καὶ τῆς χαμογελά μ' ἓνα θείο χαμόγελο].

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ [στὴν ἀδελφὴ Ἐγκλαντίνη]. — Σᾶς κυττάζει...

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ — Φαίνεται νὰ ξυπνᾷ...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, δὲ θᾶξερες ἴσως...

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Ἀδελφὴ Ἐγκλαντίνη, σᾶς ἀπαγορεύω νὰ τῆς μιλεῖτε...

[Τὴ στιγμὴ αὐτῇ, ὁ ἱερέας, ντυμένος τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὶς δύο μοναχὲς καὶ ἀπὸ τὰ παιδιά τοῦ χοροῦ ποὺ τᾶζουν χαμένα, φαίνεται στὸ κατώφλι τοῦ παρεκκλησίου].

ΙΕΡΕΑΣ — Ἀδελφές μου, προσεύχεστε γι' αὐτή!... Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [πέφτοντας στὰ γόνατα]. — Πατέρα μου, ξέρετε!...

ΙΕΡΕΑΣ [μὲ φωνὴ τραχεῖα]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη!...

[Ἡ Παρθένος μένει ἀκίνητη].

ΙΕΡΕΑΣ [μὲ φωνὴ βίαιη]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη!...

[Ἡ Παρθένος μένει ἀκίνητη].

ΙΕΡΕΑΣ [μὲ φωνὴ τρομερή]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη! γιὰ τρίτη φορὰ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζῶντος, τοῦ ὁποῖου ἡ ὁργὴ βράζει γύρω ἐπ' αὐτοὺς τοὺς τοῖχους, σὲ κραῖζω μὲ τ' ὄνομά σου...

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Δὲν ἀκούει...

ΑΔΕΛΦΗ ΡΕΓΙΝΑ — Δὲ θέλει ν' ἀκούσῃ!...

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ [τρελλομένη]. — Δυστυχία! Δυστυχία σ' ἐμᾶς!...

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ — Πατέρα μου! δεηθῆτε γιὰ μᾶς! ἔλεηθῆτε μᾶς!...

ΙΕΡΕΑΣ — Δὲν ὑπάρχει πλέον καμιὰ ἀμυριβολία καὶ βλέπω ἐδῶ τὴ σκοτεινὴ ἀλαζονεία τοῦ Βασιλέως τοῦ Σκότους καὶ τοῦ Πατρὸς τῆς Ἀλαζονείας. [Γυρίζοντας πρὸς τὴν ἡγουμένησσα]. Ἀδελφὴ μου, σᾶς τὴν παραδίνω· δὲν πρέπει

ἡ ἀνθρώπινη ἐπιείκεια νὰ πάρῃ τὰ δικαιώματα τῆς ἀπειρίας Ἀγάπης... Ἐμπρός, ἔμπρός, ἀδελφές μου, σύρτε τὴν ἔνοχη στὰ πόδια τῆς ἁγίας τράπεζας, καὶ βγάλτε της μὲ βία, ἓνα πρὸς ἓνα, παρουσία Ἐκείνου ποὺ μπροστά του οἱ Ἀγγελοι πέφτουν προύμντα, βγάλτε της ἓνα πρὸς ἓνα τὰ φορέματα καὶ τὰ στολίδια τῆς ἱεροσυλίας· λύστε τὶς ζῶνες σας, στρίψτε τὰ ἱερατικά σκοινιά σας, πάρτε ἀπὸ τοὺς στύλους τοῦ πυλῶνος τὰ βαρὺ λουριὰ τῶν παραβατῶν τοῦ κατήκοντος, καὶ τὸ δερμάτι τῶν ῥαβδίων τῶν μεγάλων ποινῶν. Ἐμπρός, ἔμπρός, ἀδελφές μου, καὶ τὰ μπράτσα σας ἂς εἶναι σκληρὰ καὶ τὰ χέρια σας χωρὶς ἔλεος! Ὁ οἶκτος τὰ ὀπλίζει καὶ ἡ Ἀγάπη τὰ εὐλογεῖ!...

[Οἱ μοναχὲς πέρνουν τὴν Παρθένου ποὺ περπατεῖ ἀνάμεσά τους, ἀδιόφορη, ἀπαθὴς καὶ ὑπάκουη. Ὅλες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ Ἐγκλαντίνη, ἔλυσαν πλέον τὸ διπλὸ σκοινὶ μὲ τοὺς κόμπους ποὺ ἔχωνε τὴ μέση τους. Περνοῦν στὸ παρεκκλήσι καὶ κλείνουν τὶς πόρτες του· καὶ ὁ ἱερέας μένοντας μόνος του κάνει στρωτὲς μετάνοιες μπροστά στὸ ἀδειανὸ βᾶθρο. Μιὰ ἀρκετὰ μακριὰ σιωπὴ. Ξαφνικά, ἀκούεται νὰ περνᾷ μὲς ἀπὸ τὴ θύρα τῆς ἐκκλησίας ἓνα τραγοῦδι ἀλάλητα γλυκό. Εἶναι ὁ ἱερός ὕμνος τῆς Παρθένου, τὸ «Χαῖρε κεχαριτωμένη» ποὺ φαίνεται σὺν τὸ ψέλνουν μακρυνές φωνές. Λίγο λίγο τὸ τραγοῦδι γίνεται καθαρότερο, πλησιάζει, μεγαλώνει καὶ ἀπλώνεται παντοῦ, σὺν ἓνα ἀόρατο πλήθος, ποὺ ὅσο πάει γίνεται περισσότερο, σὺν νᾶσιρνε μέρος ὁλοένα θερμότερο καὶ περισσότερο οὐράνιο. Συγχρόνως, σηκώνεται στὴν ἐκκλησία, ἓνας θόρυβος ἀνακατωμένος, ἀπὸ καρέκλες ποὺ ἀναποδογυρίζονται, ἀπὸ καντηλιέρες ποὺ πέφτουν, ἀπὸ στασιδία ποὺ κατακυλῶν καὶ ἀπὸ τρελλὰ ξεφωνητὰ ἀνθρώπων. Τέλος τὰ δυὸ θυροφύλλα ἀνοίγονται μὲ βία καὶ ἡ ἐκκλησία φαίνεται μέσα γεμάτη φλόγες καὶ παράξενες ἀναλαμπές ποὺ κυματίζουν, ἀπλώνονται, διασταυρῶνται, ὅλο καὶ πλέον λαμπερὲς ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ποὺ φωτίζουν τὸ διάδρομο. Τότε, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ Ἀλληλουῖα καὶ τὰ Ὁσαννά τὰ παράφορα ποὺ ξεσποῦν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἀνάκατα, τραχιά, παραλλαγμένα, μεθυσιμένα ἀπὸ χαρὰ καὶ θάμπος ὑπερφυσικό, μέσα σὲ δέσμες φωτὸς ποὺ θαμπώνουν, φορτωμένες μὲ ζωτικὰ λουλούδια ποὺ μεγαλώνουν τὴν ἔκσταση, σκεπασμένες ἀπὸ τὰ πόδια ἕως τὸ κεφάλι ἀπὸ ζωντανὲς γιρλάντες ποὺ ἐμποδίζουν τὸ βάδισμά τους, τυφλωμένες ἀπὸ τὴ βροχὴ τῶν ροδοπετάλων ποὺ πέφτουν ἀπὸ τὸ ὄλο, οἱ μοναχὲς φράζουν τὶς θύρες καθὼς βγαίνουν ὅλες μαζί σφιγμένες, κατεβαίνουν κλονόμενες τὰ σκαλιά, πνιγμένες ἀπὸ τὴ θαυμασία ἀνθοβολὴ καὶ ἐνθ' ὅλο ξεφυλλίζεται σὲ κάθε βῆμα τὸ βάρος τους ποὺ ξαναγεννιέται μέσα στὰ χέρια τους, τριγυρίζουν τὸ γέρον ἱερέα, ποὺ σηκώθηκε ὀρθὸς τώρα. Ἐνθ' ἐκείνες ποὺ τὶς ἀκολουθοῦν, προχωροῦν κατόπι τους μέσα στὴν τρικυμία τῶν ἐμψυχωμένων λουλουδιῶν ποὺ ξεσπᾷ ἀκατάπαυστα ἀπάνω στὰ σκαλιά τοῦ πυλῶνος].

ΟΙ ΜΟΝΑΧΕΣ [ὅλες μαζί καὶ ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, ἐνθ' βγαίνουν ἀπὸ τὸ παρεκκλήσι καὶ ζύνονται στὸ διάδρομο καὶ τραγοῦδοῦν καὶ ἀγκαλιάζονται μέσα στὸν κατακλυσμὸ τῶν λουλουδιῶν]. — Θαῦμα! Θαῦμα!

Θαῦμα! Ὁ πατέρα μου! πατέρα μου! Ὁσαννά! Ὁσαννά! Ὁσαννά! Πατέρα μου δὲ βλέπω πᾶ! Ὁσαννά! Ὁσαννά! Ὁ Κύριος μᾶς τριγυρίζει! Ὁ οὐρανὸς ἀνοίξε! Οἱ ἄγγελοι βαραίνουν ἀπᾶνω μας καὶ τὰ λουλούδια μᾶς ἀκολουθοῦν! Ὁσαννά! Ὁσαννά! Ἡ Ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι ἁγία. Σημάντε, σημάντε τὶς καμπάνες ὥς πού νὰ σχιστῇ ὁ μπροῦντζος! Ἡ Ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι ἁγία! Ἡ Ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι ἁγία!

ΑΔΕΛΦΗ ΡΕΓΙΝΑ — Ὅταν θέλησα νὰ γγίξω τὰγια φορέματά της...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ [ὅλη σκεπασμένη μὲ λουλούδια πλέον λαμπερὰ ἀπὸ τὶς ἄλλες]. — Οἱ φλόγες πρόβαλαν ἔξω, οἱ ἀκτίνες μίλησαν!

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ — Οἱ ἄγγελοι τοῦ ἱεροῦ ἔστρεψαν σ' ἐμᾶς!

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ — Οἱ ἅγιοι ἔνωσαν τὰ χέρια σκυβοντας ἀπάνω της!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Τ' ἀγάλματα στὸ ὑπόστιλο γονάτιζαν!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Οἱ Ἀρχάγγελοι τραγοῦδοῦσαν ξεδιπλώνοντας τὰ φτερά τους!...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ — Ὅλα τ' ἄνθη τ' οὐρανοῦ ἔπεφταν ἀπὸ τὰ χέρια μας!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Τὰ μπράτσα μας ποὺ τὴ χτυποῦσαν τὴν πλημμύριζαν ἀπὸ φῶς!...

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ [κάνοντας νὰ κυματίζουν βαρεῖες γιρλάντες ἀπὸ ῥόδα]. — Ζωντανὰ ῥόδα παραμερίζαν τὰ δεσμά!...

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ [κάνοντας τεράστια δερμάτια ἀπὸ κρῖνα]. — Θιαμαχτερὰ κρῖνα λαμποκοποῦσαν στὰ ῥαβδιά!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ [σαλεύοντας φωτεινὰ φοινικόκλαδα]. — Μακρὰ χουσα φοινικόκλαδα φλόγιζαν τὰ λουριά!...

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [γονατίζοντας στὰ πόδια τοῦ ἱερέως]. — Πατέρα μου, ἡμαρτον ἡ ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι ἁγία!...

Ο ΙΕΡΕΑΣ [γονατίζοντας καὶ αὐτός]. — Κόρες μου, ἡμαρτον ἄγνωστες εἶναι οἱ βουλὲς τοῦ Ὑψίστου!...

[Αὐτὴ τὴ στιγμὴ χτυποῦν στὴν ἐξώπορτα τοῦ μοναστηριοῦ, καὶ ἡ Παρθένος, ξαναπαίρνοντας τὴν ἀνθρώπινη ὄψη της καὶ ταπεινὰ ντυμένη τὸ μανδύα καὶ τὸν πέπλο τῆς Βεατρίκης, φαίνεται στὸ κατώφλι τοῦ παρεκκλησίου. Κατεβαίνει τὰ σκαλιά, μὲ τὰ μάτια χαμηλωμένα καὶ σταυρωμένα τὰ χέρια, περνᾷ ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς γονατισμένες ἀδελφές της ἀπάνω στὰ λουλούδια ποὺ ὀρθώνονται καὶ ξαναπαίρνοντας, σὺν νὰ μὴ συνέβη τίποτε, τὰ καθήκοντα τοῦ ὑπονομήματός της· διευθύνεται πρὸς τὴν ἐξώπορτα καὶ τὴν ἀνοίγει διὰ πλάτα. Μπαίνουν τρεῖς προσκυνητὰ, φτωχοὶ, γέροι, καταπονημένοι, μπροστά στοὺς ὁποίους κάνει βαθειὰ μετάνοια καὶ παίρνοντας, ὅχι μακριὰ της, ἀπάνω ἀπὸ ἓναν μπρούντζινον τρίποδα ἓνα λευκὸ προσόμι καὶ μιὰ χρυσεὶ νυφτιέρα, χύνει νερὸ σιωπηλῇ στὰ σκονισμένα χέρια τους].

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεγές]

[Μετάφρασις ΑΒΓ.]

Μ. ΜΑΤΕΡΑΙΡΚ

ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ *

Εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ πολιτισμένα μέρη τοῦ κόσμου γίνεται ἕνα εἶδος συναγωνισμοῦ μεταξὺ τοῦ γαλλικοῦ καὶ γερμανικοῦ πνεύματος ποῖον νὰ ἐξασκήσῃ τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἐπάνω εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἄλλων λαῶν. Ἐνας τέτοιος ἀγὼν γίνεται καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ δὲ παῖς τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος κ. E. Gomez Carillo ἐξετάζει τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ ὑποστηρίζει, ὅτι πιὸ εὐεργετικὴ εἶναι ἡ γαλλικὴ ἐπίδρασις. Μὲ τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ φέρνει, δικά του καὶ ξένα, προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ πόσον τὸ γαλλικὸν πνεῦμα εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ γερμανικόν.

«Ὅ,τι γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, τὸ γνωρίζομεν διὰ μέσου τῆς Γαλλίας. Τὰ γερμανικὰ πράγματα, ποὺ μαθαίνομεν, τὰ μαθαίνομεν γαλλικά. Αὐτὸ συμβαίνει εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον. Τὸ ὁμολογοῦν οἱ Ἰταλοὶ, οἱ πολιτικοὶ σύμμαχοι τῆς Γερμανίας. Τίποτε γερμανικὸν δὲν φθάνει εἰς αὐτοὺς χωρὶς νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ Παρίσι. Ἡ Γαλλία ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα εἰς τὰ μαῦρα βουνὰ καὶ τὴν γαλάζια θάλασσα, εἶναι τὸ ἐνωτικὸν σημεῖον μεταξὺ τῆς γερμανικῆς καὶ τῆς λατινικῆς φυλῆς. Ἡ γερμανικὴ παραγωγή θὰ περάσῃ πρῶτα ἀπὸ τὴν γαλλικὴν καλλιέργειαν, ποὺ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ καθαρῇ καὶ ἀποστραγγίξῃ. Ἀπὸ ποῦ ἐβγήκεν ὁ Ἑρρίκος Ἄϊνε γιὰ νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον; Ποῦθε διαλαλήθηκε ἡ πρωτοτυπία τοῦ Νίτσε; Οἱ δύο αὐτοὶ Πρωσσοὶ ποὺ ἐπέδρασαν πολὺ στὸν κόσμον, ἀνεγνώρισαν καὶ οἱ δύο τὴν ὑπεροχὴν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος καὶ τῆς γαλλικῆς τέχνης, ἀκόμη καὶ στὰ πράγματα, ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ Γάλλοι δὲν τὰ θεωροῦν καὶ τόσον ἄξια θαυμασμοῦ.

Ἀξίζει νὰ παρατεθῇ ἔδῳ ἡ γνώμη τοῦ μεγάλου Γεωργίου Μπραντές, ποὺ καθὼς τὸ ξέρουν ὅλοι, δὲν ἐγάλλει καθόλου:

«Στὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, λέγει ὁ Μπραντές, οἱ Γάλλοι κατέχουν πάντοτε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον. Στὰς φυσικὰς ἐπιστήμας οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Γερμανοὶ βρίσκονται στὸ ἴδιο ἐπίπεδον. Προσωπικῶς πιστεύω ὅτι στὰ γερμανικὰ πανεπιστήμια ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας εἶναι πιὸ κατάλληλη ἀπὸ τὴν μέθοδον τῶν γαλλικῶν πανεπιστημίων εἰς τὸ νὰ δημιουργῇ ἀνθρώπους μέσης διανοητικότητος. Ἡ γαλλικὴ

ἐκπαίδευσις ἀπεναντίας, μοῦ φαίνεται καταλλήλοτερη γιὰ νὰ δημιουργῇ ἀνθρώπους μὲ τάλαντον· αὐτοὶ ὅμως εἶναι πάντοτε σπανιότεροι ἀπὸ τὰς μετριότητας. Σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν τέχνην, ἂν πρόκειται διὰ τὴν τέχνην τῆς ἱστοριογραφίας καὶ τὴν βιοτεχνίαν, ἡ ὑπεροχὴ τῶν Γάλλων μοῦ φαίνεται ἀδιαφιλονέικητος. Ὁ διευθυντὴς ἑνὸς νορβηγικοῦ μουσείου μοῦ ἔλεγε μιὰ μέρα: «Κύτῃς ἕνα γερμανικὸ ἀντικείμενον, ἂν μπορῇ νὰ σταθῇ δίπλα σ' ἕνα γαλλικόν». Καὶ βρίσκω, ὅτι εἶχε δίκαιον θαυμάζων πολὺ τοὺς Γερμανοὺς καλλιτέχνας καὶ εἶμαι ὁ θαυμαστής καὶ φίλος τῶν καλυτέρων Γερμανῶν συγγραφέων. Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι, ὅταν παραβάλλω τὶς διὸ φιλολογίαις στὸ σύνολόν τους, εἶναι ἀδύνατον νὰ βάλω στὴν ἴδια γραμμὴ τὴ γαλλικὴ φιλολογία — πρὸ πάντων τὸ δράμα καὶ τὸ μυθιστόρημα — καὶ τὴ γερμανικὴ, ἂν καὶ ἡ πρώτη δὲν βρίσκεται στὸ ἀπώγειόν της. Εἶναι ἐπίσης ἀδύνατον νὰ παραβάλλω κανένα Γερμανὸν καλλιτέχνην μὲ τὸν Ροντέν».

Τὸ συμπέρασμα τοῦ Μπραντές εἶναι, ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῆς Γερμανίας καθημερινῶς μικραίνει, ἐνῶ τῆς Γαλλίας μεγαλώνει.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουν σήμερα πολλοὶ διανοητικοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ἐνθουσιάζονται γιὰ τὸ γερμανικὸν πνεῦμα. Τοῦτο ἐξηγεῖται εὐκόλως. Οἱ θαυμασταὶ τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος ἀπατώνται εἰς τὴν χρονολογίαν. Ἐκεῖνο ποὺ θαυμάζουν, ποὺ τὸ μελετοῦν μὲ πάθος, δὲν ὑπάρχει πιά. Ἡ γερμανικὴ ἐξέλιξις ἦταν τόσο γλήγορη, ποὺ μόλις ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὴν σκηνογραφικὴν αὐτὴν πλάνην. Μέσα σὲ εἴκοσι χρόνια ἡ ξανθὴ Γερμανία ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἰδεῶν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς βιομηχανίας.

Καὶ ὅχι μόνον εἰς τὸ φιλολογικόν ἢ μορφωτικὸν ἐπίπεδον ὑπάρχει ἡ γαλλικὴ ὑπεροχὴ, ἀλλὰ καὶ στὰ ἀποικιακὰ ζητήματα. Τὸ ἔργον τῆς Γαλλίας στὰς ἀποικίας εἶναι πιὸ ἐκπολιτιστικόν. Τὸ βεβαιώνει αὐτὸ ὁ Ἀμερικανὸς E. A. Forbes, ποὺ εἰς μίαν μελέτην του, γραμμένην ὕστερα ἀπὸ ταξίδια εἰς τὰς ἀφρικανικὰς χώρας γιὰ νὰ σπουδάσῃ τ' ἀποικιακὰ ζητήματα, λέγει στοὺς συμπατριώτας του:

— Ἄν θέλετε νὰ μάθητε πὼς ἀποικίζουν, πάρετε γιὰ ὑπόδειγμα τοὺς Γάλλους.

Τὸ μεγαλεῖον τοῦ γαλλικοῦ ἀποικιακοῦ ἔργου στηρίζεται εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν καὶ διαλλακτικὴν πολιτικὴν τῆς Γαλλίας.

Τὸ καλύτερον ὅμως παράδειγμα, πόσον ἀνώτερον εἶναι τὸ γαλλικὸν πνεῦμα ἀπὸ τὸ γερμανικόν, μᾶς τὸ δίνουν οἱ Βέλγοι. Τοποθετημένοι

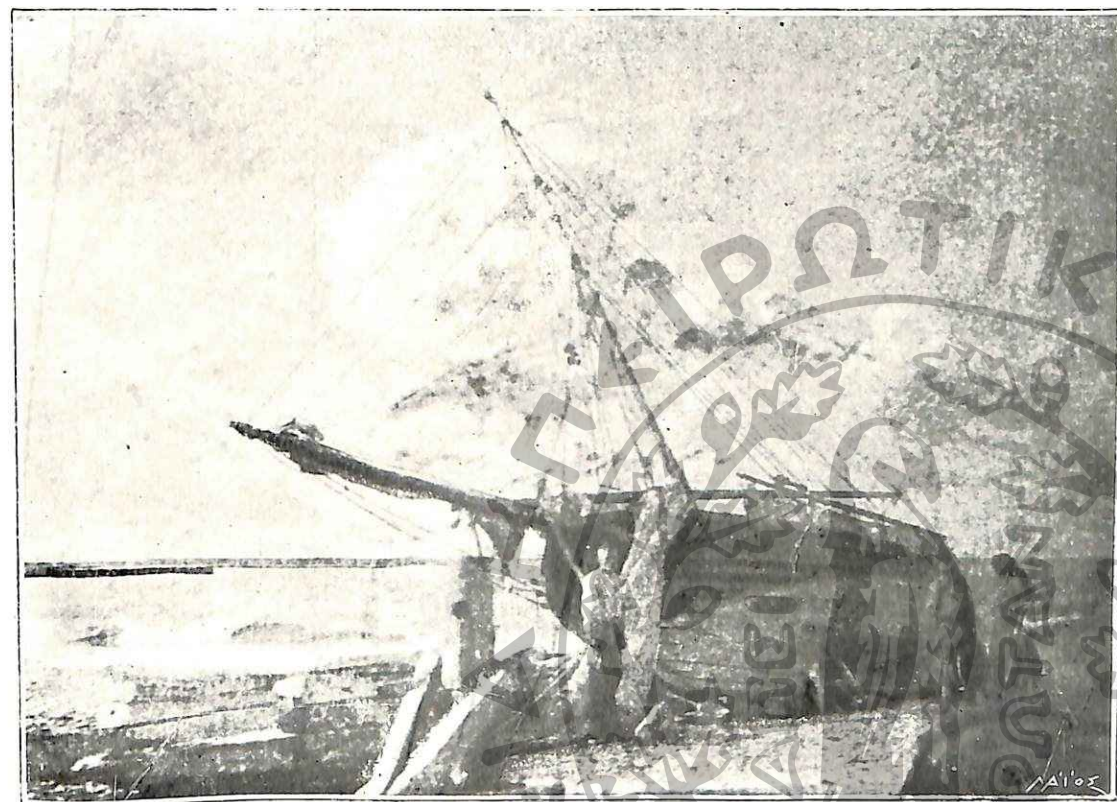
μεταξὺ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Λατίνων οἱ Βέλγοι ἐπρωτίμησαν, ὕστερα ἀπὸ δισταγμοὺς πολλῶν χρόνων, νὰ πάρουν τὸν δρόμον, ποὺ πνευματικῶς ὀδηγεῖ στὸ Παρίσι. Ὁ Βερέρεν, ὁ Μάτεργλιγκ, ὁ Λεμονιέ, ποὺ εἶναι φλαμανδικῆς φυλῆς, δηλαδὴ γερμανικῆς, ἐδιάλεξαν ὡς ὄργανον τῆς ἐργασίας τους τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν. Ὅλον τὸ Βέλγιον ἀφέθηκε νὰ κατακτηθῇ φιλολογικῶς ἀπὸ τὴν Γαλλίαν. Γιατί; Μήπως οἱ Γάλλοι τοὺς ἐκολάκευσαν; Ἀπ' ἐναντίας τοὺς κοροϊδεύουν ἀκόμη καθημερινῶς, ἀφοῦ οἱ Παρισίνοι ἔχουν διαρκῶς στὸ στόμα τους τὴν φράσιν: «Γράφει τὰ Γαλλικὰ σὰν Βέλγος» ἢ «Ὀμιλεῖ τὰ Γαλλικὰ σὰν Βέλγος». Πράγμα ποὺ θυμώνει πολὺ τοὺς Βέλγους. Ἡ προτίμησις αὐτὴ ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ μεγαλύτεροι συγγραφεῖς, οἱ μεγαλύτεροι καλλιτέχναι, οἱ μεγαλύτεροι μουσικοὶ, οἱ μεγαλύτεροι ἐφευρέται εἶναι Γάλλοι καὶ ὄχι Γερμανοί.

Πολλοὶ καλλιτέχναι, φιλόλογοι καὶ σοφοὶ Βερολινέζοι, συχνὰ ἐπαινοῦν τὰ μεγάλα προτερή-

ματα τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ. «Ἐκεῖνο, ποὺ δὲν ἔχουμε ἐμεῖς, λέγει ὁ Μὰξ Χάρδεν, τὸ ἔχουν οἱ Γάλλοι· ἔχουν τὴν φλόγα».

Ἐὰν ἐπρόκειτο ἀκόμη νὰ ἐξετασθῇ ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἀποστολὴ τῶν δύο λαῶν, ἡ σύγκρισις μεταξὺ τοῦ ἔργου τῆς Γερμανίας, ποὺ ὑποστηρίζει εἰς τὴν Τουρκίαν, καθὼς καὶ στὰ ἄλλα τοῦ κόσμου μέρη, τὴν τυραννίαν, ποὺ ἐμποδίζει τὴν πραγματικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κρήτης, ποὺ βομβαρδίζει τὴ Βενεζουέλαν γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πληρωμὴν κάποιου χρέους, ποὺ διαλαλεῖ καθημερινῶς μὲ τὸ στόμα τοῦ αὐτοκράτορός της τὸ θεῖον δικαίωμα τῶν βασιλέων, ποὺ ἀπειλεῖ τὴν δημοκρατίαν κάθε ποὺ θὰ σηκώσῃ κεφάλι, ἡ σύγκρισις μεταξὺ τοῦ ἔργου τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ γαλλικοῦ ἔργου τῆς δημοκρατικῆς προπαγάνδας καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς δικαιοσύνης, θὰ μᾶς ἔκρινε νὰ ἰδοῦμε, ὅτι ἂν καὶ ἀξίξῃ τώρα ἡ Γερμανία νὰ θαυμάζεται, δὲν ἀξίζει ὅμως ἀκόμη ν' ἀγαπηθῇ.

E. GOMEZ CARILLO

ΤΡΑΒΗΓΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ἉΚΡΟΠΟΛΙΝ

ΦΩΤΟΓΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

* Περίληψις ἀπὸ τὸ ἄρθρον «Ἡ ἔρις μεταξὺ τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Γερμανικῆς ἐπίδρασεως εἰς τὴν Ἰσπανίαν». La Revue 15 Novembre.

XI

Έτσι έφτασαν οί 29 Ίουνίου. Ήτον Δευτέρα. Αύτην την ήμέρα συνέβηκαν κάτι πολύ περίεργα πράματα: παρουσιάστηκε μάλιστα στην πόλι και μιὰ ξένη, μιὰ κυρία μ' ένα πυκνὸ βέλο και μετά δύο ὥρες εξαφανίστηκε πάλι, ἀφοῦ ἔκανε πρὶν μία ἐπίσκεψι στοῦ ξενοδοχείου.

Νωρὶς νωρὶς ὁ Νάγκελ τραγουδοῦσε και σφύριζε στην κάμαρά του. Ἐνόσω ἐντύνετο σφύριζε και τραγουδοῦσε πολὺ χαρούμενος. Ὁλην την ήμέρα πρὶν ἦτον ἡσυχος και σιωπηλός, μετά ἐκεῖνο τὸ φοβερὸ μεθύσι τοῦ Σαββάτου, ὅταν ἦτον ὁ Μινούττας μαζί του ὅλο περπατοῦσε ἀπάνω κάτω στην κάμαρά του κ' ἔπινε ὅλο νερό. Ὅταν τὸ λοιπὸν την Δευτέρα τὸ πρωὶ βγήκε ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο τραγουδοῦσε ἀκόμα κ' ἐφαίμετο πολὺ χαρούμενος: ἔτσι στὰ καλὰ καθούμενα μάλιστα σταμάτησε και μιὰ γυναῖκα ἔξω στὸν δρόμο και τῆς ἔδωσε πέντε κορόνες.

— Ξέρεις νὰ μοῦ πῆς, ποῦ μπορῶ νὰ δανειστῶ ἓνα βιολί; τὴν ρώτησε. Ξέρεις ἂν παῖξῃ κανεὶς ἐδῶ βιολί;

— Δὲν ξέρω, ἀπήντησε ἡ γυναῖκα με ἀπορία. Δὲν ἤξερε, και ὅμως ὁ Νάγκελ τῆς ἔδωσε ἀπ' τὴν χαρά του πέντε κορόνες κ' ἐξακολούθησε βιαστικὸς τὸν δρόμο του. Εἶχε δὴ τὴν Δάγνη Κίελλανδ με τὴν κόκκινή της ὀμπρέλα νὰ βγαίνει ἀπὸ ἓνα μαγαζὶ και τὴν ἀκολουθῆσε. Ήτον μόνη. Τὴν χαιρέτησε με πολλὴ εὐγένεια και τῆς μίλησε. Ἐκεῖνη διὰ μιᾶς ἔγινε κατακόκκινη σὰν πάντα, και ἔβαλε τὴν ὀμπρέλα μπροστὰ της γιὰ νὰ κρυφτῇ.

Στὴν ἀρχὴ μιλοῦσαν γιὰ τὸν τελευταῖο τους περίπατο μέσ' ἀπ' τὸ δάσος. Ἀλήθεια ἦτον ἀπρόσεκτη ἐκεῖνη: εἶχε, λέει, κρυώσει λίγο, ἂν και ὁ καιρὸς ἦτον τόσο ζεστός: δὲν ἦτον ἀκόμη ἐντελὼς καλά. Τὰ εἶπε αὐτὰ ἔτσι φυσικὰ και με εὐλικρίνεια, σὰν νὰ τὰ ἐμπιστεύονταν σ' ἓναν παλιὸ γνῶριμο.

— Μὰ νὰ μὴ τὸν μετανοῆτε ἐκεῖνον τὸν περίπατο σὰς παρακαλῶ! εἶπε ἐκεῖνος ἀμέσως.

— Ὅχι, ἀπήντησε ἐκεῖνη με ἀπορία, ὅχι, δὲν τὸν μετανοῶ: πὼς σὰς ἤρθε αὐτὴ ἡ ἰδέα; Ἰσα ἴσια ἦτον πολὺ ὠραία νύχτα, ἂν και ὅλον τὸν καιρὸ φοβοῦμαι ἐκεῖνον τὸν τρελλὸ ποῦ λέγατε στοῦ παραμῦθι σας. Τὸν εἶδα και στ' ὄνειρό μου. Φοβερὸ ὄνειρο.

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου.

Ἐπειτα μίλησαν λίγο γι' αὐτὸ τὸ παραμῦθι. Ὁ Νάγκελ εἶχε πολλὴ διάθεσι σήμερα, ἔλεγε πὼς κ' αὐτὸν καιμιὰ φορὰ τὸν πιάνει ἓνας γελοῖος φόβος γιὰ περίεργα πράματα, π. χ. πολλὲς φορὲς δὲν μπορεῖ νὰ κατέβῃ μιὰ σκάλα χωρὶς νὰ γυρίσῃ σὲ κάθι βῆμα νὰ δῇ ἂν δὲ τὸν ἀκολουθῇ κανεὶς. Τί μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτό; Ναί, τί μπορεῖ νὰ εἶναι! Κάτι μυστηριώδες, ἀπόκρυφο, ποῦ ἡ καιμένη ἡ ἐπιστήμη ποῦ τὰ ξέρει ὅλα εἶναι πολὺ ἀμβλεῖα και πολὺ ἄξεστη γιὰ νὰ τὸ συλλάβῃ αὐτό, εἶναι σὰν ἡ λησὴ μιᾶς ἀόρατης δυνάμεως, ἡ ἐπιρροὴ τῶν τυφλῶν δυνάμεων τῆς ζωῆς.

— Ξέρετε, εἶπε ὁ Νάγκελ πὼς αὐτὴν τὴν στιγμήν θὰ εἶχα ὄρεξι νὰ φύγω ἀπ' αὐτὸν τὸν δρόμο και νὰ μῶ σ' ἓναν ἄλλο, γιατί αὐτὰ ἐδῶ τὰ σπίτια, αὐτοὶ οἱ σωροὶ πέτρες ἀριστερά, ἐκεῖνες οἱ τρεῖς ἀπιδιὲς στὸν κῆπο τοῦ εἰρηνοδίκου ὅλα αὐτὰ μοῦ κάνουν μιὰ πολὺ δυσάρεστη ἐντύπωση, με γεμίζουν ἀηδία και ἀπέχθεια. Ὅταν εἶμαι μόνος μου, ποτὲ δὲν παίζω αὐτὸν τὸν δρόμο, πάντα πηγαίνω ἀπὸ ἄλλου, ὡς εἶναι κ' ἄλλόγυρος. Τί νὰ εἶναι αὐτό;

Ἡ Δάγνη γέλασε.

— Δὲν ξέρω, εἶπε, μὰ ὁ κύριος Στέρνεσεν θᾶλεγε πὼς εἶναι νευρικότης και δεισιδαιμονία.

— Ναί, ἀκριβῶς ἔτσι θᾶλεγε! Ἄχ, τί γελοία κουταμάρα! Φτάνεις ἓνα βράδυ σὲ μιὰ ξένη πόλι, ὡς ποῦμε αὐτὴν τὴν πόλι, γιατί ὅχι; Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ βγαίνεις νὰ περπατήσῃς στοὺς δρόμους γιὰ νὰ δῇς τὴν πόλι γιὰ πρώτη φορὰ. Ἐκεῖ ποῦ περπατᾷς, αἰσθάνεσαι μιὰ κρυφὴ κ' ὀρισμένη ἀντιπάθεια γιὰ μερικοὺς δρόμους, γιὰ μερικὰ σπίτια, ἐνῶ ἄλλοι δρόμοι κ' ἄλλα σπίτια ἀμέσως σ' ἀρέσουν, σὲ κάνουν νὰ χαίρεσαι και νὰ εὐχαριστιέσαι. Νευρικότης! Μ' ἂν ὑποθεθῇ πὼς ἔχεις νεῦρα σὰν χοντρά σκοινιά, πὼς ἀλήθεια οὔτε ξέρεις τί εἶναι νευρικότης. Λοιπόν. Ἐξακολουθεῖς και περπατᾷς στοὺς δρόμους, ἀπαντᾷς ἐκαντοντάδες ἀνθρώπους, ποῦ σὲ προσπερνοῦν ἀδιάφοροι ἔξαφνα — ἐκεῖ ποῦ κατεβαίνεις στὴν προκυμαία και σταματᾷς, μπρὸς σ' ἓνα σπίτι φτωχικό, μ' ἓνα πάτωμα, χωρὶς κομρτίνες, μὰ με κάτι ἄσπρα λουλούδια στὰ παράθυρα — βλέπεις ἓναν ἀνθρώπο ποῦ ἔρχεται και ποῦ ἀμέσως σοῦ κάνει ἐντύπωση. Τὸν κυτᾶεις, και σὲ κυτᾶει και αὐτός: δὲν ἔχει τίποτα ἀξιοπερίεργο παρὰ μόνο ποῦ εἶναι φτωχικὰ ντυμένος και περπατᾷ λίγο κυρτός: πρώτη

φορὰ στὴν ζωὴ σου τὸν βλέπεις και σοῦρχεται ἡ παράξενη ἰδέα πὼς τὸνομά του θὰ εἶναι Ἰωάννης. Γιατί νὰ σκεφθῇς πὼς θὰ τὸν λέν Ἰωάννη; Κι' ὁ ἴδιος δὲν τὸ καταλαβαίνει, μὰ τὸ βλέπεις στὰ μάτια του, τὸ παρατηρεῖς στίς κινήσεις του, τὸ ἀκοῦς στὸν ἦχο τῶν βημάτων του: και δὲν εἶναι πὼς ἀπάντησες πρὶν ποτὲ κανέναν ἄλλο ἀνθρώπο, ποῦ τοῦ μοιάζει αὐτουνοῦ και ποῦ τὸν ἔλεγαν κ' ἐκεῖνον Ἰωάννη; Ὅχι, δὲν εἶναι αὐτό, γιατί ποτὲ δὲν εἶδες κανέναν ποῦ νὰ σ' τὸν θυμίζῃ αὐτός. Λοιπὸν κάθεσαι με τὴν ἀπορία σου και με τὸ μυστηριώδες σου αἶσθημα και δὲν μπορεῖς νὰ τὸ ἐξηγήσῃς.

— Ἀπαντήσατε ἓναν τέτοιον ἀνθρώπο ἐδῶ σ' αὐτὴν τὴν πόλι;

— Ὅχι, ὅχι, εἶπε βιαστικά, λέγω αὐτὴν τὴν πόλι κ' αὐτὸ τὸ σπίτι κ' αὐτὸν τὸν ἀνθρώπο ἔτσι μόνο γιὰ παράδειγμα. Μὰ δὲν εἶναι πολὺ περίεργο;... Κι' ἄλλα περίεργα συμβαίνουν. Π. χ. φτάνει κανεὶς σὲ μιὰ ξένη πόλι, και μπαίνει σ' ἓνα ξένο σπίτι, σ' ἓνα σπίτι, ποῦ ποτὲ δὲν τὸ εἶχε δῇ πρὶν. Διὰ μιᾶς αἰσθάνεται ὀρισμένως πὼς πρὸ πολλοῦ καιροῦ, ἴσως πρὸ πολλῶν χρόνων πρέπει νὰ ἦτον ἓνα φαρμακεῖο σ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Πὼς τοῦρχεται αὐτὴ ἡ ἰδέα; Δὲν εἶναι τίποτα ποῦ νὰ θυμίζῃ φαρμακεῖο οὔτε τὸ εἶπε κανεὶς: οὔτε μυρωδιὰ γιαιτρικῶν οὔτε σειρὲς στοὺς τοίχους σὰν ἀπὸ ράφια. Καὶ ὅμως τὸ ξέρει, τὸ καταλαβαίνει μέσα του πὼς πρὸ πολλῶν χρόνων ἦτον φαρμακεῖο ἐκεῖ μέσα. Δὲν ἀπατάται, ἐκεῖνην τὴν στιγμήν τὸν καταλαμβάνει μιὰ μυστηριώδης ἐμπνευσις ποῦ τοῦ φανερώνει ἀπόκρυφα πράγματα. Μὰ ἴσως νὰ μὴ σὰς συνέβηκε ποτὲ ἔσας;

— Ὡς τώρα ποτὲ δὲν τὸ σκέφθηκα, μὰ τώρα ποῦ τὸ λέτε, εἶναι σὰν νὰ μοῦ συνέβηκε κ' ἐμένα. Ὅ,τι κ' ἂν εἶναι πολλὲς φορὲς φοβοῦμαι στοῦ σκότος γιὰ τίποτα. Μὰ αὐτὸ ἴσως νὰ εἶναι ἄλλο πράμα.

— Ὁ Θεὸς τὸ ξέρει ἂν εἶναι ἓνα και τὸ ἴδιο πράμα! Συμβαίνουν τόσα πράματα κάτω ἀπ' τὸν οὐρανὸ, παρὰ ἔξω θανμάσια πράματα πρωτοφανῆ, και ὑπάρχουν τόσα προαισθήματα ἀνεξήγητα, κρυφοὶ φόβοι, ποῦ κάνουν τὸν ἀνθρώπο νὰ τρέμῃ ἀπὸ ἀνησυχία. Φαντασθῇτε πὼς μιὰ νύχτα σκοτεινὴ ἀκούετε πὼς κάποιος σέρνεται κρυφὰ κοντὰ στὸν τοῖχο. Εἶστε ἐντελὼς ξυπνή, καπνίζετε μιὰ πίπα και κάθεστε σ' ἓνα τραπέζι με τίς αἰσθησεις ξιπνές, κ' ἀπ' τὸν νοῦ σας περνοῦν χίλιες σκέψεις. Ἐκεῖ ἀκοῦτε καθαρὰ πὼς κάποιος σέρνεται κοντὰ στὸν τοῖχο ἔξω ἢ και μέσα στην κάμαρα, ἐκεῖ κοντὰ στὴ θερμάστρα ὅπου βλέπετε και μιὰ σκιὰ στὸν μεσότοιχο. Βγάξετε τὸν γλόμπιο τῆς λάμπας, γιὰ νὰ βλέπετε

καλύτερα και πηγαίνετε πρὸς τὴν θερμάστρα. Στέκεστε μπροστὰ στὴν σκιὰ και βλέπετε ἓναν ἀνθρώπο ἄγνωστο, μετρίου ἀναστήματος μ' ἓνα σάλι μαῦρο και ἄσπρο τυλιγμένο στὸν λαιμό του και με ἐντελὼς μαβιὰ χεῖλια. Φαίνεται ἐντελὼς σὰν τὸν φάντε τῶν νορβηγικῶν χαρτιῶν. Λοιπόν, με πρὸ πολὺ περιέργεια παρὰ με φόβο πᾶτε κοντὰ γιὰ νὰ τὸν ξεπαστρέψτε, μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸ κουνᾷ ἂν και εἶστε τόσο κοντὰ του ποῦ τὸν βλέπετε ποῦ σὰς κάνει μορφασμούς. Τότε προσπαθεῖτε νὰ τὸν πάρετε με τὸ καλὸ ἂν και δὲν τὸν εἶδατε ποτὲ πρὶν, τοῦ λέτε: Μὴ τυχὸν σὰς λέν Χόμαν, Βέρντ Χόμαν; Κ' ἐπειδὴ δὲν ἀπαντᾷ, ἀποφασίζετε νὰ τὸν ὀνομάσετε Χόμαν και λέτε: Γιατί, διάβολο, νὰ μὴ σὰς λέν Βέρντ Χόμαν; Καὶ τοῦ γελᾶτε κατὰ πρόσωπον. Μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸ κουνᾷ και δὲν ξέρετε πῶς τί νὰ τὸν κάνετε. Κάνετε ἓνα βῆμα πρὸς τὰ ὀπίσω και τοῦ δίνετε μιὰ σκουντιά με τὴν πίπα. Μὰ ἐκεῖνος δὲν ἀλλάζει ὄψι. Τότε θυμώνετε και τὸν χτυπᾶτε. Φαίνεται σὰν αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος νὰ βρῖσκεται κοντὰ κοντὰ, μὰ τὸ χτύπημά σας δὲν τοῦ κάνει τίποτα, δὲν πέφτει, χώνει τὰ δυὸ του χέρια στίς τσέπες, σηκώνει τοὺς ὅμους του και παίρνει μιὰ ἐκφρασι σὰν νὰ λέγῃ: Κ' ἔπειτα; Τόσο λίγο τὸν πείραξε τὸ χτύπημα ποῦ τοῦ δώσατε. Κ' ἔπειτα; λέτε κ' ἔσεῖς ἀγοριέμενος και τὸν χτυπᾶτε πάλι ἀπάνω στοῦ στομάχι. Τότε δῆτε τί συμβαίνει: μετὰ τὸ τελευταῖο χτύπημα ἀρχίζει αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος νὰ ἑξατμίζεται, τὸν βλέπετε με τὰ μάτια σας πὼς σιγὰ σιγὰ σβήνεται, λιγοστεύει λιγοστεύει, ὡς ποῦ στο τέλος δὲν μένει τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνο ἡ κοιλία του. Κι' ὅμως ὅλην τὴν ὥρα εἶχε τὰ χέρια στίς τσέπες του και κύταζε μ' ἓνα πείσμα σὰν νᾶλεγε: και λοιπόν, ἔπειτα;

Ἡ Δάγνη γέλασε πάλι.

— Τί ὠραία πράματα ποῦ σὰς συμβαίνουν πάντοτε! εἶπε. Λοιπόν, παρακάτω; πὼς τελειώνει;

— Ὅταν πᾶτε πάλι νὰ καθίστε στοῦ τραπέζι κ' ἀρχίζετε πάλι τίς σκέψεις σας, βλέπετε πὼς ματώσατε τὰ δάχτυλά σας χτυπώντας τὸν μεσότοιχο... Καὶ λοιπόν, αὐτὸ ποῦ ἤθελα νὰ πῶ: διηγῇτε τὴν ἄλλη μέρα αὐτὴν τὴν ἱστορία στοὺς γνωστούς σας, νὰ δῆτε τί θὰ σὰς ποῦν: Στὸν ὕπνο σας τὰ εἶδατε, θὰ σὰς ποῦν. Χά, χά, χά, ναί, στὸν ὕπνο σας ἐνῶ κ' ὁ Θεὸς κ' ὅλοι οἱ ἄγγελοι τὸ ξέροιν πὼς δὲν κοιμηθήκατε! Μὰ εἶναι βαρβαρότης και κακοήθεια νὰ λέν πὼς κοιμηθήκατε, ἐνῶ ἐστέκεστε ξυπνὸς κοντὰ στὴν θερμάστρα, καπνίζετε μιὰ πίπα, και μιλοῦσατε μ' ἓναν ἀνθρώπο. Ἐπειτα ἔρχεται ὁ γιαιτρός, ἓνας ἐξαιρετὸς γιαιτρός ποῦ ἀντιπροσω-

πεύει με επισημότητα την επιστήμη. Αυτό, λέει, αυτό είναι νευρικότης. "Αχ! Θεέ μου τί παρωδία ανθρώπου που είναι ένας τέτοιος γιατρός! Καλά. Λέγει πώς είναι νευρικότης. Για το μυαλό ενός γιατρού κάθε ζήτημα είναι ένα πράγμα τόσων και τόσων διαστάσεων, τόσο ύψος, τόσο πλάτος· κάτι που μπορεί να το πιάσει κανείς με το χέρι· καλή, παχειά νευρικότης. "Επειτα γράφει σ' ένα παληόχαρτο σίδερο και κινίνο και νομίζει πώς σέ γιατρεύει στην στιγμή. "Ετσι κάνουν! Μά για φαντασθήτε τί χωριάτικη λογική που είναι, να σάς παρουσιάζονται με τις διαστάσεις των και με το κινίνο των σ' ένα πράγμα που ούτε οί πιό σοφές κι' οί πιό λεπτές ψυχές δεν μπόρεσαν να το εξηγήσουν!

"Επειτα ξμειναν λίγη ώρα σιωπηλοί.

— Θα χάσετε ένα κουμπί, είπε η Δάγνη.

— Θα χάσω ένα κουμπί; ρώτησε και κύταξε τα ρούχα του.

"Η Δάγνη έδειξε γελώντας ένα κουμπί που εκρέμετο απ' το σακάκι του με μιὰ κλωστή και είπε:

— Παρακαλώ, βγάλε το έντελώς, με κάμνει νευρική· όλο φοβούμαι πώς θα το χάσετε.

Της έκανε τη θέλησί της, έβγαλε ένα σουγιά και τόκοψε. Καθώς έβγαλε τον σουγιά απ' την τσέπη του, τούπεσαν κάτω μερικά χρήματα και ένα μετάλλιο δεμένο με μιὰ παλιοκορδέλα· έσκυψε βιαστικά και τὰ μάζεψε, ένφ' εκείνη έστέκετο και εκύταζε.

— Τί είναι αυτό, μετάλλιο; είπε. Μπα, φαντασθήτε, ένα μετάλλιο! Μά πώς το κατοικεταχειρίζεστε! Για δήτε την κορδέλα! Τί μετάλλιο είναι;

— Μετάλλιο σωτηρίας... Μά μη πιστέψτε πώς έκανα εγώ τίποτα για να βρεθώ έτσι μέσ' στην τσέπη μου. Μόνο για άστείο!

Τόν κύταξε. Το πρόσωπό του ήτον έντελώς ήσυχο, τὰ μάτια του ανοιχτά ανοιχτά σαν να μη έλεγε καθόλου ψέμα. Το μετάλλιο το βατοούσε εκείνη ακόμα στο χέρι της.

— Πώς μπορεί νάχετε και να το κουβαλάτε μαζί σας ένα τέτοιο πράγμα αν δεν κάνετε έσεις τίποτα για να σάς το δώσουν;

— Το άγόρασα, είπε, γελώντας. Είναι δικό μου, νά, δικό μου, κτήμα μου, όπως ό σουγιάς μου, το κουμπί του ζακέτον μου. Τί, να το πετάξω;

— Μά τί ιδέα ν' αγοράσετε ένα μετάλλιο!

— Ναί, κονταμάρα είναι, δεν το άρνούμαι. Μά πόσες φορές δεν κάνομε κονταμάρες;! Μάλιστα μιὰ φορά το φορούσα μιὰ ολόκληρη μέρα στο στήθος μου, σφάνταξα, και δέχθηκα και μιὰ πρόποσι γι' αυτό. Χά, χά, χά, χά, ναί, αλήθεια

είναι άνοησία! Μά όλα τὰ πράματα δεν είναι άνοησίες;

— Το όνομα είναι σβησμένο είπε πάλι η Δάγνη.

Τότε δια μιὰς κοκκίνησε ό Νάγκελ και άπλωσε το χέρι να το πάρη πίσω.

— Το όνομα είναι σβησμένο; μπα, αδύνατον· για να δώ. Μπα, είναι μόνο που τώχω στην τσέπη μου και θα τρίφτηκε με τις δεκάρες, δεν είναι τίποτα.

"Η Δάγνη τόν κύταξε με δυσπιστία, μά δεν έλεγε τίποτα. Τότε εκείνος έξαφνα φώναξε:

— "Αχ, τί ξεχασμένος που είμαι! Βέβαια το όνομα είναι βγαλμένο, έχετε δίκαιο· πώς μπόρεσα και το ξεχάσα! Χά, χά, χά! "Εγώ ό ίδιος έδωσα να το σβήσουν, βέβαια· δεν ήτον βλέπετε το δικό μου όνομα, ήτον το όνομα του ιδιοκτήτη του, του σωτήρος· όταν το πήρα το μετάλλιο άμέσως έδωσα να λιμάρουν τ'όνομα. Σας παρακαλώ, συγχωρήστε με που δεν σάς το είπα άμέσως· δεν τώκανα για να πω ψέμα. "Εκείνη την στιγμή σκεπτόμουν κάτι έντελώς άλλο: σκεπτόμουν πώς μπορούσατε να γίνετε τόσο νευρική για εκείνο το κουμπί που κόντευε να πέση! Κι' αν έπερτε; Μήν ήτον αυτό άπάντησις για κείνο που έλεγα για την νευρικότητα και την επιστήμη;

Σιγή.

— Μά ξέρετε, μου δείχνετε πάντα τόση πολλή ειλικρίνεια, είπε η Δάγνη χωρίς ν' άπαντήση στην έρώτησί του, που δεν ξέρω τί σκοπό έχει. Οί ιδέες σας είναι κάπως άσυνείδητες· τώρα θέλετε να μου πητε πώς όλα είναι άνοησίες, πώς δεν υπάρχει τίποτα καλό, τίποτα άγνό, τίποτα μεγάλο· αυτή είναι η γνώμη σας; Μά τί, μήπως μπορεί να είναι το ίδιο ν' αγοράση κανείς ένα μετάλλιο για τόσα και τόσα χρήματα ή να το λάβη έπειδη το άξίζει με μιὰ ωραία του πράξι;

Δεν άπήντησε τίποτα. "Επειτα εκείνη έξακολούθησε σιγά και σοβαρά:

— Δεν σάς καταλαβαίνω μερικες φορές· όταν σάς ακούω και μιλάτε, ρωτώ τόν έαυτό μου, αν είστε στα σωστά σας. Συγχωρήστε με που το λέω αυτό! Με κάνετε κάθε φορά πιό ανήσυχη, κάθε φορά πιό νευρική μάλιστα· μου σασιζετε τις ιδέες μου για όλα τὰ πράματα· αδιάφορο για τί πράμα τύχη να μιλάτε, όλα τ' αναποδογυρίζετε. Πώς συμβαίνει αυτό; Ποτέ ως τώρα δεν είδα έναν άνθρωπο που ν' αντιλέγη σε τέτοιο βαθμό όλα τὰ πράματα που σκέπτομαι μέσα μου. Για πητε μου: πόσα πιστεύετε ό ίδιος από αυτά που λέτε; ποιά είναι η ειλικρίνης σας ιδέα;

Είχε μιλήσει τόσο σοβαρά, τόσο θερμά, που εκείνος έμεινε.

— "Αν είχα Θεό, είπε, έναν Θεό που να μου ήτον ιερός και άγιος, θα ώρκιζόμουν σ' αυτόν τον Θεό, πώς όλα αυτά που σάς είπα τὰ πιστεύω ειλικρινώς, όλα άνεξαιρέτως και πώς νομίζω πώς κάμνω καλά ακόμα και τότε όταν σάς σασιζώ. "Όταν μιλούσαμε μαζί την άλλη φορά, είπατε πώς είμαι η ζωντανή αντίλογία όλων των πραγμάτων που σκέπτονται οί άλλοι άνθρωποι· τότε μιλούσαμε για μαγικές άλυσίδες, ή, δεν θυμούμαι τί άλλο, ίσως για τὰ νορβηγικά παραμύθια. Ναί, είναι αλήθεια, όμολογώ πώς όλο αντιλέγω, μά κι' εγώ ό ίδιος δεν το καταλάβω πώς όλοι οί άλλοι άνθρωποι δεν σκέπτονται το ίδιο σαν κι' εμένα. Τόσο τακτικά και διαφανή μου φαίνονται όλα τὰ ζητήματα, τόσο καθαρά βλέπω την σχέση των του ένός με το άλλο. Αυτή είναι η ειλικρινής μου γνώμη, κυρία μου· άχ, να μπορούσα να σάς έκαμνα να με πιστέψετε και τώρα και πάντα!

— Τώρα και πάντα; Όχι, αυτό δεν το υπόσχομαι.

— Μά αυτό είναι ίσια ίσια που με μέλει τόσο πολυ τώρα.

Είχαν φτάσει στο δάσος· περπατούσαν τόσο κοντά κοντά, που οί άγκώνες τους άγγιζαν που και που, και η άτμοσφαίρα ήτον τόσο ήσυχη που και σιγά σιγά να μιλούσαν άκουαν ό ένας τον άλλο. Που και που κελαιοούσε και κανένα πουλί.

Τότε δια μιὰς σταμάτησε εκείνος και την έκανε κι' εκείνην να σταματήση.

— Πώς λαχτάρησα να σάς δώ τρεις μέρες τώρα! είπε. Μά μη τρομάζετε έτσι· δεν λέω δά τίποτα κι' ούτε θα κατορθώσω τίποτα, άχ, όχι, ούτε φτάνει να έλπίση τίποτα ό νούς μου. Μά ίσως και να μη με καταλαβαίνετε· άρχίζω άναποδα και λέω άνοησίες· και λέω ό,τι ούτε ήθελα καθόλου να πώ...

"Όταν σιώπησε είπε εκείνη:

— Τί περίεργος που είστε σήμερα!

Και θέλησε να εξακολουθήση τον δρόμο.

Μά εκείνος την σταμάτησε.

— "Αχ, κυρία μου σταθήτε λίγο! "Εχετε λίγο επιείκεια σήμερα μαζί μου! Φοβούμαι να μιλήσω· φοβούμαι πώς θα με διακόψετε και θα μου πητε: Πάτε στο καλό! Και όμως το σκέφθηκα και το ξανασκέφθηκα πολλές φορές.

Τόν κύταξε όλο με περισσότερη άπορία κι' άρώτησε:

— Που θα καταλήξετε;

— Που θα καταλήξω; Να σάς το πω κα-

θαρά; θα καταλήξω... πώς — πώς σάς αγαπώ. Ναί, αλήθεια δεν καταλαβαίνω γιατί σάς εκπλήττει έτσι· είμαι κι' εγώ άνθρωπος, σάς άπήντησα και ένθουσιάστηκα μαζί σας· δεν είναι και τόσο παράξενο! Τώρα βέβαια, ίσως δεν έπρεπε να σάς το είχα πη!

— Βέβαια δεν έπρεπε.

— Μά τί δεν κάνει κανείς; Σας συκοφάντησα μάλιστα, από αγάπη, είπα πώς είστε μιὰ κοκέττα και προσπάθησα να σάς ταπεινώσω μόνο για να παρηγορηθώ και να μπορέσω να βασταχτώ έπειδη ήξερα πώς είστε άφραστη για μένα. Τώρα σάς άπαντώ για πέμπτη φορά κι' ακόμα άντέχω ένφ' απ' την πρώτη φορά νόμιζα πώς δεν θ' άντείχα πιά. Κ' έπειτα είναι σήμερα και τὰ γενεθλιά μου· γίνομαι σήμερα είκοσιενέα χρονών και απ' την στιγμή που άνοιξα τὰ μάτια μου το πρωί ήμουν χαρούμενος και τραγουδούσα. Σκεπτόμουν — ναί, βέβαια, είναι γελοίο νάρχωνται κανενός τέτοιες άνόητες ιδέες, μά σκεπτόμουν έτσι: αν την δής σήμερα και της τὰ όμολογήσης όλα, ίσως να μη πειράξη, αφού είναι και τὰ γενεθλιά σου· μπορείς μάλιστα και να της το πής και ίσως να σε συγχωρέση πιό εύκολα μιὰ τέτοια μέρα. Γελάτε; Ναί, είναι γελοίο, το ξέρω· μά δεν ώφελεί τίποτα, σάς πληρώνω κι' εγώ τόν φόρο μου όπως κι' όλοι οί άλλοι.

— Μά είναι λυπηρό που σάς συνέβηκε σήμερα αυτό, είπε η Δάγνη. Φέτο στα γενεθλιά σας είχατε κακοτυχία. "Άλλο δεν μπορώ να σάς πώ.

— Καί βέβαια... Θεέ μου, τί δύναμι που έχετε! Το καταλαβαίνω τόσο καλά πώς μπορεί κανείς για σάς να τὰ κάνει όλα. "Ακόμα και τώρα που είπατε αυτές τις τελευταίες λέξεις που δεν ήταν βέβαια για να κάνουν τον άνθρωπο να χαρή — και βέβαια ούτε είχατε τέτοιο σκοπό — ακόμα και τώρα ήταν η φωνή σας σαν τραγούδι. "Αλήθεια, ήταν σαν νάνδιζαν λουλουδια μέσα μου. Είνε τόσο παράξενο! Ξέρετε πώς την νύχτα περπατούσα γύρω, στο σπίτι σας για να μπορέσω, αν τύχη, να σάς δώ μιὰ στιγμή στο παράθυρο —, πώς γονάτισα έδώ στο δάσος και παρακάλεσα τον Θεό για σάς, εγώ, που ούτε πιστεύω πολυ στον Θεό. Βλέπετε εκείνη την λεύκα εκεί; Διάλεξα επίτηδες αυτήν την θέση να σταθούμε έδώ, γιατί έδώ μπροστά σ' αυτό το δέντρο πέρασα πολλές νύχτες γονατιστός, άπελπισμένος, βουβός και χαμένος, μόνο και μόνο έπειδη έσεις δεν μου βγαίνατε πια από το νού. "Από έδώ κάθε βράδυ σάς έλεγα καληνύχτα, παρακαλούσα τ'άστρα και τόν άέρα να σάς χαιρετήσουν και νομίζω πώς πρέπει να το αισθανθήκατε στον ύπνο σας.

Προχώρησαν λίγο.

— Δάγνη! Δάγνη! είπε ξαφνα. Καί πριν τὸν καταλάβῃ ἐγονάτισε στὴν μέση τοῦ δρόμου· κ' ἔμεινε ἔτσι κατὰ γῆς ὡς ἓνα λεπτό, μὲ τὸν σκούφο στοὺς χεῖρες καὶ μὲ τὸ κεφάλι γεμμένο σὰν νὰ περιμένε ἓνα χτύπημα. Ἐκεῖνη τρομαγμένη γύρισε καὶ κύταξε γύρω· στὴν ἀμνηχανία της ἔκανε μάλιστα καὶ νὰ τὸν σηκώσει.

— Μὰ σηκωθείτε λοιπόν! τοῦ φώναξε σκυμμένη κοντὰ στοὺς κεφαλὶ του. Στὴν στιγμή! ἀκοῦτε; Τί ἰδέα! Στὴν μέση τοῦ δρόμου!

Κι' ὅταν σηκώθηκε τοῦ εἶπε μάλιστα νὰ σκοπίσῃ καὶ τὴν σκόνῃ ἀπ' τὰ γόνατά του. Δὲν προχώρησαν, μὰ ἔμειναν ἀκόμα στὴν ἴδια θέσι. Τότε ἐκεῖνη εἶπε:

— Γιατί μοῦ τὰ εἶπατε ὅλα αὐτά; Δὲν ξέρετε πῶς...

— Ναί! τὴν διέκοψε πολὺν ταραγμένως. Ξέρω τί θέλετε νὰ πῆτε: πῶς ἀνέχετε κ' ὅλας σ' ἓναν ἄλλο, καὶ πῶς λοιπὸν εἶμαι ἓνας ἄτιμος πού ἐρχομαι καὶ σὰς ἐνοχλῶ τώρα πού εἶναι ἀργὰ πιά — πῶς νὰ μὴ τὸ ξέρω; Ναί, γιατί σὰς τὰ εἶπα ὅλα αὐτά; Ἀχ, τὰ εἶπα γιὰ νὰ σὰς κάνω ἐντύπωσι καὶ νὰ σὰς κάνω νὰ μὲ σκέπτεστε. Μὰ τὸν Θεό, λέγω τώρα τὴν ἀλήθεια, δὲν μπορῶ, πρέπει νὰ τὴν πῶ. Ξέρω πῶς εἶστε ἀρραβωνιασμένη, μ' ἓναν ἄνθρωπο πού τὸν ἀγαπᾶτε, πῶς εἶστε δεμένη, πῶς λοιπὸν δὲν μπορῶ τίποτα νὰ περιμένω καὶ ὅμως ἤθελα νὰ δοκιμάσω νὰ σὰς κάνω ἐντύπωσι, δὲν ἤθελα ν' ἀφήσω κάθε ἐλπίδα! Γιὰ φαντασθῆτε τί θὰ πῇ: νὰ χάνῃ κανεὶς κάθε ἐλπίδα! Ἴσως τότε νὰ μὲ καταλάβετε καλύτερα. Ὅταν εἶπα πρὶν πῶς δὲν ἔχω νὰ περιμένω τίποτα, εἶπα ψέματα, τὸ εἶπα μόνο ἔτσι μιὰ στιγμή γιὰ νὰ σὰς ἡσυχάσω καὶ νὰ κερδίσω καιρό, γιὰ νὰ μὴ τρομάξτε ἀμέσως. Εἶναι τρέλλα; Δὲν θέλω μ' αὐτὸ νὰ πῶ πῶς μ' ἐκάνετε ποτὲ νὰ ἐλπίσω τίποτα, καὶ οὔτε ἀλήθεια φαντάσθηκα ποτὲ πῶς μποροῦν νὰ μὲ προτιμήσουν ἑμένα ἀπὸ ἄλλους· ἄχ, οὔτε ἀπ' τὸν νοῦ μου πέρασε. Μὰ ὥρες ὥρες πού ἤμουν ἀπαραγώρητος ἔλεγα μέσα μου: ναί, εἶναι ἀρραβωνιασμένη, καὶ σὲ λίγο θὰ φύγῃ, καὶ τότε καλὸ κατενύδιο! Μὰ ὅμως ἀκόμα δὲν εἶναι ἐντελὼς χαμένη, ἀκόμα δὲν ἔφυγε, δὲν παντρεύτηκε, δὲν πέθανε· ποῖος ξέρει! Ἀς δοκιμάσω ὅσο μπορῶ, ἴσως νὰ εἶναι ἀκόμα καιρός! Ἐσεῖς εἶστε ἡ μόνη μου σκέψις, ἡ παντοεινὴ μου σκέψις· παντοῦ ἔσας βλέπω, κ' ὅλες τίς γαλανὲς νεράιδες Δάγνη τίς φωνάζω. Μοῦ φαίνεται πῶς ὅλες αὐτὲς τίς ἐβδομαδες δὲν πέρασε μιὰ μέρα, πού νὰ μὴ σὰς σκεπτόμουν ὅλο ἔσας· ἀδιάφορο τί ὥρα τῆς μέρας βγῶ ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο — μόλις ἀνοίξω τὴν πόρτα καὶ βγῶ στὸν δρόμο περνᾷ ἡ ἐλπίδα ἀπ' τὴν καρδιά μου: ἴσως τὴν ἀπαντήσῃς τώρα

— καὶ παντοῦ γυρνῶ γιὰ νὰ σὰς δῶ ἔσας. Δὲν μπορῶ ἄλλιως, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω. Πιστέψτε με, ἂν τώρα δὲν κρατήθηκα καὶ σὰς τὰ εἶπα ὅλα, ὅμως προσπιάθηκα νὰ κρατηθῶ. Ξέρετε τί ἀπελπιστικὸ πού εἶναι νὰ ξέρῃ κανεὶς πῶς ὅλες του οἱ προσπάθειες εἶναι μάταιες κ' ὅμως νὰ μὴ μπορῇ παρὰ νὰ προσπαθῇ· γι' αὐτὸ πολεμᾷ καὶ κανεὶς ν' ἀντισταθῇ ὡς στὴν τελευταία στιγμή. Μὰ ὅταν ὅλος ὁ κόσμος πάῃ χαμένος! Τόσα τόσα πράγματα κάθεται κανεὶς καὶ σκέπτεται ὅταν τὴν νύχτα κάθεται στοὺς παράθυρο καὶ δὲν μπορῇ νὰ κοιμηθῇ. Παίρνει ἓνα βιβλίο στοὺς χεῖρες, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ διαβάσῃ· σφίγγει τὰ δόντια σφιχτά, σφιχτά καὶ διαβάσει τρεῖς σειρές, ἔπειτα δὲν μπορεῖ πιά καὶ κλίνει πάλι τὸ βιβλίο. Ἡ καρδιά χτυπᾷ δυνατὰ, ψιθυρίζει κανεὶς λόγια κρυφά, λέει ἓνα ὄνομα καὶ τὸ φιλᾷ μὲ τὸν νοῦ του. Καὶ τρυποῦν δύο, τέσσερις, ἕξ· ἔπειτα ἀποφασίζει νὰ τελειώσῃ ἐπὶ τέλους, τὴν πρώτην φορὰ πού θὰ παρουσιασθῇ εὐκαιρία νὰ ρίξῃ τὸν κύβο καὶ νὰ τὰ ὁμολογήσῃ ὅλα. Καὶ ὅμως δὲν τολμᾷ. ἄχ, δὲν ἔχει τὸ θάρρος καὶ περνᾷ μιὰ εὐκαιρία μετὰ τὴν ἄλλη καὶ δὲν τὸ ἀποφασίζει ἔως πού ἐρχεται ἡ μέρα πού δὲν μπορεῖ πιά νὰ κρατηθῇ. ... Ἀχ, συγχωρήστε με! Εἶπα τόσα πολλά, σὰς παρακαλῶ, συγχωρήστε με. Νὰ προχωρήσωμε τώρα; Ἀχ, Δάγνη, πόσο σὰς ἀγαπῶ καὶ εἶμαι εὐγνώμων μόνο πού μπόρεσα καὶ σὰς τὸ εἶπα!

Ἐκεῖνη τὸν ἄκουε μὲ πολλὴ ἀπορία καὶ δὲν εἶχε πῇ οὔτε μιὰ λέξι. Ἀκόμα ἐστέκοντο καὶ οἱ δύο σιωπηλοί.

— Μὰ ἀλήθεια πρέπει νὰ εἶστε τρελλός! εἶπε κουνώντας τὸ κεφάλι. Καὶ ἔπειτα χλωμὴ καὶ λυπημένη ἐπρόσθεσε.

— Ξέρετε πῶς εἶμαι ἤδη ἀρραβωνιασμένη, δὲν τὸ ξεχνᾶτε, μάλιστα τὸ λαμβάνετε ὑπ' ὄψιν, καὶ ὅμως...

— Βέβαια τὸ ξέρω! εἶπε ἐκεῖνος. Μπορῶ νὰ ξεχάσω τὸ πρόσωπό του καὶ τὴν στολή του; Εἶναι ὥραϊος, κανένα λάθος δὲν τοῦ βρίσκω, καὶ ὅμως θὰ ἤθελα νὰ ἦτον πεθαμένος καὶ νὰ μὴν ὑπῆρχε!

Τί ὠφελεῖ πού εἶπα χίλιες φορὲς στὸν ἑαυτό μου: Δὲν ἔχεις τίποτα νὰ περιμένῃς ἔδῳ, εἶναι ὥραϊος, εἶναι ἀξιοματικός, ἐνῶ ἐσὺ δὲν εἶσαι τίποτα, εἶσαι ἀγρονόμος· κ' ἔπειτα εἶναι κ' ὅλας ἀρραβωνιασμένος μαζί της! Μὰ ἡ καρδιά δὲν ὑποχωρεῖ μπρὸς σὲ τίποτα, οὔτε μπρὸς στοὺς ἀδύνατο πράμα. Ἀχ, μιλήστε μου μὲ λίγη καλοσύνη, γιὰ χάρι τῆς ἀγάπης μου! Βλέπετε, δὲν εἶνε πῶς θέλω νὰ σὰς ἀγαπῶ, μὰ δὲν μπορῶ νὰ κάνω ἄλλιως. Ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει καμιά ἐλπίς; Εἶστε γιὰ πάντα χαμένη γιὰ μένα;

Ἀχ, ὄχι, ὄχι ἀκόμα, ἔ, Καλή μου, γλυκεῖά μου, ὄχι ἀκόμα!

— Ναί, ναί, μὴ μὲ ἀπελπίζετε! φώναξε ἐκεῖνη. Τί θέλετε νὰ κάμω; Τί σκέπτεστε; Θέλετε νὰ... Κύριε ἐλέησον, ἔλατε στὰ καλά σας! Ἀς μὴ μιλοῦμε πιά γι' αὐτό. Τώρα τὰ χαλάσατε ὅλα μὲ μερικὰ ἀνόητα λόγια· καὶ τώρα δὲν πρέπει πιά νὰ ξαναδωθοῦμε. Γιατί νὰ εἶστε τέτοιος; Ἀνμποροῦσα νὰ τὸ εἶχα προῖδει; Ἀς εἶναι, φτάνει τώρα, σὰς παρακαλῶ καὶ γιὰ τὸ δικό σας καὶ γιὰ τὸ δικό μου καλὸ. Τὸ βλέπετε καλὰ πῶς δὲν μπορῶ νὰ σὰς εἶμαι τίποτα· οὔτε καταλαβαίνω πῶς μπόρεσε ποτὲ καὶ τῶβαλε ὁ νοῦς σας. Λοιπόν, τώρα πρέπει νὰ τελειώσῃ· τώρα πρέπει νὰ φύγετε. Ἀν ξέρατε τί ἀνῆσυχῃ πού εἶμαι! Ἀν θέλετε νὰ μοῦ κάνετε μιὰ μεγάλη χάρι, γυρίστε πίσω σπῆτε σας καὶ προσπαθήστε νὰ τὸ παύσετε ἀπόφρασι. Δὲν θέλετε νὰ μὲ κάνετε νὰ λυπηθῶ; ἔ; Ἀχ Θεέ μου, καὶ γιὰ σὰς λυποῦμαι τόσο πολὺ, μὰ δὲν μπορῶ νὰ κάνω ἄλλιως!

— Μὰ τί, νὰ σὰς ἀποχαιρετήσω σήμερον γιὰ πάντα; Εἶναι ἡ τελευταία φορὰ πού σὰς βλέπω; Ὁχι, ὄχι, ἀκούστε! Συγχωρήστε με, θὰ εἶμαι ἡσυχος. Ἀν σὰς ὑποσχεθῶ τώρα πῶς θὰ εἶμαι ἡσυχος καὶ πῶς θὰ μιλήσω γιὰ ὅτι ἄλλο πράμα θέλετε καὶ ποτὲ πιά γι' αὐτό, δὲν μπορῶ τότε νὰ σὰς δῶ πάλι μιὰ φορὰ; Ἐ; ἂν εἶμαι πολὺ ἡσυχος; Καμιά φορὰ ὅταν τύχῃ καὶ βαρεθῇτε ὅλους τοὺς ἄλλους· μόνο γιὰ νὰ μὴ εἶναι σήμερον ἡ τελευταία φορὰ. Δὲν σὰς ζητῶ περισσότερο, μὴ μοῦ τὸ ἀρνηθῇτε αὐτό. Πάλι κουνᾶτε τὸ κεφάλι; — τὸ ὥραϊο σας τὸ κεφάλι, μὰ τὸ κουνᾶτε. Πῶς εἶναι ὅλα, ὅλα ἀδύνατα... Ἀκόμα κ' ἂν δὲν θέλετε νὰ μὲ συγχωρήσετε, ὅμως πῆτε μου ναί, γιὰ νὰ μοῦ κάνετε μιὰ εὐχαρίστησι· ἦρθαν τὰ πράματα τόσο λυπηρὰ σήμερον, τόσο λυπηρὰ, ἐνῶ τὸ πρῶτ' ἀκόμα τραγουδοῦσα! Μόνο μιὰ φορὰ! Σὰς παρακαλῶ τόσο τόσο πολὺ!

— Μὰ δὲν ἔπρεπε νὰ μοῦ τὸ ζητᾶτε, ἀφοῦ δὲν μπορῶ νὰ τὸ ὑποσχεθῶ. Κ' ἔπειτα τί θὰ ὠφελοῦσε; Πηγαίνετε τώρα ἀλήθεια πηγαίνετε! Ἴσως νὰ ξαναδωθοῦμε, δὲν ξέρω, μὰ μπορεῖ. Μὰ πηγαίνετε τώρα ἀκοῦτε; φώναξε ἀνυπόμονα,

θὰ μοῦ κάνετε ἀλήθεια χάρι νὰ φύγετε. Μπορεῖ νὰ ῥθῇ καὶ κανεὶς...

Σιγῇ.

Τὴν κύταξε, τὸ στῆθος τοῦ ἀνεβοκατέβαινε ταραγμένο. Ἐπειτα μάζεψε θάρρος καὶ χαιρέτησε νὰ φύγῃ· ἄφησε τὸν σκούφο τοῦ νὰ πέσῃ κατὰ γῆς κ' ἔπιασε τὸ χέρι της, πού οὔτε τοῦ τὸ εἶχε δώσει καθόλου καὶ τῶσφ' ἔδινε δυνατὰ μέσα στὰ δικά του. Ἐκεῖνη φώναξε λίγο καὶ τότε τῆς ἄφησε τὸ χέρι, λυπημένος, ἀπελπισμένος πού τὴν ἔκανε νὰ πονέσῃ. Ἐστέκετο καὶ τὴν ἐκύταζε καθὼς ἐκεῖνη ἀπομακρύνονταν. Ἀκόμα μερικὰ βήματα, ἔπειτα δὲν θὰ ἐφαίνετο πιά. Δὲν θὰ τὴν ξανάβλεπε ποτὲ πιά, ποτέ· οὔτε ἀπὸ εὐγένεια δὲν εἶχε πῇ ἓνα ναί, ἂν καὶ τῆς τὸ εἶχε ζητήσει σὰν χάρι. Τὸ αἷμα τοῦ ἀνεβαίνει στοὺς κεφαλῆς· δαγκάνει τὰ χεῖλια τοῦ πού τὰ πληγώνει καὶ θέλει νὰ φύγῃ, νὰ τῆς γυρίσῃ τὴν ῥάχη, μέσ' στὸν θυμὸ τοῦ... Μὰ ὄχι, ἦτον ἄντρας ἐπὶ τέλους· ἦταν καλὰ ἔτσι, ὅλα ἦταν καλὰ, ἀντίο γιὰ πάντα!...

Διὰ μιᾶς ἐκεῖνη γύρισε καὶ εἶπε:

— Καὶ τὴν νύχτα νὰ μὴ τριγυρίζετε γύρω στοὺς σπῆτε μας, ἀλήθεια, ξέρετε, δὲν πρέπει. Ἐσεῖς λοιπὸν εἶστε πού κάνετε τόσες βραδιὰς τώρα τὸν Μπίσκε νὰ γαυγίζῃ ἔτσι ἄγρια· μιὰ νύχτα ὁ πατέρας σχεδὸν πῆγε νὰ σηκωθῇ. Νὰ μὴ ἐρχεστε, ἀκοῦτε; Ἐλπίζω πῶς δὲν θέλετε νὰ μᾶς καταστρέψετε κ' ἑμένα καὶ σὰς τὸν ἴδιο;

Μόνο αὐτὲς τίς λέξεις εἶπε· μιὰ τοῦ Νάγκελ ὁ θυμὸς, μόλις ἄκουσε τὴν φωνή της, ἀμέσως πέρασε.

— Καὶ εἶναι καὶ σήμερον τὰ γενέθλιά μου! εἶπε. Καὶ σκέπασε μὲ τὰ χεῖριά του τὸ πρόσωπο καὶ κίνησε νὰ φύγῃ.

Ἡ Δάγνη τὸν κύταξε, σκέφτηκε μιὰ στιγμή κ' ἔτρεξε πάλι πίσω. Τὸν ἔπιασε ἀπ' τὸ χέρι.

— Συγχωρήστε με! εἶπε, λυποῦμαι πού τὸ ξέχασα αὐτό. Μὰ μὴ γίνεστε τώρα δυστυχῆς γιὰ μένα· βλέπετε, δὲν μπορῶ νὰ σὰς εἶμαι τίποτα. Μὰ ἴσως ξαναδωθοῦμε πάλι· δὲν νομίζετε; Τώρα ὅμως πρέπει νὰ πηγαίνω. Καλὴ ἀντάμωσι!

Γύρισε καὶ ἀπομακρύνθηκε γλήγορα.

(Μεταφρασ. Τ.)

[Ἀκολουθεῖ]

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

ΤΟ ΔΕΚΔΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἀγαπητέ μου φίλε,

... 28 Νοεμβρίου 1911

ΜΑΘΕ λοιπόν και την καινούργια μου ένασζόληση. Προμηθεύτηκα τελευταία μία φωτογραφική μηχανή και τριγυρίζω, όσο μου βαστούν τα πόδια μου και παίρνω φωτογραφίες. Θά σου φανή παράξενο ίσως. Μά η άργία, βλέπεις, δεν είναι πάντα «μήτηρ καζίας». Κάποτε και πολύ συχνά μάλιστα είναι μητέρα καλοσύνης και ωμορφιάς. Ούτε η δουλειά ούτε η άργία είναι τίποτε μοναχά τους. Στο βάθος βρίσκεται πάντα ο άνθρωπος ο άργος κι' ο άνθρωπος ο δουλευτής. Ἀκόμη κάποτε δουλεύοντας κἀνείς μένει άργος και, μένοντας άργος, δουλεύει χωρίς να το καταλαβαίνει. Ἀπό μία τέτοια αντίληψη πέρνοντας άρρηκτῇ νομίζω κι' ο τέτοιος άνθρωπος πόνει άργός και, μένοντας άργός, δουλεύει χωρίς να το καταλαβαίνει. Ἀπό μία τέτοια αντίληψη πέρνοντας άρρηκτῇ νομίζω κι' ο τέτοιος άνθρωπος πόνει άργός και, μένοντας άργός, δουλεύει χωρίς να το καταλαβαίνει.

Κάνω φωτογραφίες λοιπόν. Πρέπει να σου πω πως ἤμουν γεννημένος για ζωγράφος. Ἀπό μικρό παιδί είχα πάντα μίαν αντίληψη ζωγραφική του κόσμου και συχνά το χέρι μου κουνιότανε για να στερεώσει επάνω στο χαρτί ένα σχῆμα, δυο γραμμές, μία σύνθεση απαντημένη στη φύση ή δημιουργημένη μέσα στη φαντασία μου. Δεν ἔγινα όμως ποτέ μου ζωγράφος και το χέρι μου δε γυμνάστηκε να δουλεύει πιστά και τεχνικά τη φαντασία μου. Τώρα, με τη μηχανούλα μου, ξαναβορῶ σκω τον έναν μου. Ζωγραφίζω χωρίς ναμια ζωγράφος. Και νοιώθω πως μπορώ να βάζω την ψυχή μου μέσα στο μικρό τετράγωνο κουτί, όπως θά την έβαζα στην παλέτα μου ή στην άκρη του κραγιονού μου.

Δεν φαντάζεσαι πόσες εικόνες βρίσκω έτοιμες στη φύση. «Βρίσκω» είναι ένας λόγος. Ὅταν βρίσκει όμως κάποιος, δημιουργεί. Κάνει δηλαδή προοπτικό έργο. Γιατί άλλο βρίσκει ο ένας, άλλο ο άλλος, και άλλος δὲ βρίσκει τίποτε. Ἀλλά μήπως είναι μονάχα το θέμα; Σὲ χίλια δυο άλλα έπεμβαίνει ή προσωπικότης μου, το έγώ μου, ή ψυχή μου. Διαλέγω το φῶς, τη θέση, τη στιγμή. Σκλαβώνω τη στιγμήαία διάθεση και της φύσεως και της ζωής. Συνδυάζω, ξεχωρίζω, ενόσω εκλέγω. Κάνω τη φύση να περάσει πρώτα από μένα, απ' την ιδιοσυγκρασία μου, σύμφωνα με τον όρισμό του Ζολά, πριν φτάσει στο φακό της μηχανής μου. Την έσωτερική πάλι ζωή των πραγμάτων την αρπάζω στη στιγμή, που κρυφοδείχνεται και τη στερεώνω για το φῶς που της πρέπει επάνω στην πλάκα, όπως θάκανε ο ποιητής, ο γλύπτης, με τα δικά του τα μέσα. Έννοείς ότι όλα αυτά μου δίνουν την απόλαυση την καλλιτεχνική και τη χαρά του δημιουργού.

Μὲ το άλλο θά σου στείλω μερικά απ' τα έργα μου κι' έχω την άξίωση να με γνωρίσης μέσα σ' αυτά. Να πῶς: «Ὁ δάσκαλός μου ο γέρον Ἀσώφρος εἶν' ἔδω μέσα με την αίσθητικὴ του και με τη φιλοσοφία του άκόμη». Τὸ ὕψος είναι ο άνθρωπος. Τὸ ὕψος μου κι' ἔμένα δάσκαρον ἐλπίζω να μ' ανακαλύψης ἐκεῖ μέσα.

Σὲ φιλῶ
Α Σ Ο Φ Ο Σ

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

«Προλεγόμενα εἰς τὸ Νεοελληνικὸν Λεξικόν», ὑπὸ Ἀθαν. Χ. Μπούτουρα.

Εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ συντόμου αὐτοῦ βιβλίου ὀφείλεται κάποια εὐγνωμοσύνη ἀπὸ μέρος τῆς σκεπτομένης μερίδος τοῦ ἔθνους, διότι, ἂν δὲν εἶναι ὁ πρῶτος,

εἶναι ὁμιῶς ὁ θαρραλέωτερος ἀπὸ τοὺς νέους μας ἐπιστήμονας, ποὺ τοὺς ἀγῶνας τῶν εἰς ἐπιστημονικὰ ζήτηματα θέλουν πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ τοὺς περιβάλλουν με κοινωνικὸν χαρακτήρα. Εἰς μίαν κοινωνίαν σὰν τὴν ἰδικήν μας ἡ φωνὴ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν, ὅταν ἀγωνίζονται ὑπὲρ ἰδεῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἔχει κυρίως σκοπὸν νὰ ἀφυπνίσῃ ψυχὰς ὑποδουλωμένας ἀκόμη εἰς τὴν μαγείαν τοῦ ψεύδους, εἰς τὴν ἀβουλίαν, εἰς τὸν δισταγμὸν ἀπέναντι τῆς ἀληθείας. Ἡ ἀνάμειξις τῶν τοιούτων εἰς ὁποιαδήποτε ἐπιστημονικὴν πάλιν εἶναι καὶ ἀγὼν κοινωνικός, ἀφοῦ ἡ πάλῃ αὐτὴ ἀνασύρη καὶ τὸν πέπλον μερικῶν ἠθικῶν ἐλαττωμάτων μας. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν αὐτὴν τὸ σύντομον τοῦ κ. Μπούτουρα βιβλίον πρέπει νὰ ἐλκύσῃ πολὺ τὴν προσοχὴν τῶν σκεπτομένων. Ἐνῷ μᾶς ἐξιστορεῖ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας, σύμφωνα με τὴν ὁποίαν θὰ γίνεταί ἡ συγγραφή τοῦ νεοελληνικοῦ λεξικοῦ καὶ μᾶς φανερώνη τὰ ἀσθενῆ μέρη τοῦ τρόπου αὐτοῦ, συνάμα δὲ μᾶς δίδει πεισιτικά ἀποδείξεις τῆς ἐπιστημονικῆς του ἱκανότητος καὶ ἀξίας, ἔχει καὶ τὴν δύναμιν, τὴν μεγάλην ἠθικὴν δύναμιν, νὰ ἐξετάσῃ μερικὰ προσωπικὰ ζητήματα, στενῶς συνδεδεμένα πρὸς τὰ ἐπιστημονικὰ, κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὸ βιβλίον νὰ γίνεταί μᾶλλον κοινωνιολογικόν. Τὸ στενὸν ἴσως θέμα του, τὸ περιστρεφόμενον εἰς γεγονότα γνωστὰ κατὰ τὰ περισσότερα σημεῖα τῶν, γενικεύεται καὶ παρουσιάζεται ἐνώπιόν μας ὑπὸ ὅλως διαφορετικὴν μορφήν. Δὲν πρόκειται πλέον μόνον διὰ τὴν συντάξιν τοῦ νεοελληνικοῦ λεξικοῦ, διὰ τὸν τρόπον τῆς σχετικῆς ἐργασίας καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἢ μὴ αὐτῆς· πρόκειται περισσότερον διὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ λυπηροῦ φαινομένου ὅτι ἡ ἔλλειψις χαρακτήρος, πίστεως εἰς τὰς ἰδέας, καὶ εὐλαϊτικῆς καθοδηγίαι σκέψεις καὶ πράξεις, ποὺ ἡμποροῦν νὰ ἔχουν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν κοινωνίαν μας. Τὸ ὅλον βιβλίον τοῦ κ. Μπούτουρα διαπνέεται ἀπὸ πνεῦμα διανοητικῆς ἐλευθερίας ἀσυνήθους ἀκόμη διὰ τὴν ἐποχὴν μας καὶ αὐτὸ, δι' ἐμὲ τουλάχιστον, εἶναι συστατικὸν καλύτερον ἀπὸ ὅλην τὴν ἄλλην—τὴν ὅχι καὶ μικράν ἄλλως τε—ἐπιστημονικὴν του ἀξίαν.

«Τραγοῦδια», Ἀγγέλου Σίβυλλα

Τὶ εὐτύχημα ποὺ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔχει 22 μόνον σελίδας. Ὅποιος ἀπὸ ὑποχρέωσιν πρέπει νὰ τὸ διαβάσῃ, τὸ ἀρίνει γλήγορα εἰς τὴν ἄκρην διὰ τὰ μὴ τὸ ἐνθυμηθῇ πλέον. Στίχοι κοινότατοι, με ἀδυναμίαν πολλήν εἰς τὴν παράταξιν τῶν, ἀδικοῦ ἀπὸ κάθε ἰδέαν, ὅχι γενναίαν, ἀλλὰ τουλάχιστον συνηθισμένην, ἀδικοῦ ἀπὸ κάθε νεανικὴν ὁρμήν. Ἐρωτοπάθεια γλυκανάλατη καὶ παραλήρημα ὑπερρομαντικόν. Καὶ δι' αὐτὸ ἀπορεῖ κανεὶς πῶς εἰς τὰ τραγοῦδια αὐτὰ συνυπάρχουν καὶ δύο—τρία, ποὺ ἔχουν νὰ κάμουν κάπως με τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀπλὴν ἀπεικονίσιν τῆς.

ΗΛ. Π. Β

ΑΠΟ ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ

Ἀϊνριχ φὸν Κλάϊστ

Εἰς ἓνα θαμνώδη λόφον παρὰ τὴν ὄχθιν τῆς μικρᾶς Wannsee, πλησίον εἰς τὴν γερμανικὴν πρωτεύουσιν, εἶναι ἓνας ἐρημικὸς τάφος σκεπασμένος με ἀραιὸν κισσόν. Ἐδῶ ἀνεπαύθη πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἀπὸ τὴν ὁδὴν τῆς ζωῆς ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους, ἀλλὰ καὶ ἀτυχεστέρους ποιητὰς τῆς Γερμανίας. Ὁ Ἀϊνριχ φὸν Κλάϊστ, ὁ πρῶστος ποιητής, τὸν ὁποῖον ἡ ἐποχὴ του,

θαμβωμένη ἀπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Γκαίτε δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναγνωρίσῃ, κατέφυγε τὴν 21 Νοεμβρίου 1811 εἰς τὸ ἐρημικὸν αὐτὸ μέρος διὰ νὰ δώσῃ τέρας σὴν ζωὴν του καὶ σὴν ζωὴν τῆς φίλης του Ἀρριέτας Φόγκελ, κουρασμένος ἀπὸ τὴν βιοπάλην τόσον ὥστε «ὅταν ἐξεμύτισε στὸ παράθυρον, τοῦ προξενούσε πόνον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ποὺ ἔλαμπε ἐκεῖ».

Βεβαίως καὶ οἱ δύο ἄνθρωποι, ποὺ εἰς μίαν στιγμὴν ψυχικῆς καὶ σωματικῆς κοπώσεως καὶ ἀπελπισίας ἐξήτησαν τὴν γαλήνην εἰς τὸν θάνατον, ἦσαν παθολογικαὶ φύσεις προσβεβλημένα ἀπὸ τὴν νοσηρὰν μωστικοπάθειαν τῆς ρομαντικῆς ἐποχῆς καὶ θηρεύουσιν τὴν ἀπόλαυσιν εἰς τὸν πόνον. Ἐν τοῦτοις ἡ ἀπογοήτευσις, ποὺ ἔφερε τὸν ποιητὴν τῆς «Σπασμένης στάβινας» σὴν αυτοκαταστροφὴν, δὲν βαρύνει ὀλιγώτερον τὸ γερμανικὸν ἔθνος τοῦ καιροῦ του ποὺ τὸν ἄφησε νὰ πεινάσῃ κυριολεκτικῶς. Ὁ ταπεινὸς ἀγὼν διὰ τὴν ὕψιστην ὑπαρξίν τὸν ἐξήντησε τόσον ὥστε νὰ σύρεται στὴν ζωὴν με σπασμένα φτερά. Μία ἀδάμαστος φιλοδοξία τοῦ ἐγέμισε τὴν ὑπερήφανον ψυχὴν ὥστε νὰ ζητῇ νὰ ἀρπάξῃ «τὸ στεφάνι ἀπὸ τὸ μέτωπον» καὶ αὐτοῦ τοῦ Γκαίτε. Ὁ Πρίγκηψ τοῦ Ὁμβούργου καὶ τὸ ἄλλο του ὁρμητικὸν δρᾶμα «Καίτεχν φὸν Αἰλμπρον» δὲν ἔγιναν δεκτὰ στὸ Ἐθνικὸν Θέατρον τοῦ Βερολίνου καὶ τὸ δαιμόνιον τοῦ ποιητοῦ τῆς «Πενθεσιλείας» ἔμεινε ἀκατάληπτον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Γκαίτε, ὁ ὁποῖος ἐάν ἤθελε ἡμποροῦσε νὰ τὸν βοηθῇ μ' ἓνα του μόνον λόγον.

Ἀλλὰ διὰ τὴν ἁρμονικὴν, τὴν ἑλληνοθρεμμένην ψυχὴν τοῦ Γκαίτε ἡ βορεινὴ τραχύτης τοῦ ἐποχονδριακοῦ Κλάϊστ καὶ τὸ βίαιον τῶν θεμάτων του ἦσαν ἀνυπόφορα, τὸν εὗρισκε παραπολὺ πρῶστος καὶ ἔβλεπε στὴν ποιήσιν του μόνον τὸ παθολογικὸν τῆς χροῖας εἰς βαθμὸν μάλιστα ποὺ μερικὰ μέρη τῶν δραμάτων του νὰ τοῦ φαίνωνται κωμικά. Κ' ἔτσι ἔλαβε ἀπέναντί του τὴν ἐπίμονον ἀρνητικὴν στάσιν, ἰδίαν με τὴν στάσιν τοῦ λοιποῦ κόσμου. Ἀλλὰ ὁ ποιητὴς Κλάϊστ ἐδιψοῦσε ἀγάπην ὁμοίαν με τὴν ἐκστατικὴν ὁρμήν, με τὴν ὁποίαν ἡ Κλάϊτε φὸν Αἰλμπρον λατρεῖται τὸν ἱππότην τῆς, ὁμοίαν με τὸ βίαιον πάθος, με τὸ ὁποῖον ἡ Πενθεσιλεία ξεσχοῖ τὸν Ἀχιλλέα. Καὶ ἀντὶ ἀγάπης καὶ κατανόησεως δὲν εὗριζε μόνον ψυχρότητα, ἀλλὰ οὔτε καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἐπιούσιον ψωμί. Καὶ ὑπέφερε ὅσον δὲν ἔχουν ὑποφέρει πολλοὶ ἄνθρωποι. Καὶ ἡ μεγαλοφυΐα του, ἀντὶ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ ποὺ ἡμποροῦσε νὰ φθάσῃ, ἔπεσε στὴν μελαγχολίαν, στὴν βαρυνμίαν, στὴν μικρόχολον σκέψιν καὶ στὴν ἀπομόνωσιν, ἕως οὔ συνήντησε τέλος εἰς τὴν ὑπερνευρικὴν φίλην του τὸν σύντροφον, ποὺ εὐρέθη πρόθυμος νὰ τὸν ἀκολουθῇ στὸν θεληματικὸν θάνατον. Ὁ ποιητὴς ἦτο μόλις 34 ἐτῶν.

Ἐκατὸν ἔτη ἐπέρασαν ἀπὸ τότε καὶ ὁ ἔορτασμός τῆς ἑκατοστῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου του εὗρισκε σήμερον τὸν Κλάϊστ εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας, στὸ πλευρὸν τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Σίλλερ. Βιβλία ἐπὶ βιβλίων γράφονται διὰ τὴν ποιήσιν του καὶ τὴν ζωὴν του, τὰ θέατρα παίζουν τὰ ἔργα του καὶ ἡ ἱστορία τῆς μεταγενεστέρως ἀναγνωρίσεως ἐπαναλαμβάνεται ἄλλην μίαν φορὰν.

Ἐνα νέον ἔργον τοῦ Γκαίτε

ΦΑΙΝΕΤΑΙ κάπως παράδοξον τὸ νέον, ἐν τούτοις εἶναι ἀληθινόν. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου τῶν «Μαθητικῶν χρόνων» τοῦ Βίλελμ Μάιστερ, ποὺ εἶχε ἀναγγελεθῇ πέρυσι ὅτι εὐρέθη εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ ἡ φήμη ἔλεγε ὅτι εἶναι καλλιτεχνικῶς ἀνώτε-

ρον ἀπὸ τὴν μεταγενεστέραν ἐπεξεργασίαν του. Τὸ χειρόγραφον ἐξεδόθη ἡδη εἰς βιβλίον καὶ ἑκατὸν εἰκοσι πέντε ἔτη ἀκριβῶς ἀφ' οὗτοῦ ἐγράφη παρουσιάζεται ἓνα νέον ἔργον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Διότι ἡ «θεατρικὴ ἀποστολὴ τοῦ Βίλελμ Μάιστερ», ὅπως τιτλοφορεῖται, δὲν εἶναι ἓνα ἀπλοῦν σχεδιάσμα ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐπεξεργάσθη ἔπειτα ὁ Γκαίτε τὴν νέαν μορφήν τοῦ μεγάλου μυθιστορηματός του, ἀλλὰ τὰ δύο κείμενα ἡμποροῦν νὰ θεωρηθοῦν μᾶλλον ὡς δύο ξεχωριστά, σχεδὸν ἀνυπόπαρκα ἔργα.

Ἡ «θεατρικὴ ἀποστολὴ» ἐγράφη εἰς τὸ διάστημα τῶν δέκα ἐκείνων ἐτῶν, ποὺ ὅπως ἐπιστενέτο ἕως τώρα ὁ Γκαίτε εἶχε παύσει νὰ καταγίνεται με τὴν τέχνην καὶ εἰργάζετο μόνον διὰ τὸ κρατίδιον τοῦ δουκὸς Καρόλου Αὐγούστου καὶ διὰ τὸ γενικὸν καλόν. Ἐπειτα ἡ δραπέτευσίς του εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸν ἔκαμε νὰ φέρῃ ἀτελείωτον τὸ ἔργον καὶ ὅταν ἐπέστρεψε ἀπὸ ἐκεῖ, ἄλλος ἄνθρωπος πλέον, καὶ μετὰ πολλὰ ἔτη ἔγραψε τὰ «Μαθητικὰ χρόνια», ἔσχισε τὸ παλαιὸν χειρόγραφον, ἀφοῦ μετεχειρίσθη τὸ περιεχόμενον του μόνον ὡς ἀκατέργαστον ὕλικόν. Ἀλλὰ μία ἐλβετικὴ φίλη του, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε στείλῃ τὸ χειρόγραφον προηγουμένως, ἐκράτησε ἀντίγραφον καὶ αὐτὸ ἀνεκαλύφθη τώρα.

Ὅταν ὁ Γκαίτε ἔγραψε τὰ «Μαθητικὰ χρόνια» φαίνεται ὅτι εἶχε χάσει πλέον τὴν παλαιὰν διάθεσιν του καὶ αἱ νεανικαὶ ἐξομολογήσεις, ποὺ περιέχει τὸ παλαιὸν κείμενον, τοῦ εἶχαν γίνει κάπως ξένα. Ἐτσι ἡμπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι ἐνῷ τὰ «Μαθητικὰ χρόνια» μᾶς δίδουν ρυθμοποιημένην τὴν αἰσθητικὴν μόρφωσιν τοῦ ὁρίμου ποιητοῦ, ἡ «θεατρικὴ ἀποστολὴ» διηγείται ἀμεσώτερα τὰς νοπὰς ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν πρώτων χρόνων του. Εἶναι ἓνα καθ'αυτὸ θεατρικὸν μυθιστόρημα εἰκονίζον ρεαλιστικὰ μίαν ἐποχὴν με πρόσσωπα ζωγραφισθέντα ἀπὸ ζωντανὰ πρότυπα, με σκηνὰς καὶ τόπους εἰς τοὺς ὁποῖους ἀναγνωρίζεται ἡ Γερμανία τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Τὸ ὕψος του δὲν ἔχει βέβαια τὴν μεγαλόφωνον λυρικὴν ὁρμήν τοῦ Βέρθερ καὶ τείνει περισσότερον εἰς τὴν ἐπικὴν ἡρεμίαν τῶν κατόπιν χρόνων, ἐν τούτοις ἀναγνωρίζεται σ' αὐτὸ ἀκόμη ὁ Γκαίτε τῆς ἐποχῆς τοῦ σοῦφρ καὶ τραγῶν, ἡ ἡ γλώσσα του διατηρεῖ ἀκόμη πολλοὺς τόνους λαϊκῆς χροῖας καὶ παρυστατικότητος. Στοιχὲς διαλόγου καὶ τὰς περιγραφὰς δὲν ἀποφεύγει τὸ τραχὺ καὶ τὸ δομῶν, τὰ πρόσσωπα εἶναι περισσότερον πρωτογενῆ, αἱ παθητικαὶ σκηναὶ παρουσιάζονται με ὅλην τὴν νεανικὴν φλόγα, οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας εἶναι ζωγραφισμένοι με φανεράν πολεμικὴν πρόθεσιν, ἡ κοινωνικὴ κατάστασις, αἱ οικονομικαὶ ἀντιθέσεις δεικνύονται ἔωρύτερα καὶ ζωντανώτερα καὶ τέλος καὶ μορφαὶ καὶ περιστατικὰ δὲν ἔχουν ἐδῶ τὸν συμβολικὸν καὶ ἀλληγορικὸν χαρακτήρα, ποὺ ξενίζει καὶ δίδει κάποιαν αἰνιγματικὴν χροιάν εἰς πολλὰ μέρη τῶν «Μαθητικῶν χρόνων». Μὲ ἓνα λόγον, ὁρσερώτερον, πρωτογενέστερον, ἀμεσώτερα ἀντλημένον ἀπὸ τὴν ζωὴν τὸ ἔργον αὐτὸ παρουσιάζει τὸν Γκαίτε εἰς μίαν ἐποχὴν τῆς ζωῆς του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχουν πολλὰ κείμενα, ποὺ νὰ μαρτυροῦν ὅπως αὐτὸ τὸν τότε τρόπον τῆς σκέψεως καὶ τῆς αἰσθησεως του. Καὶ μολονότι ἀπῶστασμα καὶ μολονότι καταδικασμένον ἀπὸ τὸν ἴδιον καὶ ἀδιάφορον ἀκόμη ἀν' ἀνώτερον καλλιτεχνικῶς ἢ κατώτερον ἀπὸ τὰ «Μαθητικὰ χρόνια», λαμβάνει παρ' αὐτὰ ξεχωριστὴν θέσιν μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ Γκαίτε ὅχι μόνον ὡς τεκμήριον ὁρισμένης ἐποχῆς τῆς ζωῆς του, ἀλλὰ καὶ ὡς αὐτοτελὲς καλλιτεχνικὸν δημιούργημα.

ΘΑΝΟΣ ΒΛΕΚΑΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

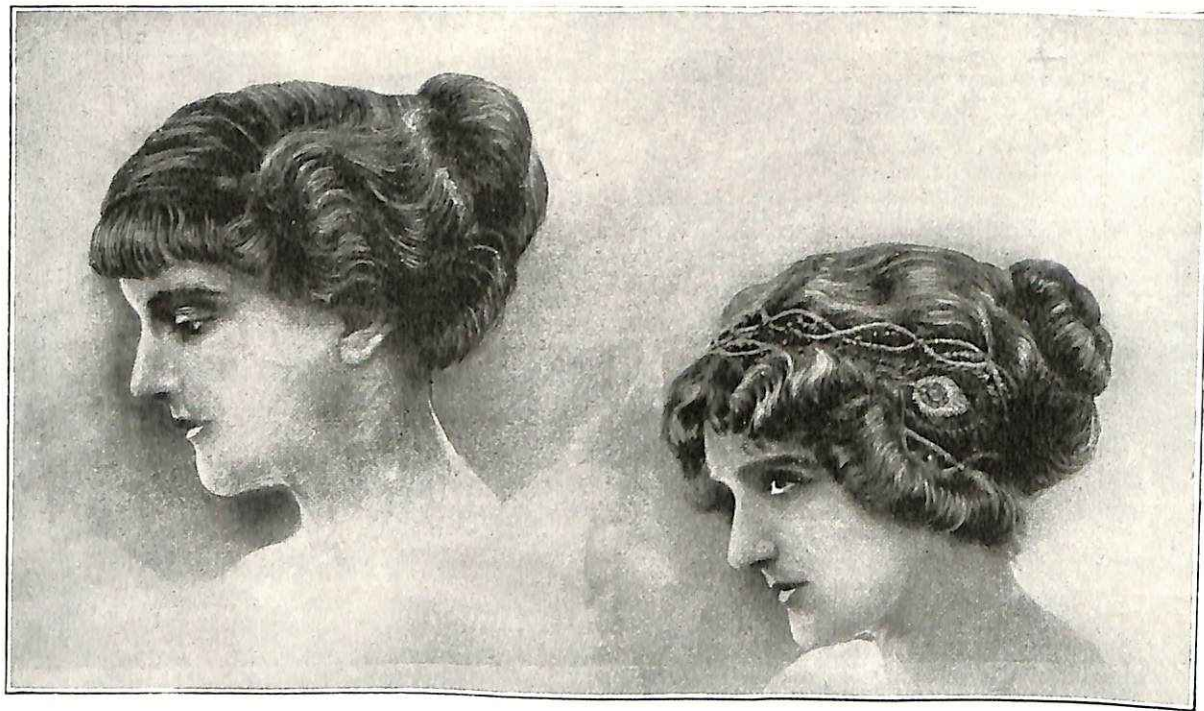
Ἀρχαιολογικά εὑρήματα ἐν Ἀθήναις

ΕΠΙ τῆς ὁδοῦ Ἀλβανίας πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Κολωνοῦ σκαπτομένων τῶν θεμελίων τῆς οἰκίας τοῦ ἐξ Ἀνδρου Χ. Κακλαμάνου ἀνεκαλύφθησαν τρεῖς τάφοι τοῦ 4ου π. Χ. αἰῶνος. Οἱ δύο ἐκ τούτων ἀποτελοῦντο ἐκ λάρναιος ἐκ λίθου ἀμυγδαλίτου καὶ εἶχον ἐπίπεδον κάλυμμα ἐκ πλακῶν τῆς αὐτῆς ὕλης. Ἐν τούτοις εὑρέθησαν μαρμαρίνα ἀλάβαστρα, μικρὰ πυξίδια μὲ μέλαν γάνωμα πλήρη μικρῶν πλακουντίων ψιμυιδίου καὶ ἐν χαλκοῦν στερογγύλον κάτοπτρον μὲ ἀπλὰ τινὰ χαράγματα. Ὁ τρίτος ἀποτελεῖτο ἐκ μαρμαρίνης λάρναιος καὶ εἶχε κάλυμμα ἐκ μᾶς μεγάλης τριγωνικῆς μαρμαρινῆς πλακός· ἐν αὐτῇ εὑρέθησαν ὀλίγαι χάνδραι ξύλιναι ἐπίχρυσοι ἐκ κοσμημάτων, ἐν σιδηροῦν μαχαίριδιον καὶ ἐν χρυσοῦν κοσμημάτων ἀποτελούμενον ἐκ μικροῦ κλαδίσκου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἴσταιται μικρὰ πτερωτὴ Νύξη.

Ἐκ τινος οἰκίας παρὰ τὴν Μητροπόλιν ἀποτεριζομένην μετεκομίσθησαν εἰς τὸ Ἐθνικὸν ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον τὰ ἑξῆς:

1ον Ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον ὑστέρων ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐκ πλακὸς σχήματος παραλληλογράμιον, ἐφ' οὗ παρίστανται ἀριστερὰ γυνὴ καθήμενὴ ἐπὶ θρόνου καὶ δεξιὰ ἀνὴρ ὄρθιος, μετὰξὺ δὲ τῶν δύο μία μικροτέρα νεάνις καὶ εἰς νεαρὸς ἀνὴρ μικροτέρου ἢ ὁ ὄρθιος ἀνὴρ ἀναστήματος· ὀπισθεν τῆς καθήμενης γυναικὸς μικρὰ παιδίον, ὡς καὶ παρὰ τὸν ἐπὶ δεξιὰ ὄρθιον ἀνδρὰ μικρὸς παῖς. Κάτωθεν τοῦ ἀναγλύφου ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή

ΛΕΟΝΤΙ ΚΑΙ ΝΕΙΚΟΠΟΛΙ ΤΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ
ΣΤΡΑΤΟΝΕΙΚΗ ΚΑΙ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΥΤΩ

Κτενίσματα ἑλληνορωμαϊκά

2ον Ἐπιμήκης ἐπιτύμβια στήλη ἐσχάτων ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἐφ' ἧς παρίσταται ἄνω μὲν κακότεχνος προτομὴ ἀνδρὸς χαμηλότερα δὲ πολὺ κακότεχνος ἱππεύς. Ἐπὶ τοῦ κατωτάτου τῆς στήλης ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή

Γ. ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ
ΜΑΞΙΜΟΣ
Γ. ΠΕΤΡΩΝΙΩ
ΚΡΗΣΚΕΝΤΙ
ΗΡΑ

3ον Τρεῖς κατεστραμμένα σχεδὸν μαρμαρίναι κεφαλὴ καὶ ὡς καὶ δύο τεμάχια νεκρικῶν ἀναγλύφων τοῦ 4ου αἰῶνος.

Κ.

Η ΜΟΔΑ

ΞΑΝΑΓΓΡΙΖΟΜΕ στὰ παλαιά. Χωρὶς ἀμφιβολίαν ἡ ἔμπνευσις δὲν ἔχει πειὰ τίποτε νέον νὰ μᾶς δώσῃ εἰς γραμμὴν. Τόσο στὰ φορέματα ὅσο καὶ στὰ κτενίσματα. Ἐνας κύκλος ἐσχηματίσθη μετὰξὺ τῶν συρμῶν ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἡ γυναῖκα ἀπεφάσισε νὰ ἐπιμεληθῇ τὸ σῶμα τῆς — καὶ μὴ φάσις ὑπερβολικὰ ἰδιότροπῆ τῆς μόδας δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ ἡ προειδοποίησις ὅτι γρήγορα θ' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὸ ξεφύλισμα τοῦ αἰωνίου βιβλίου, μὲ τὴν ἴδιαν καὶ πάντα ἴδιαν ἐξέλιξιν τοῦ σχεδίου καὶ τῆς γραμμῆς.

Σύμφωνα μὲ αὐτὸν τὸν νόμον ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἀποφύγῃ κανεὶς οὔτε στὶς χαριτωμένες ἐλαφρότητες τῆς ζωῆς, — βλέπομεν νὰ ἐπανέρχονται τὰ ἑλληνορωμαϊκὰ κτενίσματα. Τὰ μαλλιά πίσω δεμένα ἐλεύθερα εἰς μεγάλον κόμβον. Μία θηλειὰ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὴν ἀπλωτὲς οἱ τρίχες καὶ ἀστριφτες, στερεωμένες μὲ χονδρὰς ἀπλούστατες κνίκιες φουρκέτες. Ἡ θηλειὰ αὐτὴν πρέπει νὰ ἐξέλῃ ἀρκετὰ εἰς τὸ κέτρον τοῦ τριζίνου

αὐτοῦ κόμβου ὥστε νὰ δίδεται ἡ χάρις καὶ ὁ ἀέρας κατὰ πλάτος τοῦ προσφύ.

Ἔτσι μία σεμνότης καὶ μία ἀφέλεια χαρακτηρίζει τὸ κτενίσμα ποὺ ἀπλώνεται πρὸς τὰ πίσω κυματιστὸν καὶ καλόγραμμον. Ἐμπρὸς τὰ μαλλιά χαμηλά, μὲ ἐλαφρὸς πτυχές, ποὺ ἂν δὲν εἶνε φυσικῆς, πρέπει νὰ γίνονται ἀραιῆς καὶ ἀτημέλητες μὲ τέτοιαν τέχνην ὥστε νὰ πλησιάζουν τὴν φυσικότητα. Καὶ αὐτὸ νὰ μὴ γίνεταί πολὺ συχνά. Ὅ,τι ψεύτικο, ὅ,τι ξένο ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ ἔχει ὁ κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀπομακρύνεται σιγά-σιγά ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ἔτσι μίαν ἡμέραν θάνατελὴ κατακάθαρος γὰ ὅλους ὁ ἥλιος τῆς ἀλήθειας γιὰ νὰ κάμῃ περὶ εὐμορφὴν καὶ περὶ εὐκολίαν τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν ζωὴν. Ὅμως τὰ συνήματα αὐτὰ τῶν διαφόρων ἀναγεννήσεων ἐδόθησαν καὶ δίδονται πάντα καὶ παντοῦ ἀπὸ τὴν γυναῖκα. Ὅπου ἡ γυναῖκα ἀπλή καὶ καλλιτεχνικὴ — ἐκεῖ καὶ ὁ ἀνδρας δημιουργὸς καὶ μεγαλόψυχος.

Τὰ κτενίσματα αὐτὰ τὰ ἑλληνορωμαϊκὰ θέλουν ἔμπρὸς καὶ πρὸς τὸ πλάϊ μίαν ἀνεπαίσθητον χωρίστραν ποὺ νὰ μισοφαίνεται ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἐλαφροὺς κυματισμοὺς τῶν μαλλίων, — σκέρτσον τὸ περισσότερον παρὰ καθορισμένην χωρίστραν. Καὶ τὸ κτενίσμα μὲ ὅλην τὴν πρὸς τὰ πίσω διεύθυνσιν πρέπει νὰ χύνεται πλούσιον ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς κεφαλῆς ὥστε νὰ ἀπαλοσκοπεῖται ἡ γυμνότης τῶν αὐτιῶν καὶ νὰ κατεβαίνει σκὰ πρὸς τὸν λαιμὸν — ποὺ ἔτσι φαίνεται λευκότερος.

Ἀφέλειες συμπληρώνουν τὴν κόμωσιν ποὺ πέφτουν ἐπάνω ἀπὸ τὰ μάτια στιλπνές, ὅμοια μὲ βελουδένιον κροσσόν. Ὅμως ὅταν τὸ μέτωπον ἔχει ὠραίαν γραμμὴν καὶ εἶνε ἐκφραστικὸν καὶ λεῖον, καλύτερα νὰ λείπῃ ὁ στολισμὸς αὐτός. Τὸ μέτωπον εἶνε ἓνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ ἀντανάκλουν τοὺς περισπασμούς, τὰς ἐξάρσεις, τὰς θλίψεις τῶν ψυχῶν καλύτερα ἂς φαίνεται.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

ΛΑ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Δίστιχα τῆς Τήνου

Ἀντίκρου στὰ μάτια καὶ μου στέκ' ἡ παρηγορία μου,
Νὰ τῆς μιλῶσ' δὲν μπορῶ καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου.

Μαῦρα πουλιὰ τῆς θάλασσας ποὺ χαμηλοπετάτε,
Ἄ διστε τὴν ἀγάπην μου νὰ μοῦ τὴν χαιρετᾷτε.

Τὰ μαῦρα μάτια τὰ χ' οὐνε οἱ ἀντριανοπούδες
Τὰ γαλανὰ τὰ νόστιμα οἱ ἀρχοντοπούδες.

Δένδρο ποὺ δὲν ἀνθίς ποτὲ μὴ φᾶς ἀπ' τὸν καρπὸ τοῦ
Μὴν κοιμηθῆς στὸν ἴσκιό του, μὴν πάρῃς τὸν καιρὸ του.

Στέλνω χαιρετίσματα μὲ μιὰ χρυσὴ παγώνα
Καὶ μέσα στὰ χρυσὰ φτερά ἔχω τὴν ἀρραβώνα.

Ἀπὸ τὴν συλλογὴν Α. Α.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Τὸ Θ' καὶ Γ' τεῦχος τῆς «Νέας Σιών» ποὺ ἐκδίδεται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, δημοσιεύει πραγματείας περὶ τῆς γλώσσης ποὺ ὁμιλοῦσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνας ἀπασχολοῦσε τοὺς θεολόγους, πρῶτος δὲ ὁ H. Vossius παρεδέχθη ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁμιλεῖ τὴν ἑλληνικὴν. Τὴν γνώμην του ὑπεστήριξαν ὁ Dominicus Doratus, ὁ καθηγητὴς εἰς τὴν Ἰέννην E. G. Paulus καὶ ὁ Ἀγγλὸς σοφὸς A. Roberts. Τὸ ἴδιον ὑπεστήριξε καὶ ὁ πατριάρχης τῶν ῥωμαϊκο-καθολικῶν Μάξιμος Μυδλοῦμ (1779-1855) καθὼς καὶ οἱ ῥωμαιοκαθολικοί. Ἄλλοι ὅμως ἀντιφρονούντες,

ὅπως ὁ S. De Sacy, ὁ Vigouroux, ὁ μητροπολίτης Βηρυτοῦ Ἰωσήφ Δῆπ (1833-1907) παραδέχονται τὴν ἀραμαϊκὴν ὡς γλῶσσαν τοῦ Ἰησοῦ, ἄλλοι δὲ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ εὐαγγέλιον μετεχειρίζετο καὶ λατινικὰς λέξεις, παραδέχονται τὴν λατινικὴν. Τέλος ἄλλη κατηγορία θεολόγων, ὁ πατριάρχης τῶν Μαρωνιτῶν Παῦλος Μάσαδ (1806-1890), ὁ ἐπίσκοπος Δαμασκού Κλήμης Ἰωσήφ Δαβίδ, παραδέχονται τὴν συριακὴν, ὡς ταυτόσημον πρὸς τὴν ἀραμαϊκὴν καὶ τὴν χαλδαϊκὴν. Καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ μένῃ ἄλυτον τὸ ζήτημα ἀπὸ τοὺς συζητητάς, μόνον δὲ ὁ ἡμέτερος κ. Παῦλος Καρολίδης κατώρθωσε νὰ εἴρῃ ἓνα μέσον ὅρον συμβιβασμοῦ, παραδεχθεὶς εἰς τὴν ἱστορίαν του ὅτι «ὁ Κύριος ἐλάλει συνήθως μὲν ἑλληνιστῇ, ἐνίοτε δὲ ἀραμαϊστῇ».

Αἱ Μοῦσαι τῆς Ζακύνθου δημοσιεύουν τὴν κατωτέρω ἀνέκδοτον ἐπιστολὴν τοῦ Μαρκοῦ πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Σολωμοῦ.

Σεβαστέ μοι κ. Καρρέ,

Οὐδέποτε ἠσθάνθην τὸ βάρος τῆς ἡλικίας μου ὡς τώρα· μία μικρὰ ἀδιαθεσία μ' ἐμποδίζει νὰ παρευρεθῶ εἰς τ' ἀποκαλυπτήρια τῆς σεβαστῆς μορφῆς τοῦ Διδασκάλου.

Οἱ νεανικοὶ παλμοὶ τῆς καρδίας μου θ' ἀκολουθήσωσιν ὅμως καὶ μακρόθεν τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἐορτήν.

Διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ.

Ἰ. Υμέτερος

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Κερκυρα 25 Μαΐου 1902

Τὸ τελευταῖον βιβλίον τοῦ Νορβηγοῦ ποιητοῦ Μπγιε-στιέρνε Μπγιέρνσον πρὸνέται νὰ ἐκδοθῇ τώρα· τὸ βιβλίον αὐτὸ δὲν εἶναι πρωτότυπον ἀλλὰ μετάφρασις· ἀπόδοσις εἰς πεζὸν ρυθμικὸν λόγον τῶν ποιημάτων τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ «Ὁ θρόνος τῶν Αἰώνων». Ὁ Μπγιέρνσον ἡγάτα πολὺ τὰ ποιήματα τοῦ Οὐγκώ καὶ τὰ ἀπήγγειλλε συχνά εἰς τὰς διαλέξεις του ἢ εἰς τὸν κύκλον τῶν στενωτέρων του φίλων. Ἐγρύπνει αὐστηρῶς ἐπὶ τοῦ χειρογράφου του καὶ συχνά ἐλεγεν, ὅτι κανεὶς ποτὲ δὲν τὸ εἶχεν ἴδει.

ΥΠὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κυρίας Ἰφην, νύμφης τοῦ μεγάλου δραματικοῦ Ἑρρ. Ἰφεν ἐδημοσιεύθη ἐκλογὴ ἐπιστολῶν τοῦ Μπγιεστιέρνε Μπγιέρνσον. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εἶχαν σταλῇ «εἰς τὴν ἀγαπημένην του κόρην Bergliot» ὅταν ἔπαινε μαθητὰ ἀσματος ἀπὸ τὴν κυρίαν Μαρκέτι εἰς τὸ Παρίσι. Εὐραΐκει κανεὶς εἰς αὐτὰς συμβουλὰς ἐπὶ τῆς μουσικῆς καὶ ἡθικῇ ἀξιοματὰ γεμάτα ἀπὸ λεπτότητα καὶ βάθος. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιστολὰς ἔγραφε: «Ἐάν θέλῃς νὰ γίνῃς αἰδὸς, τραγοῦδα μὲ τὴν καρδιά σου ὅσον καὶ μὲ τὴν φωνήν σου, ἡ καρδιά εἶν' ἐκεῖνη ποὺ πρέπει νὰ ὀδηγῇ τὴν φωνήν καὶ νὰ δίδῃ εἰς τοὺς λόγους τὴν ἐννοίαν των. Ὅταν λέγωμεν, ὅτι ἓν ἄσμα ἐνέχει ποιήσιν, τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ ἄσμα ἐπῆρε συμπαινητικὴν προσωπικότητα, μεγαλεῖον καὶ ὡραιότητα, πέραν ἀπὸ τὸν ἥγον καὶ τὰς λέξεις ἐννοοῦμεν τοὺς ἐνδομήχους πόθους, τὴν χαρὰν, τὸν θυμὸν, τὴν ἐσωτερικὴν φλόγα, ποὺ συγκινεῖ».

Ὁ καθηγητὴς Στάιν τῆς Ἰένας, ἀναδιφῶν τὰ ἀρχεῖα τοῦ μουσικοῦ σχολείου, ἀνεκάλυψε ἐν ἔργον τῆς νεότητος τοῦ Μπετόβεν· μίαν δηλαδὴ συμφωνίαν εἰς C-dur. Αἱ συναρμογαὶ τοῦ βιολίου καὶ βιολοντσέλλου φέρουν τὴν αὐθεντικὴν σημειώσιν «ἐπὶ Λονδοῦ, φὸν Μπετόβεν». Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ ἀνευρίσκει κανεὶς πολλὰ μοτίβα τῆς πρώτης συμφωνίας.

ΑΠΕΘΑΝΕ στο Παρίσι ο τελευταίος ρομαντικός ζωγράφος, ο Ziem, που συνέχιζε με ακούραστον πινέλο την παράδοσιν του Ντελακρουά. Ήτον ενενήντα ετών. Έφερε μέσα του ένα αιώνα τέχνης και αναμνήσεων. Η νεότης του υπήρξε πλάνης και βασανισμένη. Έγεννήθη εις τὸ Μπώμ τοῦ Κότ-ντ'. Ὁρ ἀπὸ ἑνα αἰγμάλωτον Οὐγγρον Οὐσάρον, πού εἶχε νυμφευθῇ Γαλιλίδα, καὶ ἀπὸ 18 ἐτῶν διέτρεξε τὸν κόσμον, μετερχόμενος ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ἐργαζόμενος εἰς κάθε πόλιν, διὰ τὰ ὑπάρχη μακρύτερον. Κ' ἔτσι ἐγνώρισε τὴν Ἰταλίαν, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἀραβίαν, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἰσπανίαν. Ἀλλ' ἔτρεφε μέγα πάθος διὰ τὴν Βενετίαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αἱ πρώται ἀποστολαὶ τοῦ εἰς τὸ σαλὸν τοῦ 1840 — Ἀποψὲς τοῦ Βοσπόρου καὶ Ἀποψὲς παρμένη ἀπὸ τὸ Μεγάλο Κανάλι στὴ Βενετία — ἐξέπληξαν μὲ τὸν πλούσιον χρωματισμὸν τῶν καὶ τὰς ἐναλλασσοῦσας φάσεις τῶν λιμνοθαλασσῶν, πού τὸ πράσινον κῆμα τῶν ἐμάρμαιρε ζωηρῶς ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων βαθμίδων τῶν παλατιῶν. Θὰ παραμείνῃ ὁ γόης ζωγράφος τῆς Βενετίας. Ἡ τόσον χαρακτηριστικὴ τέχνη τοῦ εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ ἐπιβληθῇ εἰς τὸ πείσμα κάθε νέας μόδας. Εἶχε τὴν ὑπερηφάνειαν νὰ βλέπῃ τὰ ἔργα τοῦ νὰ γίνονται δεκτὰ εἰς τὸ Πι-Παλαί, εἰς τὰς συλλογὰς τῆς πόλεως τῶν Παρισίων καὶ εἰς τὸ Λοῦβρον, ἐξαιρετικὴ τιμὴ πού τοῦ ἐπέτρεπε, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ποιητοῦ, νὰ εἰσέλθῃ ζωντανὸς εἰς τὴν ἀθανάσιαν.

ΜΙΑ ἐφημερίς, ἐκδοθεῖσα εἰς τὸ Λίβερπουλ πρὸ 50 ἐτῶν, ἐδημοσίευσε μίαν προφητείαν τῆς μητρὸς τοῦ Shipton πού ἐδημοσιεύθη τὸ 1488. Ἡ προφητεία τῆς, ἐκτὸς μερικῶν λεπτομερειῶν πού παραλείπομεν, ἐξεπληρώθη. Τὴν ἀναδημοσιεύομεν ἀπὸ τὰς «Μούσας».

«Ἀμάξαι ἄνευ ἵππων θὰ διασχίζωσι τὴν γῆν καὶ δυστυχήματα θὰ πληρώσωσι θρήνων τὸν κόσμον.

«Σκέψαις ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ θὰ διατρέχωσι τὸν κόσμον. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ θαύματα θὰ παρουσιάσωσι.

«Ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τὸ ὕδωρ θὰ περιπατῇ, θὰ ὁδοιπορῇ, θὰ κοιμᾶται, θὰ ὀμιλῇ.

«Ἐν τῷ ἀέρι ἄνθρωποι θὰ θεαθῶσι ἐν λευκοῖς, μελανοῖς, πρασίνοις.

«Σίδηρος θὰ ἐπιπλέῃ τοῦ ὕδατος, ὥς ἐάν ἦτο ξύλινον πλοῖον».

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

- Α' Διαγωνισμός.** Προθεσμία 31 Δεκεμβρίου 1911.
Θέμα: Τοπίον φθινοπωρινόν.
- Β' Διαγωνισμός.** Προθεσμία 31 Ἰανουαρίου 1912.
Θέμα: Σκηνὴ ἀπὸ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων ἢ τῆς Πρωτοχρονιάς.
- Γ' Διαγωνισμός.** Προθεσμία 28 Φεβρουαρίου 1912.
Θέμα: Τοπίον χειμωνιάτικο.
- Δ' Διαγωνισμός.** Προθεσμία 31 Μαρτίου 1912.
Θέμα: Πορτραῖτο.
- Τὴν προκήρυξιν τοῦ Διαγωνισμοῦ βλέπε εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Οκτωβρίου 1911.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ε. Ἑμμ. Κωνσταντινούπολιν. Εἶναι δημοσιευμένον στὰ «Παναθήναια». Ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσα, ὑπερδασκαλική. — Α. Ε. Ἀθήνας. Τὰ θέματα τῶν «Φωτογραφικῶν Διαγωνισμῶν» τὰ δίδομε πάντοτε ἐμεῖς. Ἡμπορεῖτε νὰ στείλετε καὶ δύο καὶ περισσότερες φωτογραφίαις πάνω

στὸ ἴδιο θέμα. Νὰ σταλοῦν μόνον ἐγκαίρως. — Εἰς ἕναν κλπ. Ἀλεξάνδρειαν. Αἱ εἰκόνες τῆς μόδας πού δημοσιεύομεν, ἐννοεῖται πὺς εἶναι ἀπὸ ἕνα περιοδικά, ἀφοῦ ἡ μόδα ἐρχεται ἀπὸ τὸ Παρίσι μόνον.

Ο ΛΙΓΟΣ ΤΙΧΑ

Τὰ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ, ἀντὶ τῶν δύο τευχῶν τῆς 15 καὶ 31 Δεκεμβρίου, θὰ ἐκδοθῶν, ὡς συνήθως, τὴν 20 Δεκεμβρίου εἰς διπλοῦν τεῦχος ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΝ, μὲ ποικιλωτάτην ὕλην καὶ πλουσιώτατα εἰκονογραφημένον.

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιοκρισίαι δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία, τῶν ὁποίων δύο ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα μας. Τῶν ἄλλων ἀπλῶς ἀγγέλλεται ἡ ἐκδοσις.

Εἰς τὸν Παρνασσὸν ἀνοίξε καλλιτεχνικὴ ἀγορὰ τοῦ «Συνδέσμου Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν». Εἶναι μερικὰ ἔργα καὶ στίχοι πολὺ καλὰ.

Εἰς τὸ Ζάππειον ἀπὸ 1 ἕως 15 Δεκεμβρίου ἡ ἐκθεσις τῶν προσλασμάτων πού ἐστάλησαν διὰ τὸν διαγωνισμὸν τῆς προτομῆς τοῦ Σολωμοῦ. Ἡ εἰσοδος ἐλευθέρη. Κατόπιν θὰ δημοσιευθῇ ἡ κρίσις τῆς ἑλλανοδίκου ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σύνδεσμος ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν προκηρύττει ἐκθεσιν καλλιτεχνικὴν διὰ τὴν 25 Μαρτίου 1912.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Περὶ ἀναστολῆς τῆς ἐκτελέσεως τῶν ποινῶν ὑπὸ Α. Τυπάλδου Μπασιά. Ἀθήναι, βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη καὶ Μάρτ, δρ. 1.

Προλεγόμενα εἰς τὸ Νεοελληνικὸν Λεξικόν, ὑπὸ Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα. Ἀθήναι, τυπογρ. Ραφτάνη, δρ. 2.50.

Ἡ Κερένια Κούκλα, μυθιστόρημα Κ. Χρηστομάνου. Ἀθήναι, ἐκδοσις Φέξη, δρ. 3.

Δελτίον τῆς Ἑλλήν. Λαογραφικῆς Ἑταιρείας, τόμος Γ', τεῦχος Α', Β'. Ἀθήναι.

Ἡμερολόγιον Κ. Φ. Σκόκου 1912, φρ. 6.

Τραγούδια, Ἀγγέλου Σίβυλλα. Σῦρος.

Ξενοφώντας Κύρου Ἀνάβασις, τόμος Α' καὶ Β', μετὰφρ. Δημητρίου Αναστασοπούλου τοῦ Ἀθηναίου. Ἀθήναι, βιβλιοθήκη Φέξη ἀρχ. ἑλλ. συγγραφέων, οἱ 2 τόμοι δρ. 5.

Νέα Ζωή, περιοδικόν. Ἐπανελήφθη ἡ ἐκδοσις. Ἀλεξάνδρεια.

Le Plume περιοδικόν. Ἐπανελήφθη ἡ ἐκδοσις. Paris.

Mort de l'amour, dessins de Rouveyre, avec en appendice, une prose de Jean Moréas. Paris, éd. du Mercure de France, fr. 10.

Le Monde, Sommaire du 1er Décembre: L'art de Léon Bakst (11 illustrations). — Corrélation entre les taches solaires et le temps. — De l'influence du climat tropical sur l'Européen blond. — L'Alliance anglojaponaise et le traité d'arbitrage américain. — Le bédé et la chat: Un recueil de récits dûs à cinquante-cinq auteurs différents. — L'importance politique de l'astronomie au point de vue pacifiste, (8 illustrations). — A propos de sociologie infantile. — Au royaume du beau. — La technique de la peinture monumentale d'après Ostwald. — Projets de réforme du calendrier. — Les écrivains auto didactes russes. — La question de couleur.

